

NATIONALMUSEETS FORSKNINGSBERETNING 2019

*Nationalmuseets Forskningsberetning 2019 er udgivet af Nationalmuseet 2020
Redaktion og layout: Forskningskoordinator Thomas Grane.*

Forskningsberetningens forside: Motiv: Experiencing winter. Fra projektet Remains of Greenland støttet af Velux Fonden. Foto: Henning Matthiesen, Nationalmuseet.

Indholdsfortegnelse

Forord	5
1. Overordnede rammer for forskningen	7
Nationalmuseets strategi 2019-2024	7
Organisering af forskningen i 2019	8
Museets enheder	8
Museets forskere	8
Forskningskrav til ansatte inden for den videnskabelige stillingsstruktur	8
Forskeruddannelse	9
Forskningskoordinering og rådgivning	9
Nationalmuseets Eksterne Forskningsudvalg	9
Nationalmuseets Interne Forskningsudvalg	9
PURE-forskningsregistreringssystemet	10
2. Større forskningsprojekter	11
Førkristne Kultpladser	11
Velklædt i Vikingetiden	12
Finding Old Sikyon	13
Middle Class Urbanism	14
Jellingprojektet	16
Serampore Initiativet*	17
Dansk Ekspeditionshistorie	17
Activating Arctic Heritage – Exploring UNESCO World Heritage in Greenland	18
Remains of Greenland	20
Bronze Age wool economy: production, trade, environment, husbandry and society	20
Tales of Bronze Age Women	21
Tales of Bronze Age People	22
Towards a New European Prehistory (The Rise II)	23
Nye og innovative rensningssystemer til danske kalkmalerier (CleanLime)	24
Cultural Citizenship and Innovation (CULINN)	25
3. Enhederne og deres projekter	27
Danmarks og Middelhavslændenes Oldtid	27
Middelalder, Renæssance og Numismatik	32
Nyere Tid og Verdens Kulturer	36
Miljøarkæologi og Materialeforskning	41
Samlinger	49
Magasinering og Kulturhistorisk Konservering	50
Bygning og Inventar	51
Nationalmuseet København	52
4. Nationalmuseets publikationer	53
Danmarks og Middelhavslændenes Oldtid	53
Middelalder, Renæssance og Numismatik	55
Nyere Tid og Verdens Kulturer	57
Miljøarkæologi og Materialeforskning	59
Samlinger	64
Magasinering og Kulturhistorisk Konservering	64
Bygning & Inventar	65
Nationalmuseet København	65
Øvrige forfattere	65
5. Nationalmuseets forskning i tal	67
Ressourcer anvendt til forskning 2015-19	67
Eksterne midler hjemtaget til forskning i 2019	67
Nationalmuseets forskere i 2019	68
Nationalmuseets projekter og publikationer i 2019	69

Forord

I 2019 blev rammerne for forskningen på Nationalmuseet præget af to faktorer. Den i 2018 iværksatte forskningsudredning (se Nationalmuseets Forskningsberetning 2018 for en nærmere beskrivelse) medførte, at der skulle træffes nogle ledelsesbeslutninger blandt andet vedrørende krav til den forskningsmæssige indsats og til de forskningsstrategiske ambitioner. Desuden udfærdigede direktionen i dialog med medarbejderne en overordnet strategi for Nationalmuseet for perioden 2019-2024. Begge disse tiltag er mere udførligt beskrevet i kapitlet Overordnede rammer for forskningen.

I forhold til Nationalmuseets rammeaftale var 2019 et lidt blandet år i forhold til at nå de resultatmål, som forventes af museet som en nationalt og internationalt anerkendt forskningsinstitution. Økonomisk lykkedes det i 2019 at gentage det fine resultat fra 2018. Tallene varierer dog på den måde, at den sparerunde, som blev gennemført i efteråret 2018, nu er synlig i resultatet for finanslovsbevillingen, mens den eksterne finansiering gik væsentligt op og således for 2019 dækker 59% af udgifterne til forskning. Dette skyldtes en fremgang i bevillinger både fra offentlige og private fonde (se Nationalmuseets forskning i tal).

Hvad angår forskningsproduktionen i form af publikationer nåede museet med 94 peer-reviewed publikationer i 2019 ikke helt op til måltallet på 100 publikationer. Det skal dog ses i lyset af det fine resultat fra 2018 på i alt 135 peer-reviewed publikationer. For museets øvrige publikationer var der dog pæn fremgang med 174 et tal, som klart overgår de sidste års ellers fine resultater. I alt 89 medarbejdere bidrog til publikationerne, heraf 43 ansat inden for den videnskabelige stillingsstruktur (se Nationalmuseets forskning i tal).

2019 begyndte med at forskningsprofessor Bjarne Grønnow efter forhandlinger med Carlsbergfondet landede en bevilling på knap 26,5 mio. kr. til projektet Activating Arctic Heritage – Exploring UNESCO World Heritage in Greenland. Bevillingen er til dato den største *Semper Ardens* bevilling uddelt af Carls-

Optagelse fra drone af en af nøglelokaliteterne i UNESCO-området ved Sisimiut. Sporene efter bopladsen Arajutsisut ses centralt i billedet i det bevoksede område bag den lille vig med jollerne. Her lå i 1700-tallet flere store fælleshuse, hvor en talrig befolkning ernærede sig af hval- og sælfangst og fiskeri. Og her udspillede sig kulturmøder med såvel de europæiske hvalfangere som de dansk/norske kolonister. Arajutsisut er et af de udpegede mål for projektets udgravninger. Foto: Mikkel Myrup, Grønlands Nationalmuseum.

bergfondet. Projektet, som er et samarbejde med Grønlands Nationalmuseum, har til formål at øge den kultur- og miljø-historiske indsigt i de to grønlandske kulturlandskaber, der for nyligt blev klassificeret som UNESCO Verdenskulturarv: 'Aasivissuit – Nipisat' nær Sisimiut i Vestgrønland og 'Kujataa' i Sydgrønland. (se Større Projekter)

Senere på året kunne Nationalmuseet følge op på, hvad der efterhånden er blevet en tradition, nemlig at museet blev en dr.phil. rigere. Dette skete d. 22. marts 2019 ved Syddansk Universitet, da museumschef ved Frøslevlejren, ph.d. Henrik Skov Kristensen forsvarede sin doktordisputats, som bestod af de to værker *Staffelejren. Fårhus, landssvigerne og retsopgøret fra 2011* og *Gerningsmænd eller ofre? Erindringer om nazismen, den 2. verdenskrig og efterkrigsårenes retsopgør med særligt henblik på det tyske mindretal i Sønderjylland*.

Den 13. juni blev dr.phil. Ulla Kjær, seniorforsker ved forskningsenheden Middelalder, Renæssance og Numismatik, tildelt Prins Henriks danske Europa Nostra pris for sin særlige indsats inden for fransk og dansk kunst- og arkitekturhistorie. Ulla Kjær har gennem mange år undersøgt og formidlet kunst- og arkitekturhistorie, hvor især forbindelsen mellem den franske og danske arkitektur har været et gennemgående tema. Senest i 2017 med udgivelse af bogen "Fransk elegance og dansk snilde", som handler om hvordan den danske enevældes kunst blev udformet under indtryk af den franske.

I september tiltrådte seniorforsker (nu prof. mso) Yvonne Shashoua fra forskningsenheden Miljøarkæologi & Materialeforskning, et gæsteprofessorat ved New York University Institute of Fine Arts. Som Judith Praska Distinguished Visiting Professor In Conservation underviste hun året ud. Professoratet gives ifølge universitetet til "en prominent konservator eller forsker, som præsenterer nye områder for forskning og undervisning". Yvonne Shashoua underviste kandidatstuderende i nedbrydning og konservering af plast i museumsgenstande og havde blandt andet gæstelærere med fra MOMA i New York og fra National Air and Space Museum i Washington.

Endelig var 2019 også året, hvor Nationalmuseet kunne besætte det første permanente forskningsprofessorat, da Karin M. Frei blev ansat som forskningsprofessor i arkæometri ved forskningsenheden Miljøarkæologi og Materialeforskning.

Forskningsberetning 2019 indeholder følgende hovedafsnit:

1. Overordnede rammer for forskningen
2. Større forskningsprojekter
3. Enhederne og deres projekter
4. Nationalmuseets publikationer
5. Nationalmuseets forskning i tal

Jesper Stub Johnsen

Vicedirektør, Forskning, Samling og Bevaring

1. Overordnede rammer for forskningen

Nationalmuseets forskningsstrategi

Nationalmuseet forvalter et uerstatteligt kulturhistorisk kildemateriale især i form af enestående samlinger og arkivalier. Det er museets opgave at belyse Danmarks og verdens kulturer og deres indbyrdes afhængighed i et nationalt og internationalt perspektiv. Denne opgave varetages ved til stadighed at udbygge og udfordre vores viden gennem både grundforskning og anvendt forskning. Nationalmuseets samlinger og arkivalier, undersøgelser og antikvariske arbejde er udgangspunkt for humanistisk, samfunds- og naturvidenskabelig forskning og forskningsbaseret formidling. Foruden at styrke almen dannelse stræber Nationalmuseets forskning efter at bidrage aktivt til belysning og løsning af aktuelle problemstillinger, at være relevant og direkte koblet til museet strategi om at gøre os alle klogere på nutiden.

Forskningen foregår i et samspil med museets øvrige opgaver: indsamling, registrering, formidling og bevaring.

De øvrige rammer for Nationalmuseets forskning er formuleret i beslutningsnotatet Fremtidens forskning på Nationalmuseet. Ambitioner – anbefalinger – Beslutninger. Desuden arbejdes der under rammerne af Nationalmuseets strategi 2019-2024 (se nedenfor).

Nationalmuseets strategi 2019-2024

Henover sommeren udarbejdede direktionen et udkast til en ny strategi for hele museet for perioden 2019-24. Under nogle få men klare overskrifter fordelt på punkterne Formål, Strategi 2019-24 og Indsatser beskrives forventningerne til medarbejderne for hele museet.

Formål	<p>At gøre os alle klogere på nutiden</p> <p>Hvorfor skal vi bruge mange millioner kroner på at bevare vores nationale historie? Fordi historien er en genvej til at forstå det der sker her og nu. Og Danmarks store nationale museum skal være i stand til at fortælle historien om os alle – i nutid.</p> <p>Hvis vi ikke forstår nutiden, er fortiden nemlig primært af akademisk interesse.</p>		
Strategi 2019-24	<p>Faglighed & Forretning</p> <p>Det er en naturlig erhvervsskade, men Nationalmuseet har nok levet lidt i fortiden. Vi står på et solidt fundament af faglighed, men vores forretning er ikke levedygtig. Både vores økonomi og vores samfundsposition skal være væsentligt stærkere, hvis vi skal overleve på længere sigt. Derfor skal vi tage det store spring – ind i nutiden. Vi skal lære at tænke forretning i alt, hvad vi gør, uden at give køb på vores faglighed. Og nej, det er ikke døden for forskningen. Man lever jo kun så længe man lærer.</p>		
Indsatser	<p>Publikum først</p> <p>Nationalmuseet skal sætte gæsterne først – og fremmest. Fra forskning over samlingsarbejde til formidling handler det om at gøre fortællingen om os alle interessant for de fleste</p>	<p>Spræng siloerne</p> <p>Ingen enhed er en ø. Ingen genstand må dø. Vi er alle en del af den historie, der skal fortælles, og vi skal arbejde tæt sammen på tværs af enheder og museer om at give genstandene liv. Også dem, der måske har brug for kunstigt åndedræt.</p>	<p>Skab overskrifter</p> <p>Forskning kan ændre verdensbilleder. Det skal vi bruge til at kommunikere i nutid og provokere til eftertanke. For er det ikke set, er det ikke sket.</p>

Organisering af forskningen i 2019

I 2019 gennemførtes to tiltag på Nationalmuseet, som havde betydning for forskningen. I Nationalmuseets Forskningsberetning 2018 berettedes om museets forskningsudredning, som ledte frem til et antal anbefalinger, som krævede ledelsesbeslutning. Der udfærdigedes derfor i efteråret 2018 et beslutningsnotat, som fokuserede på den forskningsmæssige indsats (se uddybende nedenfor), strategisk rekruttering og bemanning, centerdannelser og forskning på tværs af enhederne samt forskningsadministration. Notatet blev efter høring hos medarbejderne endeligt vedtaget af ledelsen i foråret 2019.

Museets enheder

Nationalmuseets to afdelinger for henholdsvis *Forskning og Formidling* samt *Bevaring og Naturvidenskab*, som tidligere varetog forskningen, blev fra 1. marts 2018 til dels slået sammen til afdelingen for *Forskning, Samling og Bevaring*, som består af følgende enheder:

- Danmarks og Middelhavslandenes Oldtid
- Middelalder, Renæssance og Numismatik
- Nyere Tid og Verdens Kulturer
- Miljøarkæologi og Materialeforskning
- Samlinger
- Magasinering og Kulturhistorisk Konservering
- Bygning og Inventar

Museets forskere

Fire enheder fra afdelingen *Forskning, Samling og Bevaring* har forskere ansat inden for den videnskabelige stillingsstruktur. Det drejer det sig om enhederne Danmarks og Middelhavslandenes Oldtid; Middelalder, Renæssance og Numismatik; Nyere Tid og Verdens Kulturer samt Miljøarkæologi og Materialeforskning. (Se Nationalmuseets forskning i tal)

Også AC-medarbejdere uden for den videnskabelige stillingsstruktur bedriver forskning på Nationalmuseet. Dette gælder for eksempel i høj grad redaktørerne på værket *Danmarks Kirker* og blandt konservatorerne.

Dette kan også gælde enhedscheferne, andre i kategorien museumsinspektør og i enkelte tilfælde kategorien Teknisk Administrativt Personale. Det betyder også, at forskning kan finde sted i enhederne samt *Samling, Magasinering og Kulturhistorisk Konservering* og *Bygning og Inventar* og afdelingerne Nationalmuseet København og Museer & Slotte skønt disse ikke har ansatte med fast forskningstid.

Forskningskrav til ansatte inden for den videnskabelige stillingsstruktur

Som et led i opfølgningen på forskningsudredningen 2018 blev forskningsrammerne for ansatte inden for den videnskabelige stillingsstruktur med forskningsopgaver revideret. I konklusionerne til denne blev der tilføjet en liste med nødvendige forudsætninger for at kunne nå museets forskningsambitioner. En af disse var en afklaring af forskerens tid. Hvilke opgaver skal varetages og hvor meget tid må de tage. Med inspiration i universiteternes og særligt de humanistiske fakulteters beskrivelser af forskningsansattes arbejdsopgaver forfattedes et afsnit om forskningsmæssig indsats – tid, opgaver og produktion. Det besluttedes at den hidtidige struktur med et forskningsår hver tredje år blev sløjft til fordel for en fordeling, som gav 40% af arbejdstiden til forskning. Et afsnit beskrev efterfølgende, hvad der forstås ved opgaver, som hører under forskning. Endelig fastlagdes der rammer for forskningsproduktionen for forskningsansatte. Her blev det besluttet, at den forventede forskningsproduktion som minimum talt over en treårig periode skal bestå af to peer reviewede publikationer årligt eller tilsvarende. Af den samlede treårige produktion forventes det at mindst to publikationer er på niveau 2. Dette gerne som medforfatter.

Forskeruddannelse

En årlig pulje på 365.000 kr. er afsat til brug for samfinansierede ph.d.-stipendier. Museet stræber løbende efter at øge mængden af stipendier, dels gennem samfinansiering med private eller offentlige fonde og med universiteterne, dels gennem større eksternt finansierede forskningsprojekter. Af samme årsag øges ph.d.-puljen fra 2020 gradvist op til 750.000 kr. årligt. Nationalmuseet havde i 2019 i løbet af året otte aktive ph.d.-stipendiater.

Forskningskoordinering og rådgivning

Vicedirektøren for FSB støttes af forskningskoordinatoren, som har det administrative ansvar for koordinering af ph.d.-stipendier, udarbejdelse af forskningsredegørelser, økonomistyring af større tværgående eksternt finansierede forskningsprojekter, samt kontakter og samarbejde med den øvrige forskningsverden.

Forskningskoordinatoren rådgiver desuden direktions og enhedschefer i forskningsspørgsmål og støtter museets forskere ved udformning og budgetlægning af nye ansøgninger, afrapportering af forskningsprojekter m.m.

Ekstern forskningsadministrativ rådgivning

Forskningskoordinatoren rådgiver om forskning, forskningsmidler, mulighed for oprettelse af ph.d.-stipendier, etc. til landets statslige og statsanerkendte museer, samt andre af Kulturministeriets forskningsinstitutioner for at styrke forskningsindsatsen på museerne og institutionerne. Der udsendes desuden en nyhedsmail 'Nyt om Forskning' med bl.a. relevante ansøgningsfrister til forskningsmidler mv. to gange om året.

Nationalmuseets Eksterne Forskningsudvalg

I tilknytning til rådgivning om museets overordnede forskning er der på basis af Lov om forskning ved arkiver, biblioteker, museer m.v., marts 1996, etableret et Eksternt Forskningsudvalg (NEF) som er sammensat af 3 eksterne medlemmer og 2 interne medlemmer for en 4-årig periode med mulighed for forlængelse i 2 år. De tre eksterne medlemmer indstilles af DFF/FKK og DFF/FNU og forelægges Kulturministeriets Forskningsudvalg. De interne medlemmer vælges af museets forskerstab inden for stillingsstrukturen som valgberettigede, mens kun seniorforskere og professorer er valgbare.

I 2019 har der været afholdt 3 møder i NEF. Sammensætningen af udvalget har været følgende:

Formand for NEF fra 1. januar 2018: **Henrik Balslev**, prof. ph.d., Institut for Bioscience, Aarhus Universitet (1. maj 2014).

Helle Vandkilde, prof. dr.phil., Institut for Kultur og Samfund, Aarhus Universitet (fra 1. januar 2018).

Ulrik Langen, prof. dr.phil., SAXO-Instituttet, Københavns Universitet (fra 1. januar 2018).

Bjarne Grønnow, prof. dr.phil., Nyere Tid og Verdens Kulturer, FSB (fra 1. maj 2018).

Karin M. Frei, prof. ph.d., Miljøarkæologi og Materialeforskning, FSB (fra 1. maj 2018).

Udvalgets sekretær: Thomas Grane, forskningskoordinator, ph.d., FSB.

Tilforordnet: Jesper Stub Johnsen, vicedirektør og forskningschef, ph.d., FSB.

Nationalmuseets Interne Forskningsudvalg

Som en følge af forskningsudredningen og de ledelsesmæssige beslutninger derefter, blev det interne forskningsudvalg nedlagt i 2019. Udvalgets opgaver varetages nu af Forskningschefgruppen bestående af Nationalmuseets forskningschef og cheferne for de fire forskningsenheder. Gruppen assisteres af forskningskoordinatoren. Sammensætningen er som følger:

Formand: **Jesper Stub Johnsen**, vicedirektør og forskningschef, ph.d., FSB.

Cheferne for de fire forskningsenheder:

OVERORDNEDE RAMMER FOR FORSKNINGEN

Lasse Sørensen, ph.d., Danmarks og Middelhavslandenes Oldtid, FSB.

Michael Andersen, mag.art., Middelalder, Renæssance og Numismatik, FSB.

Christian Sune Pedersen, ph.d., Nyere Tid og Verdens Kulturer, FSB.

Peter Rasmussen, ph.d., Miljøarkæologi og Materialeforskning, FSB.

Forskningschefgruppens sekretær, Thomas Grane, forskningskoordinator, ph.d., FSB.

PURE-forskningsregistreringssystemet

Nationalmuseets forskningsdata for publikationer, projekter og andre aktiviteter registreres i forskningsregistreringssystemet PURE, som er etableret i Det Kongelige Biblioteks regi for alle Kulturministeriets statslige forskningsinstitutioner m.fl. Se [Kulturministeriets Forskningsportal](#).

2. Større forskningsprojekter

Større projekter

Nationalmuseets forskere har i 2019 arbejdet på et stort antal projekter lige fra mindre individuelle undersøgelser til store projekter med mange interne eller eksterne samarbejdspartnere. Her præsenteres de væsentligste resultater fra 2019 for de af museets projekter, hvis samlede finansiering overstiger tre millioner kroner, og som involverer flere nationale eller internationale samarbejdspartnere.

Førkristne Kultpladser

Projektansvarlig: Mads Densgø Jessen. Projektet tager udgangspunkt i en række af storgårde og bebyggelsescentre fra jernalder og vikingetid, som kan formodes at have fungeret som regionale centre for den førkristne religion – Tissø, Toftengård, Hoby og Gudme. De omfattende arkæologiske udgravninger og data fra disse pladser danner grundlag for undersøgelser af førkristne ritualer i det 1. årtusinde e.Kr. Projektet er finansieret af A.P. Møller og Hustru Chastine Mc-Kinney Møllers Fond til almene Formaal og er forankret i Danmarks og Middelhavslandenes Oldtid. Projektansvarlig: Mads Densgø Jessen. Mads Densgø Jessen og Anne Birgitte Godtfredsen tildelte 676.800 kr. af Kulturministeriets Forskningsudvalg i 2018 og dette projekt indgår delvist i det torskefiskprojekt som McDonald Institute, Cambridge University kører under Dr. James H. Barrett.

Egnede torskeknogler fra både Tissø og Dalby Hals indsendtes derfor til DNA-analyser for at klarlægge, om der er tale om lokal fangst eller importvare fra Nordsøen, hvilket kan bekræftes gennem tilsvarende analyser fra Hedeby. Resultater afventes. Desuden blev der skaffet midler hos A.P. Møller-fonden til igangsættelse af projektet ArkæoDrone hos DTU – Space under Arne Døssing Andreassen. Projektet vil udvikle en drone “UAV-borne near-surface geophysics for the application of electromagnetic and magnetic sensor systems for surveying archaeological structures and anthropogenic metal contaminants”, hvor Tissø er en af hovedlokaliteterne. Yderligere skaffedes der midler til konservator Torben Sode til glasanalyser fra Tissø. Gennem laser ablation inductively coupled plasma-mass spectrometry (LA-ICP-MS), udført af H. Gratuze (IRAMAT, Université d’Orléans), kan glassets kemiske proveniens stadfæstes, og derigennem produktionssted. Delprojektet har fået seedmoney fra KrogagerFondens og Nationalmuseets Forskningslegat.

Dette flotte, forgyldte skålspænde (ca. 850-900) blev udgravet til konservering den 21/12-2019, og fundet af Flemming Fabriciussen med detektor tæt ved Besøgscenter Fugledegaard. Spændet stammer ganske givet fra en forstyrret kvindegrav, der således må gemme sig lige i nærheden. Foto: Flemming Fabriciussen

Der er indgået aftale med Publications from the National Museum om at bruge deres publicerings-skabelon, hvilket ligger under Syddansk Universitetsforlag. Det indebærer første bind om Gudme, der er blevet oversat i løbet af 2019, ligesom bøgerne om Strøby Toftegaard, Gudme vol. 2, og Tissø vol. 1 blev redigeret løbende. Ud over radaktion på de planlagte bøger fra Førkristne Kultpladser er der flere artikler undervejs. Det gælder M.D. Jessen & M. Taube (under review): "The sharp and the sacred – considering the symbolic use of whetting stones", In F. Iversen and Z. Glørstad (eds.): VIKING – Weaving War, Norwegian Archaeological Society/Oslo; M.D. Jessen & J. Olsen (under review): "Regulated deviancy – ritual executions at Viking Age Tissø as indications of a complex judicial culture". In L. Sørensen, M.J. Walsh, S. O'Neill (eds): British Archaeological Reports International Series: The state of human sacrifice research – a Global perspective from Northern Europe. BAR Publishing/Oxford, og M.D. Jessen & K.R. Majland (in prep): "The sovereign seeress – on the use and meaning of a Viking Age chair pendant from Gudme, Denmark".

<http://vikingekult.natmus.dk/>, <http://www.apmollerfonde.dk/projekter/foerkristne-kultpladser.aspx>

Velklædt i Vikingetiden

Projektansvarlig: Ulla Mannering. Velklædt i Vikingetiden er et samarbejdsprojekt mellem Nationalmuseet, Danmarks og Middelhavslandenes Oldtid, Københavns Universitet, Center for Tekstilforskning og Sagnlandet Lejre.

Projektet har til formål at skabe nye og arkæologisk velfunderede rekonstruktioner af vikingetidens klædedragt. Det består af tre delprojekter, som genererer vigtig viden til hinanden gennem forskning og analyse, eksperimentelarkæologiske undersøgelser og rekonstruktioner samt formidling.

Delprojekt 1, Vikingetidens tekstilproduktion, sætter fokus på vikingetidens store variationer af tekstiler. Ved at kombinere analyser af originale tekstilfund med kontrollerede spinde- og væveeksperimenter, vil vi fremstille fem nye tekstilprøver i forskellige kvaliteter. Produktet bliver en "Tekstil Værktøjskasse", med tekstilprøver og redskaber, som kan anvendes i undervisning på universiteter og museer.

Delprojekt 2, Vikingetidens mands- og kvindedragt, har som mål at konstruere en mands- og kvindedragt baseret på to danske gravfund fra 900-årene: Mammen, nær Viborg og Hvilehøj, nær Randers. Nye tekstiltekniske og naturvidenskabelige analyser af fundene danner basis for at skabe rekonstruktioner, der kommer så tæt på de originale fund, som muligt. Produktionen af dragterne med vævning, farvning og syning vil foregå i Sagnlandet Lejre, og de rekonstruerede dragter kan indgå i Nationalmuseets fremtidige udstillinger.

Delprojekt 3, Vikingetidens dragtkatalog, bliver en indsamling af forskellige kilder til vikingetidens dragt og tekstiler. Både arkæologiske, ikonografiske og skriftlige kan anvendes til at visualisere mands-, kvinde-, og børnedragter med forskellig status. Målet er at skabe et dragtkatalog, som gennem det tilgængelige materiale viser udviklingen i dragten i den sidste del af jernalderen og ind i middelalderen. Kataloget vil gøre det lettere fremover at træffe de rigtige valg i en rekonstruktionsproces. Projektet er finansieret af VELUX FONDEN og er forankret i Danmarks og Middelhavslandenes Oldtid.

I 2019 har Velklædt i Vikingetiden fokuseret på arbejdet i Delprojekt 1 og Delprojekt 2. Vi har formidlet projektet på vikingemarkeder, via foredrag og konferencer internationalt og på Københavns Universitet, via et podcast, samt gennem vores Instragram-profil: @fashioningthevikingage, som på nuværende tidspunkt har mere end 1200 følgere.

I Delprojekt 1 er de to første tekstiler fra Hedeby Havn blevet færdige. Herudover er de redskaber og den værktøjskasse, som fremover skal bruge til at formidle vikingetidens tekstilproduktion, blevet gjort færdige eller indkøbt til kassen.

I Delprojekt 2 er arbejdet med analyser af tekstilerne fra Mammen og Hvilehøj afsluttet, og i juni blev der afholdt et internt seminar, hvor det videre arbejde med dragtrekonstruktionerne blev diskuteret og planlagt. Herefter er der indgået aftaler med mere end 20 håndværkere om rekonstruktion af de man-

Ida Demant formidler Velklædt i Vikingetiden på Trelleborg Vikingefestival den 14. juli 2019. Foto: Ulla Mannering.

ge forskellige dele, som indgår i dragtrekonstruktionerne. Herudover er de mange fiberanalyser blevet gjort færdige og rapporterne klargjort til fremtidig publicering på internettet. I oktober kom ligeledes de første resultater af farveanalyserne, som i vid udstrækning skal danne grundlaget for dragtrekonstruktionernes visuelle udtryk.

Videre er der udført analyser af vigtige parallelfund fra blandt andet Jelling og Slotsbjergby. Sidstnævnte fund viste sig ved en grundig analyse at indeholde de forsvundne knogler fra Mammengraven. De øvrige fund fra Hvilehøj og Mammen blev fotograferet af Roberto Fortuna og Jenny Sundby til brug for den planlagte videnskabelige publicering af gravene.

I 2020 fortsætter arbejdet med at færdiggøre de to dragtrekonstruktioner, publicere resultater, samt skitsere rammerne for arbejdet i Delprojekt 3.

Finding Old Sikyon

Projektansvarlig: Silke Mùth-Frederiksen. Finding Old Sikyon er et samarbejdsprojekt mellem Nationalmuseet, Det Danske Institut i Athen, og Det Græske Kulturministerium. Projektets formål er at identificere det førhellenistiske Sikyons præcise beliggenhed, som befinder sig i den nordøstlige del af Peloponnes. Ved hjælp af moderne ikke-invasive arkæologiske metoder beskrives byens strukturelle elementer, fx havne, gader, huse etc. Efterfølgende foretages udgravninger på udvalgte felter ud fra de præliminære resultater. Sikyon var berømt i oldtiden for sine kunstakademier for maleri og skulptur og havde også stor betydning for kunsthåndværk. Projektet er støttet af Carlsbergfondet og er forankret i Danmarks og Middelhavslandenes Oldtid.

I sommerkampagnen 2019 blev fire af de påbegyndte udgravninger videreført og to nye udgravningstrenches åbnet. Samtidig hermed fortsattes en kortlægning af områdets forskellige typer natursten, stenbrud og transportveje. Endvidere blev genbrugte arkitektoniske blokke undersøgt i et specialstudie.

I udgravningerne fandtes tre arkaiske grave med flere begravelser, som var overbygget af en klassisk bygning ('heroon'), der sandsynligvis tjente dyrkelsen af forfædrene. Ved siden af dukkede en grav fra

Dronebillede af det klassiske 'heroon', bygget over tre arkaiske grave. Foto: Silke Müth-Frederiksen.

det 5. årh. f.Kr. op. Endvidere afsluttedes udgravningen af et senklassisk eller tidlig hellenistisk gravmonument, som var orienteret efter en vej og indeholdt to stenkestegrave med rige gravgaver. I nærheden fandtes tre rum af et klassisk bygningskompleks, der tjente værksteds- eller landbrugsformål uden for byens grænser. Desuden blev en del af en monumental bygning fra klassisk tid afdækket. Den var blevet genbrugt i byzantinsk tid til landbrugsformål. I byens centrum afdækkedes rester af private huse fra klassisk og hellenistisk tid og derudover de første mure af den arkaiske by. De nye udgravninger byder på mange vigtige informationer om byens topografi, udvikling og materielle kultur.

. <http://natmus.dk/historisk-viden/forskning/forskningsprojekter/finding-old-sikyon/> <http://www.carlsbergfondet.dk/da/Forskningsaktiviteter/Forskningsprojekter/Semper-Ardens-forskningsprojekter/Silke-Muth-Frederiksen-Finding-Old-Sikyon>

Middle Class Urbanism

Projektansvarlig: Morten Nielsen. Formålet med dette tværfaglige forskningsprojekt med undertitlen *An interdisciplinary study of the physical reordering of urban sub-Saharan Africa* er at undersøge den stigende urbanisering af det sydlige Afrika med særligt fokus på forholdet mellem 'middelklasse-urbanisme' og fysisk byplanlægning. Maputo, hovedstaden i Mozambique, vil udgøre den empiriske ramme for forskningsprojektet og dets fire underprojekter, der integrerer faglige perspektiver fra antropologi, arkitektur, bystudier og historie. Disse faglige perspektiver indrammes af en analytisk tilgang,

Nyt boligkvarter, et såkaldt 'gated community', anlagt i Maputo, Mozambiques hovedstad. Området er anlagt og bygget for den voksende middel-klasse af et kinesisk byggekonsortium. Foto: Morten Nielsen

der betragter 'middelklasse-urbanisme' som de socio-kulturelle praksisser og strategier, der opererer på tværs af adskillelsen mellem det lovlige og det ulovlige, det formelle og det uformelle, og som struktureres af ideer om en uforstyrret privatsfære og sikkerhed som værende afgørende faktorer for at kunne opnå et bedre liv i byen. Det er projektets hypotese at (1) 'middelklasse urbanisme' er en væsentlig drivkraft for de igangværende fysiske og materielle transformationsprocesser som byer i det sydlige Afrika i øjeblikket gennemgår og at (2) nye former for medborgerskab, som har byen snarere end nationalstaten som politisk fællesskab, opstår som resultat af disse urbaniseringsprocesser. Forskningsprojektet omfatter fire underprojekter: et antropologisk studie af udliciteret byplanlægning, et arkitektonisk studie af middelklasse-byggerier, et urbanitetsstudie af privatiserede beboelsesområder og et historisk studie af anlægningen af større nabolag i perioden omkring Mozambiques uafhængighed i 1975. Projektet er finansieret af Danmarks Frie Forskningsfond og er forankret i Danmarks Oldtid og Middelalder.

Alle projektdeltagere afsluttede deres primære dataindsamling i foråret 2019 og der mangler nu kun en enkelt felttur til Mozambique som desværre er blevet udskudt på grund af Corona-epidemien. Den efterfølgende periode blev brugt på at registrere og analysere vores empiriske data. Projektet er struktureret som et tværfagligt samarbejde mellem forskellige fagligheder – antropologi, bystudier, historie og arkitektur, og en væsentlig udfordring har derfor været at udvikle et fælles analyse- og metodeapparat, der kan bruges af alle deltagere. Det har indebåret afholdelse af løbende fysiske og virtuelle workshops, hvor vi har diskuteret og i fællesskab har analyseret vores data.

I efteråret 2019 afholdt vi en den internationale 'Ideological Resonance' konference med deltagelse af en række af verdens førende byforskere. Fokus for konferencen var den rolle som byudvikling spiller i bestræbelserne på at virkeliggøre forskellige ideologiske visioner. Middle Class Urbanism projektet fokuserer på byudvikling i Mozambique i det sydlige Afrika, der er en tidligere socialistisk nationalstat og på konferencen diskuterede vi derfor i særlig grad hvordan tidligere ideologiske projekter fortsat har indflydelse på nuværende politiske programmer og visioner.

I løbet af 2019 har vi samtidig lanceret en udgivelsesserie af såkaldte Policy Briefs, der er korte opsummerende tekster om særlige aspekter af vores forskningsprojekt med særligt fokus på anvendeligheden for politikere og byplanlæggere. Disse bliver sendt til ca. 100 særligt udvalgte aftagere, som vi forventer vil kunne gøre brug af projektets indsigter.

Sluttelig gik vi i gang med at forberede projektets afsluttende konference, der både vil redegøre for de primære indsigter fra projektet og samtidig skabe rum for en bredere debat med en række af verdens førende byforskere.

Jellingprojektet

Projektansvarlig: Anne Pedersen. Jellingprojektet – et kongeligt monument i dansk og europæisk belysning er et forsknings- og formidlingsmæssigt samarbejde med forskere fra Aarhus Universitet, Københavns Universitet og VejleMuseerne. Jellingprojektet tager afsæt i de enestående monumenter fra 900-årene i Jelling – et monumentkompleks, der markerer såvel overgangen fra hedenskab til kristendom som konsolideringen af den danske kongemagt i vikingetiden. Projektet sigter mod at udbygge den eksisterende viden om Jellingmonumenterne og det landskab, de en gang var en del af ved hjælp af arkæologiske, historiske og naturvidenskabelige undersøgelser og analyser. Jellingkomplekset låner træk fra kendte monumenter og samtidige bebyggelser andetsteds i Danmark. Bygherrerne har uden tvivl også hentet inspiration udefra. Projektet inddrager derfor synsvinkler og perspektiver fra det øvrige Norden og Europa med henblik på at nå ind til forudsætningerne for den udvikling, der kan følges i Danmark og nabolandene i 900-årene. Målet for undersøgelserne af Jelling Kirke er at etablere et nyt helhedsbillede af det ældste stenbyggeri i Jelling og med Jelling som afsæt bidrage til forståelsen af de ældste kirker i Danmark og udbygningen af det danske kirkelandskab. Projektet er støttet af Bikuben-fonden og er forankret i Middelalder, Renæssance og Numismatik.

Aktiviteten i 2019 har som i det foregående år koncentreret sig om publiceringen af de mange resultater fra projektets undersøgelser og udgravninger dels i Jelling, dels i lokalområdet og Østjylland. De ansvarlige for de enkelte delprojekter har udarbejdet manuskripter til to planlagte monografier om hhv. monumenter og landskab og Jelling Kirke, der vil udkomme som Publications from the National Museum (PNM), Jelling Series, vol. 20.4 og 5. Derudover har projektdeltagere bidraget med foredrag i nationale og internationale foraer og udarbejdet manuskripter til kommende selvstændige artikler. Disse omfatter blandt andet en planlagt naturvidenskabelig artikel om dateringspotentialer i pollen. En artikel om de arkæologiske fund fra vikingetiden i Jelling og omegn indgår i Viking Encounters Proceedings of the 18th Viking Congress i 2017, der forventes at udkomme i 2020.

Jellingprojektet har i 2019 fortsat sit samarbejde med VejleMuseerne dels om udvidede undersøgelser på fundstedet for en befæstet gård fra 700-/800-årene ved Erritsø ud til Lillebælt, dels om den indledende planlægning af undersøgelser ved gården Anesminde vest for Kongernes Jelling. De første bidrager til en øget viden om en markant lokalitet fra 700-/800-årene med mulig militær funktion ved overgangsstedet mellem Jylland og Fyn, mens udgravningerne ved Anesminde (2019/2020) forventes at kunne føje nye detaljer til 900-tallets monumentkompleks i Jelling. Resultaterne fra Anesminde forventes indarbejdet i Jellingprojektets publikationsrække. <http://jelling.natmus.dk/>

Palisadekomplekset i Jelling. Resultaterne af udgravningerne 2009-2013, de talrige detailanalyser og undersøgelser af det omgivende landskab er under udgivelse. Foto: Mads Dengsø Jessen.

Serampores hovedport efter restaurering. Portens øverste del, som oprindeligt bar Frederiks VI's monogram, er blevet nyopført under restaureringen. Gennem porten ses det tidligere danske guvernementshus fra 1776, som de lokale myndigheder restaurerer. Foto: Simon Rastén

Serampore Initiativet*

Projektansvarlig: Bente Wolff. Nationalmuseets Serampore Initiativ har som mål gennem forskning, dokumentation og restaurerings- og anlægsarbejder at skabe ny viden om Serampores danske og indiske historie, kulturarv og udvikling. Serampore var en dansk koloni på den indiske østkyst i perioden 1756-1845. Flere bygninger i byen stammer fra denne periode. Projektet registrerer, opmåler og dokumenterer denne kulturarv og gør den internationalt tilgængelig for forskere og formidlere samt for de myndigheder, der har ansvaret for denne del af verdenskulturarven. Initiativet er støttet af Realania, Kulturministeriet, Dronning Margrethes og Prins Henriks Fond, samt Styrelsen for Forskning og Innovation og er forankret i Nyere Tid og Verdens Kulturer.

I 2019 blev projektets historiske PhD-projekt om Serampores sociale historie videreført (under Aarhus Universitet og Nationalmuseet). Der blev gennemført to MA-projekter i Serampore indenfor industriel kulturarv af arkitektstuderende fra CEPT-universitet, Ahmedabad, Indien og et afgangprojekt om et historisk skolekompleks af studerende fra Det Kongelige Danske Kunstakademis Skoler for Arkitektur, Design og Konservering under programmet Kulturarv, Transformation og Restaurering. Restaurering af Hovedporten, Sydporten og pladsen foran Sydporten blev afsluttet. Projektet for opgradering og anlægsarbejder på kirkepladsen var igennem udbud, men skal igennem en yderligere udbudsrunde. Serampore Initiativet ydede fortsat rådgivning til de lokale myndigheder i forbindelse med restaurering af det tidligere danske Guvernementshus. Restaurering af trappe og post ved Serampore College blev videreført. <http://natmus.dk/historisk-viden/forskning/forskningsprojekter/serampore-initiativet/om-serampore-initiativet/>

Dansk Ekspeditions historie

Projektansvarlig: Christian Sune Pedersen. Projektet undersøger danske ekspeditioner over et langt tidsrum i et facetteret, komparativt (internationalt) perspektiv, der aflæser ekspeditionen som historisk fænomen i videnskabshistorisk, kulturhistorisk og kolonihistorisk belysning. Projektet skal munde ud i et trebinds bogværk, som i en videnskabelig men populært tilgængelig form skal bibringe ny viden

Afrikanisten Carl Kjersmeier på "fetishjagt" i Fransk Vestafrika 1932. Foto: Amalie Kjersmeier

om kendte ekspeditioner og bringe væsentlige, men hidtil upågtede eller glemte ekspeditioner frem i lyset.

Bogværket beskæftiger sig både med kultur- og naturvidenskabelige ekspeditioner. Ekspeditionernes primære opgave var og er at skabe ny viden ved enkeltpersoners eller grupperes vidensindsamling uden for Danmarks grænser inden for mangfoldige faggrene som geografi, botanik, zoologi, antropologi, arkæologi, geologi etc. Ekspeditionerne omfattede indsamling af for eksempel etnografika, arkæologiske genstande og præparater samt producerede tegninger, fotografier, film og lydoptagelser.

Projektet er et samarbejde mellem Nationalmuseet, Det Kongelige Danske Geografiske Selskab, Gads Forlag og en lang række forskere fra museet og fra andre institutioner. Projektet er støttet af Augustinusfonden og er forankret i Nyere Tid og Verdens Kulturer.

Activating Arctic Heritage – Exploring UNESCO World Heritage in Greenland

Projektansvarlig: Bjarne Grønnow. Nationalmuseerne i Grønland og Danmark har forenet deres forskningsressourcer i projektet 'Activating Arctic Heritage'. Formålet er at øge den kultur- og miljø-historiske indsigt i de to grønlandske kulturlandskaber, der for nyligt er klassificeret som UNESCO Verdenskulturarv: 'Aasivissuit – Nipisat' nær Sisimiut i Vestgrønland og 'Kujataa' i Sydgrønland. Førstnævnte område rummer fortidsminder, der vidner om 4.500 års udvikling af den grønlandske fanger- og fiskerkultur, mens Kujataa især er kendt for sine velbevarede spor efter nordboernes middelalderlige landbrugslandskab. Projektet, der kombinerer arkæologi og historie med naturvidenskabelige undersøgelser, skal berige de to UNESCO-områder med ny viden om kulturhistorien, menneskets levevilkår og samfundenes samspil med omgivelserne.

Projektets arkæologiske kortlægninger og udgravninger i UNESCO-områderne skal kaste nyt lys på udviklingen særligt gennem de sidste tusind år. Denne periode var præget af kulturmøder mellem inuit og udefrakommende og af klima-svingninger som Den Middelalderlige Varmeperiode og Den Lille Istid. 'Activating Arctic Heritage' forsker også i bevaring af fortidsminder. Den globale opvarmning og et indryk af turister i UNESCO-områderne påvirker de sårbare arktiske landskaber, og projektet vil bidrage med nye metoder til monitoring og beskyttelse af fortidsminderne i disse områder. Yderligere undersøges hvorledes en række naturvidenskabelige analysemetoder med minimale indgreb i de kulturlag, som endnu findes bevaret på bopladserne, kan give helt ny indsigt i datidens ressourceudnyttelse og skiftende livsvilkår.

Projektets modul, 'Dialoger', knytter forskningen i fortiden sammen med nutidens lokalsamfund. Her inddrages lokale museer og UNESCO-organisationer og interesserede borgere – ikke blot som informanter, men som samarbejdspartnere ('samskabelse'). Målet er sammen at udvikle områdernes kulturelle ressourcer og pege på veje til bæredygtig turisme i UNESCO-områderne.

Projektet er et 'Semper Ardens' projekt (2019 – 2023) støttet af Carlsbergfondet. Det er forankret i enheden Nyere Tid og Verdens Kulturer, men går på tværs af flere af Museets enheder. Grønlands Nationalmuseum og Arkiv er nærmeste samarbejdspartner.

Første feltsæson for 'Activating Arctic Heritage' i det nordlige UNESCO-verdensarvs-område bestod i opmålinger og prøveudgravninger på en række nøglelokaliteter. Her udgraver assistent Allan Lyngge fra Grønlands Nationalmuseum en profilgrøft gennem kulturlagene på den historisk kendte 'aasivik-boplads', Taseralik, - en sommer-samlingsplads for inuit og en navnkundig handelsplads, hvor europæiske hvalfangere søgte ind i 1700-tallet. Foto: Bjarne Grønnow.

D. 29. marts 2019 blev startskuddet givet af Carlsbergfondet og direktørerne for de nationale museer i Grønland og Danmark. 'Semper Ardens'-projektets leder, Bjarne Grønnow, og med-leder Christian Koch Madsen samt projektets 'work-package-ledere' tilrettelagde projektets arbejde, bl.a. ansættelsen af otte post docs fra kultur- og natur-videnskaberne.

En prøve-feltsæson blev gennemført om sommeren i det nordligste UNESCO-område, Aasivissuit-Nipisat, i nært samarbejde med Sisimiut Lokalmuseum og den stedlige UNESCO-organisation. Der blev foretaget drone-baserede kortlægninger og prøveudgravninger på en række nøglelokaliteter, der bliver mål for de kommende års undersøgelser. Lokaliteterne viste enestående bevaringsforhold for kulturlag med organiske rester, og sporene efter boliger fra perioden under og efter 'Den lille Istid' (c. 1600 – 1900 AD), der er projektets fokusperiode, fremstod tydelige. Boreprøver fra sedimenter i ferskvands-søer blev hjemtaget til analyser, der skal give detaljeret viden om klima- og miljøhistorie.

I det sydlige UNESCO-område, Kujataa, foretog et hold indledende udgravninger på kirkegården ved det norrøne bispesæde i Igaliku. Her blev et øvre lag grave undersøgt, og knoglerne hjemtaget til analyser.

Som et led i samskabelsesprocessen samarbejdede projektet i efteråret med lokalmuseet i Sisimiut om gennemførelsen af en UNESCO-festival, hvor også uddannelser (DTU Arctic) og lokale turistoperatører blev inddraget. Ligeledes tilrettelagde projektet UNESCO-seminarer for overbygningsstuderende ved Ilisimatusarfik (Grønlands Universitet). Endeligt forestår en gruppe af faghistorikere studier af hidtil ikke fuldt ud kendte skriftlige kilder fra det første koloniseringsforsøg (1729 – 31) på nøglelokaliteten, Nipisat.

Data og prøver fra feltsæsonen 2019 er nu under analyse. De danner grundlag for tilrettelæggelsen af de kommende års omfattende, tværfaglige undersøgelser i UNESCO-verdensarvsområderne.

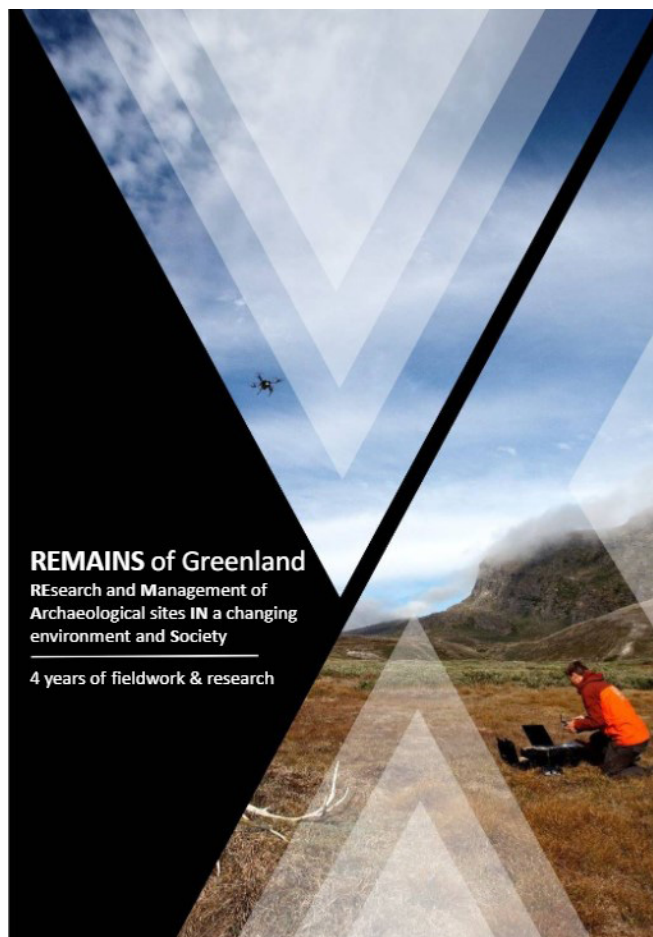
Remains of Greenland

Projektansvarlig: Jørgen Hollesen. I Grønland findes der helt enestående bevaringsforhold for genstande af træ, ben, pels, skind og tekstil men i trit med at klimaet i disse år ændrer sig, risikerer vigtige arkæologiske materialer og uvurderlig kilder til Grønlands historie at gå tabt. Projektet vil undersøge og kortlægge klimatruslen mod den grønlandske arkæologi og skabe modeller, som kan bruges til at udpege de hotspots, hvor klimaforandringerne for alvor er en trussel, og dermed give Grønlands National Museum mulighed for at prioritere og redde mest muligt. Projektet, som er et samarbejde mellem Nationalmuseet, Grønlands Nationalmuseum og Center for Permafrost ved Københavns Universitet, er støttet af Velux Fonden og er forankret i Miljøarkæologi & Materialeforskning.

De vigtigste aktiviteter i projektets afsluttende år har været dataanalyser og videnskabelig og populær formidling af projektets resultater. I juli fik vi publiceret en artikel det anerkendte tidsskrift Nature Scientific Reports. I artiklen præsenteres vores arbejde med at udvikle en model til at forudsige jordtemperaturer, jordvand og organisk nedbrydning på arkæologiske lokaliteter i Nuuk området. Resultaterne viser at store dele af de organiske arkæologiske lag i Nuuk området kan forsvinde inden udgangen af indeværende århundrede. Artiklens resultater blev bragt som nyhed i Scientific American og nyhedsmedier verden over.

I begyndelsen af august blev alt tilbageværende måleudstyr i Nuuk området indsamlet. I forbindelse med projektets afslutning ved udgangen af 2019, blev der udarbejdet en populærvidenskabelig rapport, der giver en oversigt over projektets resultater og samlede formidlingsaktiviteter (se billede). Samlet set har REMAINS of Greenland ført til publicering af 14 videnskabelige artikler og samtidig ført til et forstærket samarbejde mellem de to nationalmuseer i Grønland og Danmark. Dette samarbejde fortsætter nu i projektet Activating Arctic Heritage.

<http://www.remains.eu/>

Slutrapport for projektet REMAINS of Greenland.
<https://online.flowpaper.com/776c0763/Smarrapport/#page=1>

Bronze Age wool economy: production, trade, environment, husbandry and society

Projektansvarlig: Karin M. Frei. Projektets formål er at belyse uldproduktionens økonomiske betydning i europæisk bronzealder med hovedvægt på at undersøge hvorvidt og i givet fald hvordan distributionen af uldtekstiler påvirkede dannelsen af overregionale netværk og handelsruter. Projektet har fokus på to nøglelokaliteter: Szazhalombatta på den ungarske højslette og Montale på Posletten i Norditalien. Der er tale om to veludgravede bopladser, hvor der er fremdraget et stort arkæologisk materiale relateret til uldproduktion. Fundene fra de to lokaliteter indikerer, at der her er tale om de første tegn på storskala tekstilproduktion i Europa. Projektet er tværfagligt, og har såvel en teoretisk som en analytisk tilgang, hvor sidstnævnte især er baseret på strontium isotopanalyser af levn af får og geder. Projektet er finansieret af Riksbankens Jubilumsfond og er et samarbejde mellem Göteborg Universitet

Kæbe fra får/ged dateret til bronzealderen udgravet fra den italienske lokalitet Montale. Foto: Karin M. Frei

og Nationalmuseet, hvis del er forankret i enheden Miljøarkæologi og Materialeforskning.

Fra 2016 og frem til 2018 var arbejdet koncentreret omkring indsamling af materiale til etablering af en baseline (via proxy data fra vand, planter og jord), samt af de arkæologiske prøver fra de to lokaliteter. I løbet af 2017 og 2018 blev strontiumisotopanalyser af alle indsamlede prøver udført. I 2019 blev resultaterne tolket og publiceringsprocessen gik i gang i tæt samarbejde med de udgravningsansvarlige forskere fra Ungarn og Italien. Alle resultaterne forventes publiceret i internationale tidsskrifter i løbet af 2020. <http://historiskastudier.gu.se/english/research/bronze-age-wool-economy>

Tales of Bronze Age Women

Projektansvarlig: Karin M. Frei. I lyset af de nye forskningsresultater vedrørende Egtvedpigens, som har vist, at hun kom langsvejsfra, er målet i det tværfaglige forskningsprojekt 'Tales of Bronze Age Women' at belyse mobilitet, identitet og samfundsroller hos bronzealderkvinder i Danmark med fokus på elitekvinder fra de berømte egekistegrave. I projektet benyttes 'state of the art' forskningsmetoder inden for biomolekylær-, biokemisk-, antropologisk og arkæologisk analyse til at undersøge skeletmaterialet fra bronzealderen. Tales of Bronze Age Women er støttet af Carlsbergfondet og forankret i enheden Miljøarkæologi og Materialeforskning.

I 2019 afsluttede projektet, og trods dets relativt beskedne størrelse har det budt på mange nye og spændende resultater og opnået international anerkendelse på højeste niveau som kulminerede i modtagelsen af en af verdens mest prestigefyldte forskningspriser indenfor arkæologi, Shanghai Forum Research Award. "Tales of Bronze Age Women" projektet, har derfor været/er et meget omtalt projekt såvel nationalt som internationalt. I projektet er der produceret en stor mængde nye data som har resulteret i en lang række videnskabelige artikler indenfor forskellige forskningsfelter i high-ranking tidsskrifter. Fra 2019 kan der fx nævnes publicering af resultaterne fra det største mobilitetsstudie til dato af forhistoriske mennesker begravet i Danmark, omfattende i alt 88 skeletter

Ølbykvindens bælteplade, korte sværd/dolk og ravperle. Ølbykvindens korte sværd menes at være et symbol på magt. Foto: Samantha Reiter

(Frei et al., 2019, PlosOne) og den første model for mobilitet baseret på bioarkæologiske data (Reiter & Frei, 2019, European Journal of Archaeology). Derudover, blev også resultaterne fra undersøgelsen af Ølbykvindens grav, der er Danmarks rigeste kvindegav fra bronzealderen publiceret i 2019 (Reiter et al., 2019, Danish Journal of Archaeology). <http://www.carlsbergfondet.dk/da/Nyheder/Nyt-fra-fondet/Nyheder/Bronzealderkvinder-under-lup-i-ambitioest-forskningsprojekt>

Tales of Bronze Age People

Projektansvarlig: Karin M. Frei. Projektet er et "Semper Ardens" forskningsprojekt (2018-2021), som tager udgangspunkt i de forskningsspørgsmål, der er opstået i bl.a. "Tales of Bronze Age Women" og andre europæiske forskningsprojekter, og som tyder på, at mobiliteten i europæisk bronzealder har været mere udbredt og mere kompleks end hidtil antaget. Projektet "Tales of Bronze Age People" har derfor til formål, at give et dybere indblik i menneskers mobilitet i bronzealderen.

I projektet undersøges et større antal individer, som også omfatter mænd og børn fra forskellige typer af begravelser, og fra hele bronzealder-perioden. Det er også projektets mål, at afbalancere resultaterne fra projektet "Tales of Bronze Age Women" ved at integrerer de arkæometriske resultater med den arkæologiske teoretiske diskurs. Dette skal ske via diverse workshops og møder med eksperter fra forskellige forskningsområder med henblik på at bedre at forstå mobilitet og dens indvirkning på dynamikken i bronzealderen.

Derudover, er der etableret samarbejder med forskellige lokale museer med henblik på, at undersøge nøgleindivider fra nyligt afsluttede og igangværende udgravninger. Tales of Bronze Age Women er støttet af Carlsbergfondet og forankret i enheden Miljøarkæologi og Materialeforskning.

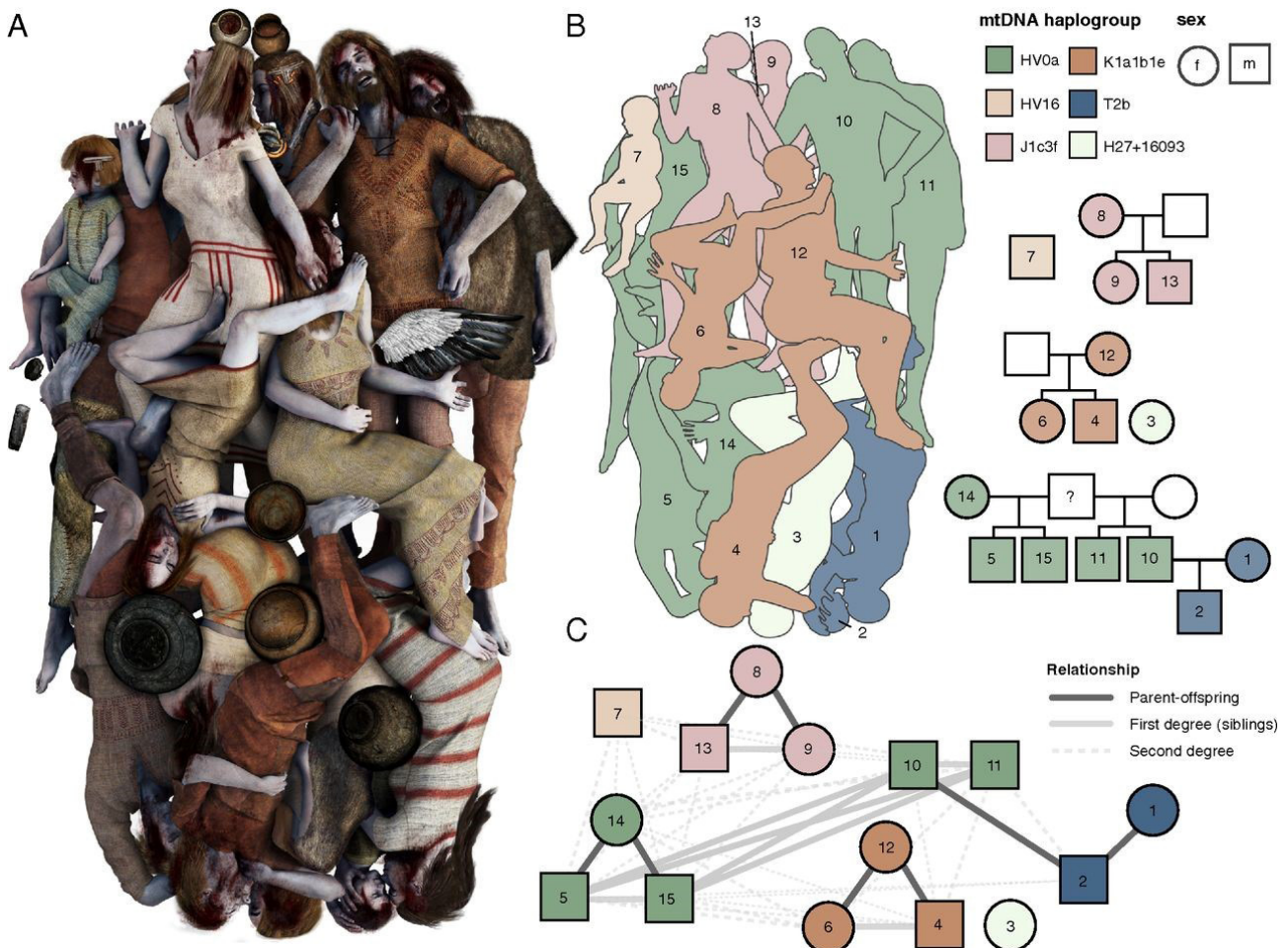
Prof. Karin M. Frei under sin key-note lecture i Bern Universitets største auditorium (kendt for at have huset Albert Einstein) ved Europas største årlige konference i arkæologi (EAA, European Association of Archaeologists). Foto: Samantha Reiter

I 2019 har projektet etableret nye samarbejder på tværs af discipliner og med andre forskningsprojekter og institutioner med henblik på at udvide projektets fokusområder, til også at involverer nøgleregioner i Middelhavsområdet. Det har bl.a. resulteret i en samarbejdsaftale med Veronas Naturhistoriske Museum i Italien, som huser en unik samling af bronzealderindivider fra Norditalien fra flere UNESCO nøglelokaliteter. Her er det vores mål også at undersøge mobilitet. https://museodistorianaturale.comune.verona.it/nqcontent.cfm?a_id=67705

Et af de andre højdepunkter i 2019 for projektet har været, at Prof. Karin M. Frei blev inviteret til at holde en række key-note lectures, bl.a. på Europas største arkæologiske konference, European Association of Archaeologists (EAA), som fandt sted på Bern Universitet (Schweiz) og åbningsforedraget i Vin & Videnskabs Galla-arrangement i Københavns Universitets Festsal. https://www.e-a-a.org/EAA2019/Programme_tabs/Keynotes.aspx?WebsiteKey=92bb0c7f-79c0-4998-9804-b5db83f9a8b9

Towards a New European Prehistory (The Rise II)

Projektansvarlig: Karin M. Frei. Projektet er et stort seksårigt forskningsprojekt, der gennemføres i et samarbejde mellem Göteborg Universitet, Center for GeoGenetik ved Københavns Universitet og Nationalmuseet. Nationalmuseets del ledes af forskningsprofessor Karin M. Frei, der har det overordnede ansvar for isotopanalyser (Sr). Projektet er tværfagligt, og tager udgangspunkt i den videnskabelige revolution der sker i øjeblikket for så vidt angår studier af mobilitet ved inddragelse af analyser af fossil DNA og af isotopanalyser. De nye forskningsresultater har afsløret et meget mere dynamisk billede af den europæiske forhistorie end tidligere antaget. Der er nu bl.a. evidens for en større migration omkring tidspunktet for landbrugets indførelse, ca. 4000 f.Kr. og igen omkring 3000 f.Kr.

Kunstnerisk rekonstruktion af en neolitisk massegrav i Polen (Koszyce) (tegning af Michał Podsiadło); (B) Skematisk repræsentation af slægtskabsrelationer mellem Koszyce-individerne udledt af genetiske data. (C) slægtskabs-netværk baseret på slægtskoefficienter. (Foto: Fra figur 3 i Schröder et al., 2019, PNAS).

Projektets overordnede mål er at belyse stenalder og bronzealder migrationer i Europa baseret på en kombination af data fra DNA, isotopanalyser, historisk lingvistik og arkæologi. Den geografiske hovedvægt er Middelhavsområdet og Skandinavien. Towards a New European Prehistory (The Rise II) er støttet af den svenske Riksbankens Jubileumsfond og forankret i enheden Miljøarkæologi og Materialeforskning.

I 2019 har Nationalmuseets forskere i projektet etableret nye samarbejder på tværs af discipliner og med andre forskningsprojekter. Det har resulteret i flere nøgleartikler: det første Sr-isotop baseline kort over Europa baseret på jordprøver (Hoogewerff et al., 2019, Science of the Total Environment), det første multi-proxy baseline kort over Cypern, som var et knudepunkt i bronzealderen (Ladegaard-Pedersen et al., 2019, Science of the Total Environment), og undersøgelser af en unik neolitisk massegrav i Polen (Schröder et al., 2019, PNAS).

Nye og innovative rensningssystemer til danske kalkmalerier (CleanLime)

Projektansvarlig: Seniorforsker Isabelle Brajer. Hovedparten af bevaringsarbejdet med middelalderlige kalkmalerier i danske kirker består i genrestaurering af udsmykninger, som allerede er blevet istandsat én eller to gange tidligere inden for de sidste 100 år. Et af de største og mest presserende problemer, som nutidens konservatorer støder på er fjernelse af indlejret snavs. De første rensninger i første halvdel af 1900-tallet blev hovedsageligt udført med vand og svamp. I denne proces blev en stor mængde snavset vand ført ud over overfladen, og da kalkmalerierne er malet på et porøst underlag (hvidtekalk og kalkpuds), blev det snavsede vand suget ind i væggenes porer. I forskningsprojektet skal nye muligheder inden for kalkmalerirensning afprøves og testes ved brug af kompresser. Projektet består af to ph.d.-projekter, hvor det ene vil have fokus på hydrogeler og det andet på ler. Hertil kommer et delprojekt, som vil have fokus på polyakryler. Sammenligneligheden metoderne i mellem vil blive sikret gennem brug af de samme testobjekter (tilsødede fliser) i de indledende laboratorieforsøg, og metodernes effektivitet vil desuden blive afprøvet in situ med rensningsforsøg på tilnavsede kalkmalerier. Projektet er støttet af Augustinus Fonden, Kulturministeriets Forskningspulje og Nationalmuseet og er forankret i Miljøarkæologi og Materialeforskning.

I 2019, supplerede ph.d.-studerende Kathrine Segel forsøgene, som blev udført Kongsted Kirke i 2018, med yderligere eksperimenter, som hovedsageligt fokuserede på problematikken med indlejret snavs, dvs. den type snavs, som volder de største problemer, da det er yderst svært eller umuligt at fjerne med hidtil kendte metoder uden at beskadige maleriet. En lang række forsøg blev således udført både på modelfliser og på de gotiske kalkmalerier i Skamstrup Kirke. Her blev hydro-geler anvendt med vand, ligesom i Kongsted Kirke året før, men også i kombination med stærkere rensesvæsker, som triammonium citrat og mikro-emulsioner bestående af sæbemidler og opløsningsmidler. Der blev desuden udført rensforsøg ved at kombinere hydro-geler med beskyttende midler

Kathrine Segel udfører en rensprøve på indgroet snavs i Skamstrup Kirke. Foto: M. Midtgård Madsen, 2019

på farvelaget for at teste om en tilstrækkelig rensningseffekt kunne opnås ved hjælp af hydro-geler og stærkere renevæsker uden af beskadige maleriet. Effekten på rensningsforsøgene blev både målt spektrofotometrisk samt ved hjælp af avanceret digital billedanalyse og resultaterne blev sammenlignet med forsøg udførte med traditionelle metoder. De hidtil udførte rensforsøg med hydro-geler gav meget lovende resultater, både med hensyn til at fjerne løstsiddende snavs på et skrøbeligt farvelag og ved at fjerne indlejret snavs.

En stor del 2019 er for ph.d. studerende Mette Midtgård Madsens vedkommende gået med at analysere middelalderpuds ved hjælp af forskellige analysemetoder, såsom polarisations mikroskopi, SEM-EDXS, XRD og MIP, for at opnå en bedre forståelse for middelalderens byggeteknik og materialevalg. Desuden er der udført indledende rensforsøg på modelfliser, samt in-situ forsøg i Skamstrup Kirke, hvor forskellige lertypers evne til at ekstrahere indlejret snavs fra kalkmalerier, er blevet undersøgt.

Cultural Citizenship and Innovation (CULINN)

CULINN (Cultural Citizenship and Innovation) er et 3-årigt forskningsprojekt, som involverer ni partnere, herunder Arbejdermuseet og fem lokalmuseer. Målet med CULINN er på et konkret plan at udvikle ideer til, hvordan kulturinstitutioner, fortrinsvist kulturhistoriske museer kan bidrage til flygtninges integration (sprogudvikling, netværksopbygning, styrket tilhørsforhold og kompetencevedligeholdelse) gennem kulturelle medborgerskabsprojekter. Viden og erfaringer fra CULINN projektet forventes at nå ud til alle kulturhistoriske museer med en række konkrete forslag til, hvordan museerne kan tilgodese gruppen af nyankomne i deres formidling som en integreret del af museets praksis. Projektet er intervenserende og producerer samtidig ny organisations- og musealteoretisk viden om tværinstitutionelle, brugerinddragende og civilsamfundsbaserede projekter, der både skal håndtere interkulturalitet og nye borgere som museale tematikker. Som et aspekt heraf bliver begrebet medborgerskab gjort til genstand for forskningsmæssig undersøgelse som diskursiv størrelse og praktisk museal udfordring.

Et hold testpiloter fra Furesø Sprogskoles DU2 tester ny udstilling på museet og diskuterer dansk migrationshistorie suppleret med egne oplevelser. Foto: Immigrantmuseet

STØRRE FORSKNINGSPROJEKTER

Projektet adresserer overordnet museers udfordringer i en globaliseret verden, hvor migration rejser nye spørgsmål til et dansk, nationalt museums indsamlings og – formidlingspraksis, idet mennesker og materialkultur i stigende omfang kommer til Danmark og bliver del af historien. CULINN er støttet af Innovationsfonden og forankret i enheden for Formidling.

CULINNs har 5 lokalmuseer som partnere og i 2019 har det været deres tur til at teste erfaringer fra projektets første og andet år og se hvilke tilpasninger, det ville kræve at udfolde disse metodikker til deres lokale kontekst. De fem museer er Bornholms Museum, Museum Lolland-Falster, Museum Vestsjælland, Immigrantmuseet og Vardemuseerne. Museerne har meget forskellige udgangspunkter, idet enkelte har årserfaring med interkulturel formidling og inddragelse af nye brugergrupper, mens andre ikke har. Projekterne har haft forskellig karakter fra udstillinger skabt gennem co-production i et alment boligområde, en fotoudstilling på museet og ved Folkemødet på Bornholm, co-creation med lokale uddannelsesinstitutioner om interkulturel café og undervisningstilbud. Det har endnu engang vist sig, at CULINN som innovations- og udviklingsprojekt har ført til en ny professionel museumspraksis baseret på co-creation og samskabelse på tværs af meget forskellige museale institutioner og på tværs af civilsamfundsaktører – og organisationer. Projekterne har tydeliggjort, at museer en kulturel praksisform og for mange nytilkomne vil museer være noget andet end det vi gerne vil være. Afstanden til visse målgrupper opstår ikke kun hos målgruppen selv, men afstand produceres og reproduceres af museerne selv trods alle gode intentioner om at være tilgængelige, imødekommende og for alle. Man skal som museumsledelse beslutte sig for, at indlejre målgruppearbejdet i årshjulet og arbejde bevidst med hvilken rolle arbejde med nye målgrupper spiller i museets identitet. Gennem rækken af meget forskellige lokale projekter har museerne eksperimenteret og reflekteret over egen praksis med henblik på at videregive erfaringer til andre museumspraktikere, hvilket vil ske gennem publikationer og konferencer i 2020.

3. Enhederne og deres projekter

Danmarks og Middelhavslandenes Oldtid

Forskningsområder

Enheden har forskning inden for forhistorisk (F), klassisk (K) og nærorientalsk (N) arkæologi samt ægyptologi (Æ) og antikkeception. Inden for den forhistoriske arkæologi arbejdes der primært med Danmarks forhistorie fra de ældste tider til 1050. Det sker på baggrund af hele Europas forhistorie, således at kulturfænomener udforskes på europæisk baggrund, og der samarbejdes i stadig højere grad internationalt. Særlige temaer i disse år udgør forskning i forhistoriske tekstiler samt projektet 'Førkristne Kultpladser'.

Forskningen inden for klassisk og nærorientalsk arkæologi samt ægyptologi omfatter Middelhavskulturernes udvikling fra de tidligste tider til slutningen af Senantikken, ca. 700 e.Kr. koncentreret om Grækenland inklusive områderne øst og vest for Grækenland – i øst med særligt fokus på Cypern og i vest på det syditaliske område. Et hovedtema er forskning i keramikproduktion og -handel i middelhavsområdet. Medarbejdere søger til stadighed at udnytte antiksamlingens store potentiale for udforskningen af antikkens kulturhistorie og kunst.

Målet er dels at øge vor viden om de pågældende civilisationer, dels at øge bevidstheden om betydningen af arven fra antikken for dagens Danmark.

Endelig er forskningschef Lasse Sørensen ansvarlig for strategiske forskningscenterdannelser (C).

Medarbejdere inden for forskningsområdet

Forskningschef Lasse Sørensen, ph.d.

Inden for den videnskabelige stillingsstruktur

Sofie Laurine Albris, projektforsker, ph.d. (F)

Nikolai Brandes, postdoc, ph.d. (C)

Torben Trier Christiansen, postdoc, ph.d. (F)

Ida Demant, akademisk medarbejder (F)

Anne Haslund Hansen, seniorforsker, ph.d. (Æ)

Sanne Hoffmann, ph.d.-stipendiat (K)

Sandie Holst, ph.d.-stipendiat (F)

Anne Birgitte Godtfredsen, postdoc, ph.d. (F)

Mads Dengsø Jessen, seniorforsker, ph.d. (C)

Flemming Kaul, seniorforsker, dr.phil. (F)

John Lund, seniorforsker, dr.phil. (K)

Ulla Mannering, seniorforsker, ph.d. (F)

Julie Nielsen, akademisk medarbejder (F)

Silke Muth-Frederiksen, projektseniorforsker, ph.d. (K)

Morten Nielsen, seniorforsker, ph.d. (C)

Peter Vang Petersen, seniorrådgiver (F)

Bente Philippsen, projektforsker, ph.d. (F)

Anders Pihl, videnskabelig assistent (F)

Charlotte Rimstad, postdoc, ph.d. (F)

Stine Schierup, forsker, ph.d. (K)

Nadia Maria Kristensen, ph.d.-stipendiat (K)

Uden for den videnskabelige stillingsstruktur

Morten Axboe, museumsinspektør, dr.phil. (F)

Mads Lou Bendtsen, akad. medarbejder (F)

Josefine Frank Bican, museumsinspektør (F)

Adam Cordes, akademisk medarbejder (F)

Tom Christensen, projektforsker (F)

Ole T. Kastholm, akademisk medarbejder (F)

Susanne Klingenberg, museumsinspektør (F)

Stephen Lumsden, akad. medarbejder, ph.d. (N)

Poul Otto Nielsen, museumsinspektør (F)

Bodil Bundgaard Rasmussen, emerita (K)

Jeanette Varberg, museumsinspektør (F)

Nye projekter*

Royale affærer - En undersøgelse af yngre jernalders og vikingetidens politiske miljøer og sociale sammenhængskraft i Sydszkandinavien

Ansvarlig: Ph.d.-stipendiat **Sandie Holst**

Beskrivelse: Jernalderens politiske magtcentre – kongsgårdene – tilbyder et unikt indblik i udviklingen af de politiske strukturer, der dannede grundlaget for en centralisering af den politiske administration i det Sydszkandinaviske område. Magtfulde iscenesættelser og dramatiske politiske spil udspillede sig i denne periode, hvor store samfundsmæssige omvæltninger fandt sted og en ny politisk virkelighed tog sin spæde form. Det er formålet med projektet at undersøge organiseringen af - og samspillet mellem - politiske miljøer i yngre jernalder og dermed klarlægge deres betydning for den politiske samfundsudvikling. Antagelsen er, at medlemmerne af yngre jernalders elite ikke blot var autonome aktører, men var dele af politiske enheder, der i et samspil dannede grundlaget for, at mere centraliserede politiske systemer opstod.

Varighed: 01.09.2019-31.08.2022

Finansiering: kr. 1.050.242. Kulturministeriets Forskningspulje (KFU); kr. 450.000. Louis-Hansens Fond

Gemte Skatte: Nationalmuseets Kileskriftsamling

Ansvarlig: Lektor Nicole Brisch, ToRS, KU. På nationalmuseet: Seniorforsker **Anne Haslund Hansen**

Beskrivelse: Projektet Gemte Skatte er et assyriologisk forskningssamarbejde mellem TORS på Københavns Universitet og Nationalmuseet, som over tre år vil gøre Nationalmuseets samling af kileskrifttekster tilgængelig for både specialister og den brede offentlighed.

Nationalmuseet rummer den største danske samling af kileskrifttavler. Den er opbygget gennem 200 år og viser Danmarks aktive rolle i udforskningen af Mellemøstens kulturarv. Projektet Gemte Skatte vil udarbejde og publicere et fagligt opdateret katalog over samlingen for at gøre originalkilderne tilgængelige for forskere internationalt. Enkelte, hidtil upublicerede tekstgrupper vil blive undersøgt, analyseret og udgivet af enkelte projektmedlemmer. Projektet omfatter en komplet undersøgelse, katalogisering og digitalisering af alle Nationalmuseets kileskrifttavler samt andre objekter med kileskrift.

Arbejdet er støttet af Carlsbergfondet, Augustinus Fonden og Edubba Fonden.

Varighed: 01.04.2019-31.03.2022

Finansiering: kr. 1.000.000. Augustinus; kr. 1.519.301. Carlsbergfondet.

Eksterne samarbejdspartnere: Institut for Tværkulturelle og Regionale Studier, Københavns universitet.

Igangværende projekter

Førkristne Kultpladser

Ansvarlig: Seniorforsker

Mads Dengsø Jessen.

Beskrivelse: Førkristne kultpladser - forskningsprojekt om jernalderens og vikingetidens hedenske religion. Projektet tager udgangspunkt i en række af storgårde og bebyggelsescentre, som kan formodes at have fungeret som regionale centre for den førkristne religion – Tissø, Toftegård, Hoby og Gudme. Se også *Større projekter*.

Varighed: 2010-2020.

Finansiering: A.P. Møller og Hustru Chastine Mc-Kinney Møllers Fond til almene Formaal.

2010-2015: 11.200.000 kr.;

2015-2018: 9.500.000 kr.

2017-2019: 2.000.000 kr.

Eksterne samarbejdspartnere: Museum Vestsjælland; Museum Sydøstdanmark; Museum Lolland-Falster; Odense Bys Museer; Svendborg Museum.

Velklædt i Vikingetiden

Ansvarlig: Seniorforsker **Ulla Mannering**

Beskrivelse: Velklædt i Vikingetiden er et samarbejdsprojekt mellem Nationalmuseet, Danmarks og Middelhavslandenes Oldtid, Københavns Universitet, Center for Tekstilforskning og Sagnlandet Lejre, og er finansieret af VELUX FONDEN. Projektet har til formål at skabe nye og arkæologisk velfunderede rekonstruktioner af vikingetidens klædedragt. Det består af tre delprojekter, som genererer vigtig viden til hinanden gennem forskning og analyse, eksperimentelarkæologiske undersøgelser og rekonstruktioner samt formidling. Se også *Større projekter*.

Varighed: 01.09.2018-31.08.2021

Finansiering: 2018-2020: 5.530.726 kr. Velux Fonden

Eksterne samarbejdspartnere: Center for Textile Research, KU, Sagnlandet Lejre.

Resilience and breakpoints

Ansvarlig: Seniorforsker **Mads Dengsø Jessen**

Beskrivelse: Resilience and Breakpoints er rettet mod at beskrive relationerne mellem sociale udviklinger og klimatiske udsving under den danske Jernalder, som er en periode der er kendetegnet ved flere radikale ændringer, såsom introduktionen af nøgen byg, rug såvel som muldfjælspløven. Klimaet ændres også flere gange og både kolde, våde og varme perioder kendes.

Varighed: 01.10.2018-31.03.2022

Finansiering: 4.703.760 kr. Danmarks Frie Forskningsråd (DFF-Forskningsprojekt 2).

Eksterne samarbejdspartnere: Moesgaard Museum, Oxford Universitet, Aarhus Universitet.

Finding Old Sikyon

Ansvarlig: Projektseniorforsker

Silke Müth-Frederiksen

Beskrivelse: Projektets primære fokus er at identificere den præcise placering af det arkaiske og klassiske Sikyon med henblik på at undersøge byens form, infrastruktur og kultur ved hjælp af ikke-invasive midler (2015-16) og udgravninger (2017-19). Projektet forsøger desuden at besvare mere generelle spørgsmål om urbanisering i arkaisk og klassisk tid og byder på en enestående chance til at opnå en dybere indsigt i organiseringen af et berømt center for kunst og kultur til sammenligning med andre sådanne centre. Se også *Større projekter*.

Varighed: 01.04.2015-31.08.2020

Finansiering: 2018-2020: 6.570.705 kr. Carlsbergfondet

Eksterne samarbejdspartnere: Det Danske Institut i Athen, Det Græske Kulturministerium/Eforatet i Korinth, Kiels Universitet, Eastern Atlas (Berlin).

Ph.d.-projekt: *An analysis of depositional processes and pottery from Sikyon*

Ansvarlig: Ph.d.-stipendiat **Nadia Maria Kristensen**

Beskrivelse: Projektet fokuserer på en mulig lokal keramikproduktion fra den geometriske til den arkaiske periode. Derudover på depositionelle processer både fra tidligere perioder, men med særligt fokus på flytningen af Sikyon i 303 f.v.t. til et nærliggende plateau. Herunder abandonment phases i forbindelse med flytning og opgivelse af byen, om det skete hurtigt eller velplanlagt over en længere periode. En komparativ analyse foretages mellem Sikyon og andre græske poleis, som er blevet flyttet eller forladt på lignende måde.

Varighed: 01.09.2017-31.08.2020.

Finansiering: 1.472.438 kr. Carlsbergfondet/Finding Old Sikyon.

Eksterne samarbejdspartnere: Eforatet i Korinth og Kiels Universitet, Institute of Geosciences. Hovedvejleder Jane Fejfer, SAXO, Københavns Universitet. Ekstern vejleder: Kristina Winther-Jacobsen, Direktør for Det Danske Institut i Athen.

Middle Class Urbanism

Ansvarlig: Seniorforsker **Morten Nielsen**

Beskrivelse: Formålet med dette tværfaglige forskningsprojekt med undertitlen *An interdisciplinary study of the physical reordering of urban sub-Saharan Africa* er at undersøge den stigende urbanisering af det sydlige Afrika med særligt fokus på forholdet mellem 'middelklasse-urbanisme' og fysisk byplanlægning. Maputo, hovedstaden i Mozambique, vil udgøre den empiriske ramme for forskningsprojektet og dets fire underprojekter, der integrerer faglige perspektiver fra antropologi, arkitektur, bystudier og historie. Se også *Større projekter*.

Varighed: 01.04.2017-30.09.2020

Finansiering: 6.191.868 kr. Danmarks Frie Forskningsråd (DFF-Forskningsprojekt 2).

Eksterne samarbejdspartnere: Aarhus Universitet.

NeoDairy

Ansvarlig: Forskningschef **Lasse Sørensen**

Beskrivelse: The NeoDairy project explores the introduction of a cattle-based agriculture and dairy exploitation in South Scandinavia and its implications for gaining a new understanding of the transition from a hunter-gatherer to an agrarian society during the first half of the fourth millennium BC. The majority of the Early Neolithic sites dated from 4000 to 3500 cal BC do not contain any faunal remains, as they are located on sandy soils, thus resulting in poor preservation of organic finds. Consequently, it is difficult to document the agrarian practices associated with either meat or dairy exploitation of domesticated cattle based on their age and slaughter patterns. The aim of this project is to document the appearance of a dairy economy by making a series of lipid analysis of funnel beaker pottery, thus making these previously invisible evidences visible.

Varighed: 01.07.2018-28.09.2020

Finansiering: 2.287.057 kr. Danmarks Frie Forskningsråd (DFF-Forskningsprojekt 1).

Eksterne samarbejdspartnere: Aarhus Universitet, Bristol University, Sagnlandet Lejre.

Gudme - et bebyggelseskompleks med elitesidens og håndværksgårde fra det 3.-11. årh. En undersøgelse af pladsens funktionalitet og udvikling ud fra bebyggelsesspor og de omfattende fund af guld- og sølvskatte, mønter og metalgenstande

Ansvarlig: Postdoc **Torben Trier Christiansen** (delprojekt under *Førkristne Kultpladser*)

Beskrivelse: Formålet er at få behandlet de detektorfund, der er fremdraget på lokaliteten Gudme, Fyn, i de sidste årtier med henblik på at analysere funktionalitet og udvikling af pladsen.

Varighed: 01.06.2015-2020

Finansiering: 1.439.957 kr. Carlsbergfondet.

Eksterne samarbejdspartnere: Palle Østergaard Sørensen, Roskilde Museum

Hunter-gatherers in a changing world - Ålyst and the Maglemose Settlements in Northern Europe

Ansvarlig: Forskningschef **Lasse Sørensen**

Beskrivelse: Formålet med projektet og monografien er at bidrage med ny international viden om udforskningen af Maglemosekulturen (9000-6400 f.Kr.) i hele Europa samt bringe historisk dybde og globalt perspektiv til nutidens ressourcerelaterede og klimatiske debatter. Der fokuseres specifikt på at få publiceret resultaterne og nye tolkninger deraf fra udgravningerne af bopladsen Ålyst på Bornholm, som er den største lokalitet fra Maglemosekulturen i Europa.

Varighed: 01.03.2017-31.12.2021

Finansiering: 586.000 kr. Carlsbergfondet, Semper Ardens Monographs.

Kongeslægter Skjoldunger og Ynglinger Lejre og Uppsala mellem arkæologi og tekst

Ansvarlig: Projektforsker **Tom Christensen**

Beskrivelse: To steder i Norden er kendt for historier om mytiske herskerslægter, Gl. Uppsala i Sverige og Lejre i Danmark. Fortællingerne om dem er nedskrevet i middelalderen (1200-1400), men har langt ældre rødder i sen jernalder og vikingetid (500-1000). Denne krønike- og sagalitteratur har gennem de seneste årtier fået følgeskab af overraskende resultater fra arkæologiske udgravninger med blandt andet store halbygninger og rige fund. Dermed får historier om Ynglingerne i Uppsala og Skjoldungerne i Lejre ny aktualitet på flere planer. Er der historisk hold i beretningerne om disse nordiske heltekonger? Hvad er forskellene, hvad forener de to lokaliteter, og hvorved adskiller de sig fra andre samtidige bebyggelser? Hvad foregår der på kongsgårdene af aktiviteter, der rækker ud over den daglige drift, f.eks. ceremonier af politisk og/eller kultisk/religiøs karakter.

Varighed: 01.08.2018-01.08.2020

Finansiering: Krogagerfonden

Eksterne samarbejdspartnere: Niel Price, Göteborg Universitet, Roskilde Museum.

International Network on Jade Cultures

Ansvarlig: Forskningschef **Lasse Sørensen**

Beskrivelse: The project explores jade using cultures around the World during the Stone Age and combines researchers from areas of archaeology, archaeometry, geology, mineralogy, geochemistry and socio-economics, which is why an interdisciplinary approach is essential. All participants in the network will focus on identifying the sources, distribution of axes and using standardized comparable provenance methods. Our hypothesis is focused on investigating the emergence of value within prehistoric societies and higher ranking hierarchy together with the systematic exploitation of rare and prestigious raw materials such as jade. First we will concentrate on gaining the first world-wide overview of the jade sources and investigate when, why and how they were exploited during the prehistoric times. Secondly it is necessary to exchange geological samples and discuss which analysis methods should be used, in order to compare the provenance results on a global scale. Thirdly it is essential to compare the chemical composition of the geological samples with the archaeological assemblages of jade axes. Fourthly it is important to explore the possibilities for making some of the methods, like LC-ICP MS portable, so that it can be used on archaeological assemblages such as axes/adzes stored in countries, where borrowing samples of archaeological materials is difficult. Finally, it is of cardinal importance to discuss the heritage management of the jade sources, as some are threatened by modern exploitation despite being archaeological localities.

Varighed: 01.12.2018-2801.06.2021

Finansiering: 288.000 kr. International Network Programme, UFM.

Eksterne samarbejdspartnere: Tohoku University, American Museum of Natural History, University of Copenhagen, Istanbul Technical University, Geological survey of Denmark and Greenland, Kokugakuin University, Ege University, Danish Inst. at Athens, University of Leiden, University of Athens, University of Bern, Austrian Academy of Sciences, Academia Sinica

Fund fra Nationalmuseets udgravninger i Karthago

Ansvarlig: Seniorforsker **John Lund**

Beskrivelse: Projektet omfatter en publikation af keramisk fundmateriale (terrakotta lamper, keramik og et større, samlet fundkompleks) fra Nationalmuseets udgravninger i Karthago, Tunesien, fra 1975 til 1984.

Varighed: 01.10 2015-31.12 2022

Finansiering: Generalkonsul Gösta Enboms Fond (samt forskningsår).

Afsluttede projekter'

Husdyr, jagtvildt og førkristen kult i vikingetiden ca. 800-1050 e.v.t. - Dyreknogeter fra elitesidens ved Tissø, Vestsjælland

Ansvarlig: Seniorforsker

Mads Dengsø Jessen

Beskrivelse: Projektet vil afdække dyrs rolle på vikingetidens elitebopladser. Dyr var både en fødekilde og spillede en central rolle i tidens ritualer, hvor måltidet skabte identitet og markering i periodens sociale hierarki. Undersøgelsen behandler dyreknogeter fra elitesidens, ved Tissøs vestlige bred, der lå her fra ca. 550 til 1050. Via naturvidenskabelige analyser gives der en dybere indsigt i dyrs økonomiske, statusmæssige og rituelle funktion på denne plads og andre sydsjællandske residenser.

Varighed: 01.09.2018-30.09.2019.

Finansiering: 676.800 kr. Kulturministeriets Forskningspulje.

Eksterne samarbejdspartnere: Statens Naturhistoriske Museum.

Ph.d.-projekt: Greek Votive Terracotta Figurines

Ansvarlig: Ph.d.-stipendiat **Sanne Hoffmann**

Beskrivelse: Ph.d.-Projektet har til formål at studere brugen af terrakotta figuriner som votivofringer i græske helligdommen i perioden ca. 600 – 31 f.Kr. Figurinerne symboliserer en votivgruppe, hvis formål først og fremmest er symbolsk, og hvis betingelser for brug og fremstilling dermed adskiller sig væsentligt fra andre mindre votiver, der typisk består af, hvad der må betegnes som brugsgenstande. Hvorledes de blev produceret, erhvervet, brugt i dedikationer og placeret centralt i helligdomme, for

derefter typisk at deponeres i dertil indrettede depoter med andre mindre votiver, er derfor central viden for forståelsen af den græske, antikke kultpraksis.

Varighed: 01.02.2014-31.03.2019

Finansiering: Kulturministeriets Forskningspulje, Aarhus Universitet, Nationalmuseet.

Eksterne samarbejdspartnere: Aarhus Universitet.

Middelalder, Renæssance og Numismatik

Forskningsområder

Middelalder, Renæssance og Numismatik dækker perioden fra jernalder/vikingetid til nutid, når det gælder numismatik og runologi og fra vikingetid til nutid, når det gælder udforskningen af den kirkelige kulturarv.

Forskningsområderne afspejler samlingerne, Den kgl. Mønt- og Medaillesamling (KMMS) og Danmarks Middelalder og Renæssance (DMR) samt de antikvariske dækningsområder i form af kirkekonsulentvirksomhed og danefæbehandling.

Fokusområderne udgøres af numismatik, danefæ, runologi, kirker, borge og voldsteder samt den norrøne kultur i Nordatlanten, herunder Grønland.

Til enheden hører bogværket Danmarks Kirker (DK), Nationalmuseets grundlæggende beskrivelse af de danske kirker, deres kalkmalerier, inventar og gravminder. Værket, som er Danmarks største bogværk, har været under udgivelse siden 1933 og dækker på nuværende tidspunkt 2/3 af landet.

Medarbejdere inden for forskningsområdet

Forskningschef Michael Andersen

Inden for den videnskabelige stillingsstruktur

Jette Arneborg, seniorforsker, ph.d. (DMR)

Nils Engberg, seniorrådgiver (DMR)

Christian Etheridge, postdoc (DMR)

Vivian Etting, seniorforsker (DMR)

Sidsel Frisch, ph.d.-stipendiat (DMR)

Poul Grinder-Hansen, seniorforsker (DMR)

Helle Winge Horsnæs, seniorforsker, ph.d. (KMMS)

Lisbeth M. Imer, seniorforsker, ph.d. (DMR)

Ulla Kjær, seniorforsker, dr.phil. (DMR)

Christian Koch Madsen, postdoc, ph.d. (DMR)

Jens Christian Moesgaard, seniorforsker (KMMS)

Ruth Noyes, postdoc, ph.d. (DMR)

Anne Pedersen, seniorforsker, ph.d. (DMR)

Uden for den videnskabelige stillingsstruktur

Lasse Bendtsen, redaktør (DK)

Thomas Bertelsen, redaktør, ph.d. (DK)

David Burmeister, redaktør, ph.d. (DK)

Anders Christian Christensen, redaktør (DK)

Kirstin S. Eliassen, redaktør (DK)

Birgitte Bøggild Johannsen, redaktør (DK)

Martin Wangsgaard Jürgensen, redaktør, dr. theol. (DK)

Jakob Kieffer-Olsen, redaktør, dr.phil. (DK)

Rikke Ilsted Kristiansen, redaktør (DK)

Pia Lindholt, redaktør (DK)

Per Kristian Madsen, museumsinspektør (DMR)

Hans Mikkelsen, museumsinspektør (DMR)

Ebbe Nyborg, redaktør (DK)

Sissel F. Plathe, museumsinspektør (DMR)

Niels Jørgen Poulsen, redaktør (DK)

Henriette Rensbro, museumsinspektør, ph.d. (DMR)

Mogens Vedsø, redaktør (DK)

Nye projekter

Visions of Heaven and Earth: Romanesque Golden Altars from Medieval Denmark

Ansvarlig: Forskningschef **Michael Andersen**

Beskrivelse: En fuldstændig nybearbejdning af de romanske gyldne altre fra Danmark og Skåne tillige med relaterede kunstgenstande fra kirkerne i form af krucifikser mv. udført i samme metalteknik. Altrene undersøges kunsthistorisk, epigrafisk, teknisk og gennem en række naturvidenskabelige analyser, herunder dendrokronologisk datering. Resultaterne publiceres i en engelsksproget monografi med 12 artikler foruden et katalog, som omfatter alle de bevarede altre samt fragmenter af gyldne altre. Det er første gang, der planlægges en samlet bearbejdning og præsentation af dette enestående materiale for et internationalt publikum.

Varighed: 01.01.2019 – 31.12.2021

Finansiering: 844.525 kr. Carlsbergfondet, Inga og Jørgen Nygaard Larsens Fond, Charles Christensens Legat

Igangværende projekter

Jellingprojektet – et kongeligt monument i dansk og europæisk belysning

Ansvarlig: Seniorforsker **Anne Pedersen**

Beskrivelse: Projektet tager afsæt i Jellingmonumenterne. Ved hjælp af arkæologiske, historiske og naturvidenskabelige analyser og undersøgelser sigter det mod at belyse Jellingkomplekset og dets rolle i den forvandling, det danske samfund gennemgik i løbet af vikingetiden og den tidlige middelalder. Se også *Større projekter*.

Varighed: 01.09.2008 – 31.12.2020

Finansiering: (2008) 22.700.000 kr. Bikubenfonden (2012) 7.200.000 kr. Bikubenfonden

Eksterne samarbejdspartnere: Prof. Mads Kähler Holst, Aarhus Universitet; Museumsinspektør Charlotta Lindblom, Vejle Museerne; Professor Henrik Breuning-Madsen, Københavns universitet; Museumsinspektør Lisbeth E. Christensen, Odense Bys Museer; Se videre Jellingprojektets Årsrapport 2016.

Blood & fire/Ray & curve: Engraving, etching, and imprinting knowing in the age of Tycho and Galileo

Ansvarlig: Postdoc **Ruth Sargent Noyes**

Beskrivelse: Adopting a transectional methodological approach, the book investigates across the cultural milieu of Tycho Brahe, Galileo Galilei and their contemporaries to account for the emergence and ascendancy ca. 1600 of the 'ingenious imprint' as superintendent episteme bridging communities otherwise divided by religious-political differences in the pursuit of intelligible knowledge of the unseeable in nascent scientific and spiritual régimes, particularly

related to the celestial realm (comprising astronomy, cosmology, optics and natural philosophy).

Varighed: 01.09.2018 - 31-08.2020.

Finansiering: 1.498.350 kr. Mads Øvlisen postdocstipendium, Novo Nordisk Fonden.

Winter is Coming Project (WiCP): Arctic Farming in Norse Greenland

Ansvarlig: Postdoc **Christian Koch Madsen**

Beskrivelse: Dette projekt undersøger om, eller i hvilket omfang, klima- og miljømæssige forandringer virkelig var hovedfaktorerne i opgivelsen af den norrøne grønlandske bosættelse i Grønland? Spørgsmålet søges besvaret ved en detaljeret analyse af de arkæologiske spor af norrøn bebyggelse i fire marginale områder, som var mest udsatte for klimatiske forandringer. Teoretisk set burde bebyggelsen i sådanne områder først fremvise tegn på klimatisk stress. Hvis ikke sådanne tegn på stress kan observeres, må søges andre forklaringer på bebyggelsens og koloniens nedgang. De nye forklaringsmodeller for komplekse dynamikker betragtes ud fra nye humanistiske teoretiske perspektiver, der ikke blot fremhæver systemsammenhæng, men også den unikke menneskelige oplevelse af faktiske levevilkår.

Varighed: 01.03.2016 – 29.02.2020

Finansiering: 1.837.128 kr. DFF – Forskningsrådet for Kultur og Kommunikation.

Eksterne samarbejdspartnere: North Atlantic Biocultural Organization, National Science Foundation (US).

Ph.d.-projekt: Den sammenvævede Elite 1559-1699. Kulturel mobilitet og kongelig magt i vævede tapeter

Ansvarlig: Ph.d.-stipendiat **Sidsel Frisch**

Beskrivelse: Projektet vil analysere de visuelle kulturudvekslinger, der ligger til grund for de danske billedvævede tapeter, og placere dem i denne større fortælling om identitetsskabelse og kulturformidling. Projektet vil desuden skabe en offentlig tilgængelige database over de bevarede billedvævede tapeter fra 1500- og 1600-tallet til brug for dansk og international forskning samt alment interesserede.

Varighed: 16.10.2017-15.10.2020.

Finansiering: 633.600 kr. Kulturministerets Forskningspulje; 100.000 kr. Marie Louise Nosch (via Anneliese Maier Research Award, Collaboration Award to Promote the Internationalisation of the Humanities and Social Sciences in Germany, Alexander von Humboldt Foundation); 495.000 kr. Nationalmuseets ph.d.-pulje.

To sølvskatte fra Østermarie, Bornholm

Ansvarlig: Seniorforsker **Anne Pedersen**

Beskrivelse: Undersøgelse og efterfølgende publicering af to sølvskatte fra Østermarie på Bornholm, fundet i hhv. 2012 og 2013. Skattene er lagt i jorden omkring midten af 1100-tallet, og de indeholder bl.a. brudsølv, sølvbarrer og sølv mønter samt tre sølvkors

og et usædvanligt stort sølvspænde. Der er foretaget efterundersøgelser på fundstedet, og målet med projektet er en fremlæggelse af skattefundene, herunder resultater af de arkæologiske og naturvidenskabelige analyser. De to fund udgør de hidtil yngste blandede skatte af vikingetidskarakter, og de giver et indblik i den kunstneriske udfoldelse i den tidlige kristne tid..

Varighed: 01.03.2014 - 01.07.2020

Finansiering: 150.000 kr. Augustinusfonden

Eksterne samarbejdspartnere: Finn Ole Nielsen, Bornholms Museum.

En mangfoldig billedverden – en ny tids smykker

Ansvarlig: Seniorforsker **Anne Pedersen**

Beskrivelse: Projektet indgår som del af et samarbejde med Sydvestjyske Museer under navnet Mode, identitet og tro. Middelalderlige smykker og dragttilbehør 1050 til 1500. Målet er at opnå ny viden og søge nye perspektiver på dragtmode, identitet og tro i middelalderen. Projektet sætter fokus på den tidlige middelalders smykker, der viser stilmæssige træk fra både skandinavisk og romansk kunst. Hensigten er at belyse mangfoldigheden i datidens billedsprog på personlige genstande og dettes udsagn om et kristent tankesæt. Smykkerne sammenlignes med mønter, stenarbejder og kirkeinventar fra 1000-/1100-årene, som i højere grad repræsenterer officielle eller højstatus sammenhænge. Projektet er indledt i 2016 med formulering af hovedprojekt og foransøgning.

Varighed: 01.01.2016 – 31.12.2021

Finansiering: Finansiering (efter indledende foransøgning) søges i januar 2017

Eksterne samarbejdspartnere: Mette Højmark Søvsø, Museumsinspektør, Sydvestjyske Museer; Thomas Birch, Assistant professor, UrbNet (Centre for Urban Network Evolutions) Aarhus Universitet.

Kirken i kirken – et nyt billede af Jelling Kirkes ældste bygningshistorie

Ansvarlig: Seniorforsker **Anne Pedersen**

Beskrivelse: Projektet sætter fokus på stenkirken i Jelling og vil med Jelling som afsæt bidrage til forståelsen af de ældste stenkirker i Danmark og udbygningen af det danske kirkelandskab. I 2013-14 er der foretaget digitale opmålinger af kalkmalerierne i Jelling Kirke med henblik på sammenligning med akvareller udført i 1874/75 efter opdagelsen af de middelalderlige kalkmalerier; derudover undersøgelser i udvalgte frådstenskirker med henblik på sammenligning af byggestil, kalkmalerier m.v. i forhold til Jelling Kirke. Analyser af kalkmalerier og mørtelteknikker er fortsat i 2015 og 2016 samtidig med komparative analyser af andre tidlige stenkirker.

Varighed: 01.04.2012 – 31.12.2021

Finansiering: (2012) 1.674.000 kr. Bikubenfonden

Eksterne samarbejdspartnere: Konservator Peder Bøllingtoft.

Tidlige og sene frådstenskirker – Jellings romanske stenkirke i regional kontekst

Ansvarlig: Redaktør **Thomas Bertelsen**

Beskrivelse: Danmark er rig på middelalderkirker, især romanske kirker fra tiden ca. 1100-1250. Før 1100 dominerede trækirkerne, og stenbygningskunsten var kun ved at tage form. Det foretrukne byggemateriale i det tidligste stenbyggeri var frådsten, der regionalt forekom i rigelige mængder og let kunne forarbejdes til byggesten. Den porøse stenart findes især i Østjylland og navnlig Vejleegnen blev rig på frådstenskirker. Også stenkirken i Jelling er opført i frådsten, og i kraft af dens placering midt i Haralds monument, regnes den blandt landets ældste. I dette projekt redegøres for den bemærkelsesværdige bygningshistorie bag Jelling Kirke og dens relation til Østjyllands øvrige romanske frådstenskirker.

Varighed: 01.06.2011 - 15.07.2021

Finansiering: Delprojekt under Jellingprojektet.

En analyse af de middelalderlige borges funktioner og indretning – om bygningernes brug, indretning og inventar i senmiddelalder og tidlig renæssance

Ansvarlig: Seniorforsker **Vivian Etting**

Beskrivelse: Formålet med projektet er at få et overblik over anvendelsen af de danske middelalderborge i senmiddelalder og tidlig renæssance gennem en analyse af bygningernes brug, indretning og inventar. Til denne analyse sammenholdes de arkæologiske kilder fra udgravninger med det skriftlige kildemateriale som inventarier og synsforretninger. Hertil kommer naturligvis bevarede genstande og møbler fra slotte og herregårde.

Varighed: 01.01.2015- 2021

Finansiering: Resultaterne af projektet skal publiceres i en bog. Der vil blive søgt fondsmidler til dette, når manuskriptet foreligger.

Gudme - et bebyggelseskompleks med eliteresidens og håndværksgårde fra det 3.-11. årh. En undersøgelse af pladsens funktionalitet og udvikling ud fra bebyggelsestyper og de omfattende fund af guld- og sølvskatte, mønter og metalgenstande.

Ansvarlig: Seniorforsker **Helle Horsnæs** (Delprojekt under *Førkristne Kultpladser*, DMO)

Beskrivelse: Formålet er at få behandlet de detektorfund, der er fremdraget på lokaliteten Gudme, Fyn, i de sidste årtier med henblik på at analysere funktionalitet og udvikling af pladsen.

Varighed: 01.06 2015-31.05 2021

Finansiering: 1.439.957 kr. Carlsbergfondet

Eksterne samarbejdspartnere: Palle Østergaard Sørensens, Roskilde Museum.

Nordboernes Grønland

Ansvarlig: Seniorforsker **Jette Arneborg**

Beskrivelse: Monografi, som samler de sidste 40 års forskning og resultater fra de arkæologiske ud-

gravninger i nordbobydgerne i Grønland.

Varighed: 01.08-2015 – 31.12.2021

Finansiering: Egen forskningstid

Roskilde Domkirkes middelalderlige bygningshistorie

Ansvarlig: Redaktør **Thomas Bertelsen**

Beskrivelse: Forskningsprojektet 'Roskilde Domkirkes middelalderlige bygningshistorie' har til formål at udrede den gotiske teglstenskirkes bygningshistorie, præcisere kirkens opførelsestidspunkt samt påpege bygningens internationale relationer til såvel fransk som tysk gotik.

Varighed: 14.08.2017 - 31.12.2021

Finansiering: 990.000 kr. Fonden til formidling af kulturarven Roskilde Domkirke

Eksterne samarbejdspartnere: Lektor Kaare Lund Rasmussen, Syddansk Universitet.

Research Network of Urban Literacy (RUL)

Ansvarlig: Seniorforsker **Lisbeth Imer**

Beskrivelse: The Research Network of Urban Literacy (RUL) unites researchers from different disciplines and institutions across Scandinavia, and provides an interdisciplinary platform for the study of urbanity and literacy – with a particular focus on the use of both the runic and the Roman alphabet among different social layers in the towns of Scandinavia c. 800-1500.

Varighed: 01.10.2017 – 30.09.2021

Eksterne samarbejdspartnere: Aarhus Universitet, Københavns Universitet, Sydvestjyske Museer, Dansk Center for Byhistorie m.fl.

Afsluttede projekter

Ingen

Nyere Tid og Verdens Kulturer

Forskningsområder

Nyere Tid og Verdens Kulturer er organiseret i faglige miljøer omkring fire hovedsamlinger.

Danmarks Nyere Tids (NT) samling beskæftiger sig med danskernes historie fra 1660 til i dag. De mange kulturhistoriske genstande i samlingen belyser livet og hverdagen i Danmark fra enevældens indførelse i 1660 og frem til i dag, herunder også i de tidligere danske områder Skåne, Halland, Blekinge, Sydslesvig, Holsten, Norge og Island. Endvidere Færøerne, Grønland og den tidligere danske koloni Dansk Vestindien, samt Serampore, Tranquebar og Ghana.

Musikmuseets samling (MS) omfatter musikinstrumenter fra Europa, Asien og Afrika fra 1500-tallet og frem til vor tid. Museets samlinger bringer den levende musik ind i en kulturhistorisk sammenhæng.

Etnografisk Samling (ES) har, sammen med Antiksamlingen, ansvar for Nationalmuseets etnografiske og arkæologiske samlinger fra alle ikke-europæiske kulturområder samt alle arktiske folk fra oldtid til vore dage.

Krig og Besættelses samling (K&B) rummer genstandssamlinger og arkiver samt tilknyttede forskere fra de tidligere selvstændige museer/enheder Frihedsmuseet, Tøjhusmuseet og Orlogsmuseet.

Medarbejdere inden for forskningsområdet

Forskningschef Christian Sune Pedersen, ph.d.

Inden for den videnskabelige stillingsstruktur

Martin Appelt, seniorforsker, ph.d. (ES)

Jens Ole Christensen, seniorforsker, ph.d. (K&B)

Lars K. Christensen, seniorforsker, ph.d. (NT)

Mille Gabriel, seniorforsker, ph.d. (ES)

Bjarne Grønnow, forskningsprofessor, dr. phil. (ES)

Claire Houmard, postdoc, ph.d. (ES)

Henrik Lundbak, seniorforsker, dr. phil. (K&B)

Vibeke Andersson Møller, seniorforsker (NT)

Ulla Odgaard, projektseniorforsker, ph.d. (ES)

Lykke L. Pedersen, seniorforsker (NT)

Mikkel Venborg Pedersen, seniorforsker, dr. phil. (NT)

Karsten Skjold Petersen, seniorforsker, ph.d. (K&B)

Martin Petersen, seniorforsker, ph.d. (ES)

Simon Rastén, ph.d.-stipendiat (ES)

Louise Sebro, projektseniorforsker, ph.d. (NT)

Casper Toftgaard, ph.d.-stipendiat (ES)

Bente Wolff, seniorforsker, ph.d. (ES)

Uden for den videnskabelige stillingsstruktur

Christel Braae, akademisk medarbejder (ES)

Inge Damm, registrator (ES)

Nuka Godtfredsen, grafiker (ES)

Esther Grølsted, museumsassistent (NY)

Bente Gundestrup, akademisk medarbejder (ES)

Einar Lund Jensen, projektforsker emeritus, ph.d. (ES)

Anne Mette Jørgensen, museumsinspektør, ph.d. (ES)

Tilo Krause, akademisk medarbejder (ES)

Darryl Martin, museumsinspektør, ph.d. (MS)

Marie Lenander Petersen, akademisk medarbejder (ES)

Mona Rasmussen, registrator (NT)

Anne-Marie Rechendorff, museumsinspektør (NT)

Inge Schjellerup, projektseniorforsker emerita, fil.dr. (ES)

Lisbet Torp, overinspektør (MS)

Annette Vasström, seniorforsker emerita (NT)

Nye projekter

Activating Arctic Heritage: Exploring UNESCO World Heritage in Greenland

Ansvarlig: Forskningsprofessor **Bjarne Grønnow**

Beskrivelse: The national museums in Greenland and Denmark have joined forces in the project, Activating Arctic Heritage. The goal is to enhance our cultural and environmental historical knowledge on two landscapes in West Greenland, that were recently appointed UNESCO World Cultural Heritage: Aasivis-suit-Nipisat and Kujataa. The former contains ancient sites and other traces informing about Arctic hunting and fishing societies' settlement and life throughout 4.500 years, while the second UNESCO area is renown for its well preserved sites, monuments and cultural landscapes of the medieval Norse. The project combines archaeology, history and anthropology with a wide range of natural sciences and preservation analyses.

The archaeological surveys and excavations as well as studies of historical sources concerning the UNESCO properties will shed new light on the development of the Greenland societies during the last millennium. This period was characterized by cultural encounters between Inuit and Europeans and by drastic climatic fluctuations: the transition from the Medieval Warm phase to the Little Ice Age. How do these large scale climate changes translate to changes in the local environment, and how did the human societies cope with these cultural, political and environmental changes?

The project's research includes studies of preservation of sites and cultural layers in a time, when global warming and large scale influx of visitors to the UNESCO areas influence preservation conditions and landscapes. Through development and evaluation of a suite of new methods of monitoring sites and studying micro-traces of organic matter in the cultural layers the project contributes to developing a sustainable utilization of the cultural resources in the two areas and to extracting information from the vulnerable arctic sites through minimal-destructive sampling.

The work package named 'Dialogues' connects the project with the contemporary communities in the UNESCO areas. Local museums, UNESCO committees and interested citizens are part of the project – not just as informants but as collaboration partners in a process of co-creation of new knowledge on the landscapes and the future sustainable utilization of Greenland's cultural resources.

Varighed: May 2019 – Dec. 2023

Finansiering: a 'Semper Ardens' project, supported by the Carlsberg Foundation (27 mill. kr)

Eksterne samarbejdspartnere: Grønlands Nationalmuseum og Arkiv

Nederlag og triumf. Slaget ved Gadebusch 1712, erobringen af Tønning og Stenbocks fangenskab

Ansvarlig: Seniorforsker **Karsten Skjold Petersen**

Beskrivelse: Efter nederlaget i Slaget ved Helsingborg 1710 skulle den danske hær genopbygges, hvilket vanskeliggjordes af pestens udbrud. I sommeren 1711 var man dog klar til atter at indlede offensive operationer i samarbejde med Rusland og Polen-Sachsen, som var allierede. Den danske hær indledte et felttog mod de svenske besiddelser i Nordtyskland, som bl.a. medførte belejring af Stralsund og Wismar, samt erobringen af det svenske hertugdømme Bremen. I efteråret 1712 landede en svensk undsætningshær under Magnus Stenbock, sejrherren fra Helsingborg, og de endte med at besejre den danske hær endnu engang i Slaget ved Gadebusch 1712. Den svenske hær drog derpå op i Holsten, hvor de på vejen afbrændte Altona. De blev indesluttet af de allierede hære på Ejderstedt-halvøen og i den gottorp-ske fæstning Tønning. Efter tre måneders belejring måtte de overgive sig og vandre i dansk krigsfangenskab. Dette var den største sejr den danske hær nogensinde har haft.

Varighed: 01.11.2019 - 31.12.2020

Finansiering: Intern

Igangværende projekter

Carl Claudius' indsamling af ekstra-europæiske musikinstrumenter

Ansvarlig: Museumsinspektør **Marie Martens**

Beskrivelse: Med baggrund i Carl Claudius' arkiv undersøges hans samling og indsamling af ekstra-europæiske musikinstrumenter med særlig fokus på kinesiske/asiatiske. Hvad var Claudius' syn på ikke-europæiske musikinstrumenter (og traditionelle musikinstrumenter generelt), og adskiller indsamlingen sig fra hans samling af europæiske musikinstrumenter? Hvilke kanaler og forbindelser benyttede Claudius sig af i sin indsamling, og kan man drage paralleller til Angul Hammerichs indsamling for Musikhistorisk Museum?

Varighed: 05.03.2018 - 31.12.2020

Finansiering: 240.000 kr. Musikhistorisk Museum og Carl Claudius' Samlings Fond.

Din bolig - vores historie

Ansvarlig: Seniorforsker **Lykke L. Pedersen**

Beskrivelse: Nationalmuseet har en lang tradition for kulturhistoriske undersøgelser af boliger og byggeskik. Hvor tidligere undersøgelser har drejet sig om indsamling og dokumentation af hele bygninger og interiører, er de seneste 40 år præget af kvalitative undersøgelser af velfærdssamfundets bolig- og byggekultur. Samtidsdokumentation er blevet en udbredt strategi i indsamlingsarbejdet, hvor betydningen af de ting, vi omgiver os med – heriblandt boligen og boligens indretning – står i centrum. Med udgangspunkt i brug af boligen dokumenteres

mange forskellige liv og livshistorier, naboskab, formelle og uformelle fællesskaber, men også skiftende drømme og boligidealer.

De almene boliger udgør en vigtig del af nyere dansk historie, og den danske model på boligområdet vækker international opsigt ved at være en velfungerende måde at skabe betalelige boliger til alle i samfundet. Projektet bidrager til viden om brug af boligens betydning i hverdagen, men også om brug og indretning af rum, om kvarteret (fx institutioner og indkøbsmuligheder), om transport til arbejde, fritidsliv og netværk osv. Til sammen fortæller de forskellige beretninger ikke blot om velfærdsstatens boligpolitik og arkitektur, men også om boligen som ramme om levede liv. Alt sammen set fra beboerens perspektiv.

Varighed: 03.12.2018 - 31.01.2020

Finansiering: 500.000 kr. BL - Danmarks Almene Boliger.

Projekt "Fred og frihed. Dansk forsvar under Den Kolde Krig"

Ansvarlig: Seniorforsker **Jens Ole Christensen**

Beskrivelse: Projektets overordnede problemfelt er, hvilken overlevelseshistorie Danmark udviklede i årene under Den Kolde Krig, særligt efter tilslutningen til Atlantpagten / NATO i 1949. Den konkrete problemstilling er, hvilken rolle det militære forsvar spillede i denne overlevelseshistorie, og hvilken forsvarsplanlægning, der blev gennemført i disse år. Problemstillingen belyses gennem en analyse af periodens forsvarsordninger (de militære styrkers organisation, materiel og operative doktriner) og den militære, operative planlægning. Udviklingen af et begrebsapparat / en analysemodel, som kan danne grundlag for analysen, er en vigtig del af projektet. En vigtig tilgangsvinkel i projektet er at se Danmark som en del af Den Kolde Krigs globale statssystem, hvor øst-vest konflikten og 1900-tallets totale krig er centrale. Projektet er afgrænset til det 'rent' militære aspekt af dansk forsvarsplanlægning. Analysen tager udgangspunkt i den forsvarsopfattelse og trusselvurdering der lå bag forsvarsplanlægningen samt i samspillet mellem det militære og det politiske planlægningsprocessen. Projektet sigter på at skrive et 'klassisk' forskningsværk / bog med udgivelse i 2020. Projektet bygger i nogen grad videre på to tidligere bogprojekter "Hæren. 400 års danmarkshistorie (2014) og "Hjemmeværnet. Historien om det folkelige forsvar" (2017).

Varighed: 01.01.2018 - 31.12.2020

Finansiering: 1.300.000 kr. Helen og Ejnar Bjørnows Fond.

Ph.d.-projekt: The American Indian Colonisation of the former Danish West Indies

Ansvarlig: ph.d.-stipendiat **Casper Toftgaard**

Beskrivelse: Ph.d. projektets formål er ud fra det af Gudmund Hatt i 1922/23 hjembragte materiale fra

Caribien, samt tidligere og senere doneret materiale til Nationalmuseet, at foretage en diakron analyse af de tidligere Dansk Vestindiske Øers kulturelle udvikling fra den tidligste indianske indvandring omkring 1200 f.Kr. til Columbus ankomst til Caribien.

Varighed: 01.10.2015 – 30.09.2018

Finansiering: Nationalmuseet/KFU

Ph.d.-projekt: Den koloniale by. Social interaktion og magtrelationer i Serampore 1755-1845

Ansvarlig: Ph.d.-stipendiat **Simon Rastén**

Beskrivelse: Ph.d.-projektet tager udgangspunkt i byen Serampore, der under navnet Frederiksnagore var en dansk handelsstation i Indien mellem 1755 og 1845. I perioden voksede stedet til at blive en af Danmarks største byer med over 10.000 indbyggere. Ud fra et lokalt, mikrohistorisk perspektiv undersøges, hvordan forskellige relationer mellem byens indbyggere opstod og udviklede sig. Dette sker især med baggrund i kilder fra det danske retsvæsen, der bl.a. indeholder oplysninger om konflikter, utroskab, tyverier, voldtægter og hazardspil. Herudfra diskuteres de nye muligheder og udfordringer den koloniale by skabte for både europæere og indere.

Varighed: 01.04.2015 – 30.11.2019 (inkl. orlov)

Finansiering: 882.118 kr. Kulturministeriet

333.900 kr. Aarhus Universitet

600.000 kr. Realdania/Serampore Initiativet

Eksterne samarbejdspartnere: Aarhus Universitet, Prof. Tapati Guha Thakurta, Centre for Studies in Social Sciences, Kolkata, West Bengal, India.

Dansk ekspeditionshistorie

Ansvarlig: Enhedschef Christian Sune Pedersen. Redaktører: Museumsinspektør **Jesper Kurt Nielsen**, Projektforsker **Peter Andreas Toft**, seniorforsker **Anne Haslund Hansen (DMO)**

Beskrivelse: Udgivelse af trebindsværket Dansk Ekspeditionshistorie i samarbejde med det Kongelige Danske Geografiske Selskab og Gads Forlag *Varighed:* 2015 - 2018

Varighed: 15.11.2017 – 31.12.2020

Finansiering: 4.875.000 kr. Augustinusfonden

Eksterne samarbejdspartnere: Michael Harbsmeier, RUC, Kristian Hvidtfelt Nielsen, AU.

NICC. The National Museum Initiative on Clothes and Cloth Cultures - from Prehistory till Today

Ansvarlig: Seniorforsker **Mikkel Venborg Pedersen** og Seniorforsker **Ulla Mannering**

Beskrivelse: Samarbejdsprojekt omkring studier i og formidling af dragter og tekstiler samt skind, i samarbejde med Københavns Universitets Center for Tekstiltforskning

Varighed: 01.01.2016 –

Eksterne samarbejdspartnere: Københavns Universitets Center for Tekstiltforskning

Afsluttede projekter*

Nationalmuseets Serampore Initiativ

Ansvarlig: Seniorforsker **Bente Wolff**

Beskrivelse: Nationalmuseets Serampore Initiativ er et projekt, der gennem forskning og dokumentation samt anlægs- og restaureringsarbejder, har til formål at skabe ny viden om livet i Serampore, som var en dansk koloni i Indien (1755-1845), både ud fra et historisk og et nutidigt perspektiv. Se også *Større projekter*.

Varighed: 01.08.2011 - 31.12.2019

Finansiering: 24.000.000 kr. Realdania; 4.200.000 kr. Kulturministeriet; 27.000 kr. Foreningen til bevarelse af Kulturminde i Serampore.

Eksterne samarbejdspartnere: Government of West Bengal, Department of Tourism & Department of Information and Cultural Affairs; Shuvaprasanna, Chairman, West Bengal Heritage Commission
Dr. Vansanglura, Principal, Serampore College, Serampore, West Bengal, India; District Magistrate, Hooghly, Mr Sanjay Bansal IAS, Chinsurah, West Bengal, India; Ashoke Biswas, Bishop of Calcutta
Prof. Tapati Guha Thakurta; Centre for Studies in Social Sciences, R-1, Baishnabghata Patuli Township
Dr. Milinda Banerjee, Dept. of History, Presidency University, Kolkata, India; G.M Kapur, Convenor, Calcutta cpt, Indian National Trust for Arts and Cultural Heritage, Hastings, Kolkata, India.

Carving a Northern Identity: revealing the cultural traditions of the Inuit and Ainu societies from bone technology during the last millennium

Ansvarlig: Postdoc **Claire Houmard**

Beskrivelse: Inuit and Ainu (North Japan) communities have experienced important climatic changes in the past and adapted to. This project aims to explore and compare the culture traditions of these maritime hunter-gatherers through time by bone technology analyses.

Varighed: 01.03.2017 – 28.02.2019

Finansiering: 1.227.463 kr. Carlsbergfondets Distinguished postdoctoral fellowships.

Tumisiut - I 5 Thule ekspeditionens slædespor

Ansvarlig: Museumsinspektør

Anne Mette Jørgensen

Beskrivelse: Fra 1921 til 1924 besøgte 5 Thule ekspeditionen talrige grupper af mennesker på tværs af Arktis og dokumenterede en kulturel og sproglig sammenhæng fra Thule i Grønland over det nordøstligste Canada og Alaska til Cape East i Sibirien. Foruden fortællinger og sange, fotos og arkæologiske optegnelser indsamlede ekspeditionen flere tusinde etnografiske genstande, der i dag har hjemme på Nationalmuseet. Tumisiut projektets ambition er at revitalisere dette omfattende materiale i en nysgerrig og lærerig proces af forskning, digitalisering og formidling på en række platforme. Gennem samar-

bejder med oprindelsessamfundene kaster projektet nyt lys på vores viden om befolkninger i Arktis, om ekspeditionen og om museets unikke samling.

Varighed: 15.11.2017 – 31.12.2019

Finansiering: 1.186.705 kr. Nordisk Ministerråd, NTVK og samarbejdspartnere

Eksterne samarbejdspartnere: Kitikmeot Heritage Society, Cambridge Bay, Nunavut, Canada; Carleton University, Ottawa, Canada; Kulturhistorisk Museum, Oslo; Etnografiska Museet, Stockholm; Nordiska Museet, Stockholm

At sætte verden i system, baggrund, tilblivelse, kontekst

Ansvarlig: Seniorforsker emerita **Annette Vasström**

Beskrivelse: Undersøgelsen afdækker baggrund og vilkår for samt konsekvenser af Nationalmuseets arbejde med "at sætte verden i system" igennem udarbejdelsen af et klassifikationssystem, som i dag er det dominerende redskab for de kulturhistoriske museers dokumentation af nyere tids kulturhistorie. Resultaterne er antaget til publikation i PNM.

Varighed: 01.07.2010 – 31.05.2019

Finansiering: (2010) Nationalmuseet, fast løn
(2011) 330.000 kr. KUAS
(2012) 350.000 kr. KUMs forskningspulje.
(1/1- 31/5. 2013) Farumgårdfonden

Gruel, Bread, Ale and Fish

Ansvarlig: Museumsinspektør, em. **Ditlev L. Mahler**

Beskrivelse: Projektets formål var at kortlægge og sammenstille de markante ændringer, vi kan se i det arkæologiske materiale i den østlige del af Nordatlanten - Vestnorge, Færøerne, Island, Shetlandsøerne, Orkneyøerne og Caithness. Ændringerne er for en stor del relateret til fødeproduktion og konsumtion. Det videnskabelige spørgsmål er, om vi kan belyse sammenhængen mellem disse forandringer og de økonomiske og magtpolitiske ændringer, der fandt sted med udviklingen af Bergen som handelscenter for den norske statsdannelse. Resultaterne er publiceret i Publications from the National Museum.

Varighed: 2015 - 2019

Finansiering: kr .799.560,00 fra Kulturministeriets Forskningspulje (KFU)

Eksterne samarbejdspartnere: Iren Baug, postdoctoral researcher, PhD. University of Bergen; Reidar Bertelsen, professor emeritus. University of Tromsø
Jenny Murray, curator of Collections, MA, Shetland Museum and Archives; Ragnheiður Traustadóttir, director of the Hólar Project, MA. University of Hólar
Ingvild Øye, professor emerita, University of Bergen

Den danske hærs uniformer og udrustning 1816-1903

Ansvarlig: Seniorforsker

Karsten Skjold Petersen

Beskrivelse: Formål: Med baggrund i originale skriftlige og billedmæssige kilder samt bevarede origi-

nale genstande at give en så vidt muligt dækkende beskrivelse af emnet. Alle våbenarter, afdelinger og personelgrupper medtages. Aktiviteter: Dataindsamling om den danske hærs uniformering, udrustning og bevæbning fra 1816 til 1903. Forberedende arbejde til en fortsættelse af bogen Kongens Klæder. Grundlæggende dataindsamling for museets virkeområde. Indledte ved årets udgang skrivning.

Varighed: 01.10.2015 - 31.12.2019

Finansiering: Der vil blive brug for fondsstøtte til publicering

ENCOUNTER: European Network for Manorial and Country House Studies

Ansvarlig: Seniorforsker

Mikkel Venborg Pedersen

Beskrivelse: Internationalt samarbejdsprojekt om herregårdsstudier mv.. Del af Nationalmuseets samarbejde på Center for Dansk Herregårdsforskning

Varighed: 05.10.2015 – 31.12.2019, hvorefter samarbejdet forventes videreført i EU-regi

Finansiering: Dansk Center for Herregårdsforskning

Eksterne samarbejdspartnere: Aarhus Universitet, Arkitektskolen Aarhus, Herregårdsmuseet Gammel Estrup, University of York, University of Groningen, Europäische Universität in Frankfurt a.d. Oder, Universität Greifswald, Uppsala Universitet, Universitetet i Oslo m.fl.

Handel og vandel i 1600- og 1700-tallet. Et forsknings- og formidlingsprojekt med udgangspunkt i dansk-hollandske kontakter i 1600- og 1700-tallet.

Ansvarlig: For NM: Museumsinspektør, ph.d. **Christina Ax** udfører forskningsprojekt. Seniorforsker **Mikkel Venborg Pedersen** er akademisk tilsynsførende på hele projektet.

Beskrivelse: Projektet handler om handel og kulturelle kontakter langs Vadehavet fra Holland til Danmark.

Varighed: 2015 - 2019

Finansiering: Velux Fonden

Eksterne samarbejdspartnere: Projektleder, forsknings- og formidlingschef, ph.d. Mette Guldberg, Fiskeri- og Søfartsmuseet i Esbjerg. Museum Sønderjylland. Syddansk Universitet, Odense. Schiffahrtsmuseum, Bremen m.fl.

Miljøarkæologi og Materialeforskning

Forskningsområder

Enheden Miljøarkæologi og Materialeforskning er en ud af tre enheder i Brede, der sammen med de to øvrige enheder Magasiner og Kulturhistorisk Konservering samt Bygning og Inventar, udgør et af Nordens største miljøer for konservering og kulturhistorisk relateret naturvidenskab. Hovedparten af forskningen i Brede er samlet i enheden Miljøarkæologi og Materialeforskning, men understøttes af medarbejdere i de to andre enheder. Udviklingen af nye forskningsområder og bevaringsfaget sker i et tæt samarbejde mellem praksis og forskning. En beskrivelse af de to andre enheder findes separat under de respektive enheder. Miljøarkæologi og Materialeforskning er museets naturvidenskabelige enhed, hvor der arbejdes med at belyse kulturhistoriske problemstillinger ved hjælp af naturvidenskabelige metoder. Den miljøarkæologiske forskning har til formål at rekonstruere fortidens miljø- og klimaudvikling og de fortidige menneskers brug af og samspil med det omgivende landskab gennem de sidste ca. 11.000 år. I dette arbejde benyttes pollenanalyse, makrofossilanalyse, dendrokronologi og vedanatomi. Ved hjælp af strontiumisotopanalyse forskes der i problemstillinger vedr. forhistoriske og historiske menneskers og genstandes proveniens og mobilitet. Inden for materialeforskning udføres der i forbindelse med konservering og restaurering af museumsgenstande og kulturhistoriske objekter analyser til bestemmelse af bl.a. maling, organiske rester og metallegeringers sammensætning. Tilsvarende forskes der i moderne syntetiske materialer, der i stigende grad udgør et bevaringsproblem. Inden for kalkmalerikonservering forskes der dels i at forbedre de gængse metoder til rensning og konservering, dels i kalkmaleriernes bevaringshistorie. Ved enheden udføres endvidere forskning i bevaring af arkæologiske lokaliteter og kulturarvsgenstande på fundstedet (in situ), det være sig på landjorden eller på havbunden, og endvidere arbejdes der med udvikling af værktøjer til udpegning af områder i Grønland, hvor kulturarven er specielt truet af ændringer i klimaet. Endelig arbejdes der med en række emner inden for forebyggende (præventiv) konservering, omfattende bl.a. en fastlæggelse af de optimale forhold for så vidt angår klima, byggematerialer, lys mv. for opbevaring og udstilling af kulturarvsgenstande. Enhedens forskere er engageret i en bred vifte af eksternt finansierede nationale og internationale forskningsprojekter. Herudover udføres rekvirerede opgaver for en lang række institutioner i ind- og udland.

Medarbejdere inden for forskningsområdet

Forskningschef ph.d. Peter Rasmussen
Inden for den videnskabelige stillingsstruktur
 Niels Bonde, seniorforsker
 Isabelle Brajer, seniorforsker
 Anne Marie Eriksen, ph.d.-stip., konservator
 Anja Frank, postdoc, ph.d.
 Karin Margarita Frei, forskningsprof. ph.d.
 David John Gregory, seniorforsker, adj. prof., ph.d.
 Mette Marie Hald, seniorforsker, ph.d.
 Jørgen Hollesen, seniorforsker, ph.d.
 Catherine Ann Jessen, seniorforsker, ph.d.
 Pernille Ladegaard-Pedersen, videnskabelig assistent
 Poul Klens Larsen, seniorrådgiver, ph.d.
 Henning Matthiesen, seniorforsker, ph.d.
 Mette Midtgård Madsen, ph.d.-stipendiat, konservator

Morten Fischer Mortensen, seniorforsker, ph.d.
 Martin Norvig Mortensen, seniorforsker, ph.d.
 Samantha Scott Reiter, postdoc, ph.d.
 Kathrine Segel, ph.d.-stipendiat, konservator
 Yvonne Shashoua, seniorforsker, ph.d.
Uden for den videnskabelige stillingsstruktur
 Claudia Baittinger, museumsinspektør
 Charlie Christensen, museumsinspektør em.
 Orla Hylleberg Eriksen, laborant
 Peter Steen Henriksen, museumsinspektør
 Helle Holbek, laborant
 Lars Aasbjerg Jensen, konservator
 Anna-Grethe Rischel, konservator emerita
 Michelle Taube, kemiker, ph.d.
 Athena Lynn Trakadas, gæsteforsker, ph.d.
 Matthew Walsh, gæsteforsker, ph.d.
 Janne Winsløw, laborant

Nye projekter

MarinePlastic

Ansvarlig: Seniorforsker **Yvonne Shashoua**

Beskrivelse: MarinePlastic is an interdisciplinary center for cutting-edge research into marine plastic pollution, uniting Danish researchers across institutions (Aalborg University, Aarhus University, Danish Technical University, Roskilde University and National Museum of Denmark) and disciplinary expertise. The Center will develop scientifically based understanding of the types, sources, occurrence, fate and environmental consequences of marine pollution caused by all sizes of plastic materials ranging from macro- to nanoplastics, and bring this knowledge into use by proposing societal solutions and interacting with policymakers. The National Museum of Denmark is active in WP3 that aims to qualify and quantify the sources, magnitude and distribution of plastic pollution in Danish waters and WP4 that identifies those environmental conditions most likely to accelerate and slow the degradation of macroplastic to microplastics.

Varighed: 01.02.2019 – 30.01.2023

Finansiering: 3.100.000 kr. to Nationalmuseet awarded by Velux Foundation

Eksterne samarbejdspartnere: Aalborg University, Aarhus University, Danish Technical University, Roskilde University

Assessment of the Ecological Aspects of Microplastic Pollution in Dar es Salaam, Zanzibar and Mombasa Coastal Marine Environments (MICRO-MARINE)

Ansvarlig: Seniorforsker **Yvonne Shashoua**

Beskrivelse: The project aims to explore the risks associated with plastics in the West African marine environment by examining the mechanisms of how plastic particles are taken up and passed along the trophic chain. The overarching goal of the proposed project is to quantify the difference between microplastics occurrence and distribution in various aquatic environmental matrices, the adsorption of chemicals on microplastics, their ingestion, trophic transfer and chemical release. The findings will be communicated to the public, relevant national and international authorities and decision makers. It is hypothesized that different aquatic environments such as water, sediment and biota will show different distribution patterns.

Varighed: 01.01.2019 – 31.12.2021

Finansiering: 200,000 kr. for Nationalmuseet from West Indian Ocean Marine Science Association

Eksterne samarbejdspartnere: University of Dar es Salaam

Naturlig konservering af arkæologisk jern

Ansvarlig: Seniorforsker **Henning Matthiesen**

Beskrivelse: Jerngenstande er en uhyre vigtig arkæol-

ogisk fundgruppe, men samtidig er konserveringen af jern så vanskelig og tidskrævende, at man ofte vælger at kassere hovedparten af jerngenstandene fra arkæologiske udgravninger. Løsningen på dette paradoks kræver nytænkning, og projektet vil afprøve en helt ny ide til behandling af arkæologisk jern.

Varighed: 01.01.2019 – 30.06.2021

Finansiering: 749.160 kr. Kulturministeriets forskningspulje

Eksterne samarbejdspartnere: konservator Lars Brock Andersen, Konserveringscenter Vejle; forsker Delphine Neff og forskningschef Philippe Dillmann, Archaeomaterials and Alterations Prediction Laboratory, Frankrig; konservatorstuderende Jacob Fryden Dahl og lektor Nanna Bjerregaard Pedersen, Konservatorskolen.

Istidens rensdyrjægere

Ansvarlig: Seniorforsker Morten Fischer Mortensen

Beskrivelse: Det overordnede mål med forskningsprojektet, er, at foretage en arkæologisk-naturvidenskabelig undersøgelse og bearbejdning af alle danske fund af menneskebearbejdet rensdyrgevir og -knogler fra senistiden. De specifikke mål er: (i) at 14C-datere materialet, (ii) at undersøge den teknik, der er anvendt ved bearbejdningen, med henblik på at henføre specifikke teknikker til specifikke kulturperioder, (iii) at belyse hvorvidt jagten på rensdyr varierer tidsmæssigt og geografisk i løbet af senistiden, og (iv) at undersøge hvorvidt dateringerne grupperer sig tidsmæssigt set i forhold til vegetation-sudviklingen.

Varighed: 01.09.2019 – 31.12.2020

Finansiering: 717.120kr. Kulturministeriets Forskningsudvalg (KFU)

Eksterne samarbejdspartnere: Aarhus Universitet, Københavns Universitet, Museum Nordsjælland, Københavns Bymuseum, Odense Bys Museer, Kolding Slot, Horsens Museum, Moesgaard Museum, Vendsyssels Historiske Museum, University of Kiel, ZBSA Gottrup Slot.

Igangværende projekter

Tales of Bronze Age People

Ansvarlig: Forskningsprofessor MSO **Karin M. Frei**

Beskrivelse: Tales of Bronze Age People - på dansk Bronzealdermenneskers fortællinger - er et "Semper Ardens" tværfagligt forskningsprojekt, som ligger i forlængelse af det igangværende forskningsprojekt "Tales of Bronze Age Women". Tales of Bronze Age People er ligeledes støttet af Carlsbergfondet. Formålet med det nye projekt er, at belyse hvilken betydning menneskers mobilitet har for den samfundsudvikling, der kan iagttages i løbet af bronzealderen. I forhold til "Tales of Bronze Age Women" vil det nye projekt udvide udforskningen af menneskers mobilitet, ved gennem de næste tre år at undersøge et yderligere antal kvinder samt mænd og børn,

fra både rige og mindre rige grave. Fokus vil stadig være på dansk materiale. Projektet er tværfagligt, og anvender "state-of-the-art" naturvidenskabelige og fysisk antropologiske metoder, samt fylogenetiske analyser.

Varighed: 01.04.2018 – 31.03.2021

Finansiering: 5.600.000 kr. Carlsbergfondet

Eksterne samarbejdspartnere: Marie Louise Jørkov, Retsmedicinsk Institut, KU.

Towards a new European Prehistory. Integrating aDNA, isotopic investigations, language and archaeology to reinterpret key processes of change in the prehistory of Europe

Ansvarlig: Forskningsprofessor MSO **Karin M. Frei**

Beskrivelse: During the past few years we have witnessed a knowledge-revolution in archaeology, brought about by contributions from ancient DNA and isotopic tracing. It revealed a much more dramatic European prehistory than previously thought, characterized by major migrations 6000 BC (introduction of farming from Anatolia) and 3000 BC (steppe migrations into Europe). To achieve our goals, we employ a truly interdisciplinary research design by combining ancient DNA, isotopic tracing, archaeology and historical linguistics to document the full complexity of these historical changes. It will inform us about how new migrating groups interacted with existing populations and in the process created new cultures and languages. Such knowledge is relevant also in the present.

Varighed: 01.01.2017 – 01.12.2022

Finansiering: 7.238.016 SEK, Riksbankens Jubileumsfond

Eksterne samarbejdspartnere: Kristian Kristiansen, Göteborgs Universitet (projektleder); Morten Allentoft, Centre for Geogenetics; Anders Fischer, Sealand Archaeology and Göteborgs Universitet; Guus Kroonen, Københavns Universitet og Leiden University; Janet Montgomery, University of Durham; Douglas Price, University of Wisconsin-Madison; Serena Sabatini, Göteborgs Universitet; Karl-Göran Sjögren, Göteborgs Universitet; Eske Willerslev, Centre for Geogenetics; Jesper Stenderup, Centre for Geogenetics.

Identification of North European archaeological charcoal and wood with rapid spectroscopic methods

Ansvarlig: Museumsinspektør **Claudia Baittinger**

Beskrivelse: The project aims to develop a robust spectroscopic method for wood identification of archaeological charcoal and wood. In addition, to test the method in a wood resource analysis of Viking Age charcoal, sampled from houses and pits used by the aristocratic/kingly elite in Tissø and by the people living under more simple conditions at Dalby Hals in the harbor belonging to the elite at Tissø.

Varighed: 01.06.2018 – 31.12.2020

Finansiering: 4.000.000 kr. (Vest-Agder Fylkeskommune, Norge) + Nationalmuseet (forskningstid)
Eksterne samarbejdspartnere: Lisbeth Garbrecht Thygesen (projektleder), Institut for Geovidenskab og Naturforvaltning, KU. KADK.

History of the Tocharian Texts of the Pelliot Collection

Ansvarlig: Konservator emerita **Anna-Grethe**

Rischel (og prof. Georges-Jean Pinault (PI) *École Pratique des Hautes Études, Paris*)

Beskrivelse: Det videnskabelige formål med det nye projekt i Paris er gennem en komplet udgave af Pelliot Samlingen af tokhariske tekster på papir og træ at studere buddhistisk kultur og religion i den anden halvdel af det første årtusind. Sammenlignet med "Turfan Samlingen" in Berlin er Paul Pelliot's samling på Bibliothèque Nationale de France den næststørste samling af tokhariske manuskripter fra anden halvdel af det første årtusind. Kizil hulerne nordvest for Kucha regionen i Tarim Bækkenet var hovedbyen for tidlig tokharisk Buddhismisme, og her blev de fleste manuskripter lokaliseret af Paul Pelliot sammen med vigtige Sanskrit tekster. Det tværfaglige franske projekt omfatter palæografisk, lingvistisk, religionshistorisk, kulturhistorisk og papirteknologisk forskning, hvor sammenlignende analyser af de forskellige papirkvaliteter, fibermaterialer, blæk og pigmenter bidrager til proveniensbestemmelse og datering af teksterne.

Varighed: 01.09.2018 – 01.09.2023

Finansiering: ERC bevilling til Prof. Georges-Jean Pinault

Eksterne samarbejdspartnere: Prof. Georges-Jean Pinault (PI) *École Pratique des Hautes Études, Paris*, Agnieszka Helman-Wazny, Centre for the Study of Manuscript Cultures, University of Hamburg.

Two Danish Slave Ships in Costa Rica

Ansvarlig: Seniorforsker **David Gregory**

Beskrivelse: The Fredericus Quartus and Christianus Quintus were two Danish slave ships which were wrecked on the way to the Danish colony of St. Thomas. Two wrecks which could be the remains of these ships have been discovered off the coast of Costa Rica. Part of the cargo on one of the wrecks consists of Building bricks, which typologically are reminiscent of Flensborgsten. Using a suite of non-destructive and destructive analytical methods samples obtained from the wreck sites will be analysed in order to assess their provenance and contribute to other archaeological assessments being carried out in order to confirm the ships identity. Should this be the case future work will entail contributing to capacity building of marine archaeology, archaeological and conservation science and underwater cultural heritage management of the wreck sites in collaboration with Costa Rica.

Varighed: 2018 –

Finansiering: Nationalmuseet

Eksterne samarbejdspartnere: Costa Rican NGO, Costa Rican National Museum, University of East Carolina, UNESCO.

Med ryggen til fjellet

Ansvarlig: Seniorforsker **Niels Bonde**

Beskrivelse: Dendrokronologiske undersøgelser i det sydlige Norge. Opbygning af dendrokronologiske grundkurver for eg og fyr fra Sørlandet.

Varighed: 01.07.2005 – 31.12.2020

Finansiering: 4.000.000 kr. (Vest-Agder Fylkeskommune, Norge) + Nationalmuseet (forskningstid)

Eksterne samarbejdspartnere: Fylkeskonservatoren i Vest-Agder Fylkeskommune og Vest-Agder Museum.

Dendrokronologiske undersøgelser i Oslo i forbindelse med anlæggelse af "Follobanen"

Ansvarlig: Seniorforsker **Niels Bonde**

Beskrivelse: Dendrokronologiske undersøgelser af tømmer fremkommet ved arkæologiske undersøgelser i Oslo.

Dendrokronologiske undersøgelser i Oslo i forbindelse med arkæologiske udgravninger i Gammelbyen. De dendrokronologiske undersøgelser er med til at fastlægge den kronologiske byudvikling af middelalderens Oslo ved hjælp af absolutte dateringer. Undersøgelsesmateriale består af fundamenter, bygningsdele, kanalforløb, gulve mm. Der er også fundet genanvendte rester af et skib. Hovedparten af de undersøgte prøver består af fyrretræ, i mindre grad af gran og ganske lidt egetræ.

Varighed: 01.02.2015 – 31.12.2019

Finansiering: 440.000 kr. NIKU og Nationalmuseet (forskningstid).

Eksterne samarbejdspartnere: Norsk Institutt for Kulturminneforskning (NIKU), Oslo.

Nye og innovative rensningssystemer til danske kalkmalerier (CleanLime)

Ansvarlig: Seniorforsker **Isabelle Brajer**

Beskrivelse: Forskningsprojektet CleanLime består af tre delprojekter (se de tre følgende projekter), hvor der skal afprøves og testes nye muligheder inden for rensningsteknikker af kalkmalerier med kompresser. Blandt de nye materialer findes substrater bestående af hydrogeler, polyakrylgeler og forskellige typer naturligt ler. Disse substrater vil blive kombineret med forskellige opløsningsmidler, herunder også mikroemulsioner, med henblik på at udvikle et nyt effektivt rensningssystem for kalkmalerier. Se også *Større projekter*.

Varighed: 01.04.2017 – 31.03.2020

Finansiering: I alt 4.476.743 kr. (se delprojekter)

Eksterne samarbejdspartnere: Prof. Piero Baglioni, Center for Colloid and Surface Science, Department of Chemistry, University of Florence; Dr. Charlotte Martin de Fonjaudran, The Courtauld Institute of Art, Conservation of Wall Painting.

Ph.d.-projekt: Anvendelse af lerkompresser til rensning af kalkmalerier: Et konserveringsfagligt forskningsprojekt baseret på modelforsøg (Delprojekt CleanLime)

Ansvarlig: Ph.d.-stipendiat

Mette Midtgaard Madsen

Beskrivelse: Formålet med projektet er at undersøge, om indlejret snavs på danske kalkmalerier kan ekstraheres ved hjælp af lerkompresser.

Varighed: 01.04.2017-31.03.2020.

Finansiering: 1.952.000 kr. Augustinus Fonden

Eksterne samarbejdspartnere: Lektor Jane Richter, Konservatorskolen, KADK (hovedvejleder); Dr. Charlotte Martin de Fonjaudran, The Courtauld Institute of Art, Conservation of Wall Painting

Ph.d.-projekt: Anvendelse af nanoteknologi til rensning af kalkmalerier: Et konserveringsfagligt forskningsprojekt - baseret på modelforsøg (Delprojekt CleanLime)

Ansvarlig: Ph.d.-stipendiat **Kathrine Segel**

Beskrivelse: Formålet med projektet er undersøge, om indlejret snavs på danske kalkmalerier kan fjernes ved hjælp af nanoteknologi. Hypotesen er, at man ved hjælp af hydrogeler og mikro-emulsioner vil kunne ekstrahere dette snavs.

Varighed: 01.04.2017-31.03.2020.

Finansiering: 702.743 kr. Kulturministeriets Forskningsudvalg; 600.000 kr. Augustinus Fonden; 600.000 kr. Nationalmuseet

Eksterne samarbejdspartnere: Lektor Jane Richter, Konservatorskolen, KADK (hovedvejleder); Prof. Piero Baglioni, Center for Colloid and Surface Science, Department of Chemistry, University of Florence; Dr. Charlotte Martin de Fonjaudran, The Courtauld Institute of Art, Conservation of Wall Painting

GeoBio – Insight from integrated geo-bioscience investigations in Greenland

Ansvarlig: Seniorforsker **Jørgen Hollesen**

Beskrivelse: Formålet med Projektet er, at koble information om ændringer i den grønlandske vegetation (vækst, fordeling, udbredelse) med geofysiske ændringer (fx klima, permafrost).

Varighed: 01.02.2017 – 01.09.2020

Finansiering: 1.200.000 kr.

Eksterne samarbejdspartnere: Signe Normand, Aarhus Universitet; Bo Elberling, Center for Permafrost, Københavns Universitet.

Polyethylene membranes in Danish houses

Ansvarlig: Seniorforsker **Yvonne Shashoua**

Beskrivelse: Projektets formål er at tilvejebringe ny viden om ydeevne af dampspærresystemer med membraner af polyethylen (PE-folier) med fokus på membraners levetid, og hvilke faktorer der har indflydelse derpå. Data vedrørende materialeegenskaber og kemisk sammensætning af dampspærre indeholdende henholdsvis genbrugsplast og damp-

spærrer produceret af 100% ny granulat sammenholdes med henblik på at bestemme levetiden af de respektive dampspærresystemer.

Varighed: 01.10.2017 – 30.09.2020

Finansiering: 500.000 kr. Grundejernes Investeringsfond.

Eksterne samarbejdspartnere: Statens Byggeforskningsinstitut; Danmarks Tekniske Universitet; Teknologisk Institut.

You don't know what you've got till it's gone: Preservation and deterioration of historic shipwrecks

Ansvarlig: Seniorforsker **David Gregory**

Beskrivelse: Undersøgelse af bevaringsforhold for skibsvrag i Nordsøen ved hjælp af state of the art multi-beam opmåling og europæiske data om miljøforhold omkring vrage. I projektet skal alle opmålte vrag samles i en GIS database sammen med de tilhørende miljødata (f.eks. dybde, strøm, havbundstype, salinitet, ilt) fra forskellige europæiske databaser. Miljøforholdene vil blive sammenholdt med de geofysiske opmålinger og billederne af vrage med henblik på at klassificere gunstige kontra dårlige bevaringsforhold på havbunden. Projektet er nyskabende inden for in situ bevaring. Resultaterne kan potentielt bruges til at forudsige, hvor vrage kan forventes at være velbevarede eller er truede af nedbrydning, så man kan prioritere den fremtidige bevaring af vrage.

Varighed: 01.10.2017 – 31.03.2021

Finansiering: 763.200 kr., Kulturministeriets Forskningspulje

Eksterne samarbejdspartnere: Rory Quinn, University of Ulster, Ireland; Gert Normann Andersen, Sea War Museum.

Marinarkæologisk tilsyn og forvaltningsplan for det undersøiske neolitiske fiskeanlæg Fletværket ved Nekselø

Ansvarlig: Seniorforsker **David Gregory**

Beskrivelse: Undersøgelse af bevaringstilstand, nedbrydning og udvikling af en forvaltningsplan for fiskeanlægget. Projektet går ud på at: beskrive fortidsmindets tilstand, vurdere fysiske og biologiske årsager til den igangværende erosion, vurdere effekten af tidligere udførte tildækninger med fiberduk og sandsække, estimere udstrækningen af bevarede gytjelag med kulturspor på lokaliteten, estimere erosionstruslens betydning for fortidsmindets fremtidige skæbne, udarbejde forslag til en fremtidig forvaltningsplan for lokaliteten.

Varighed: 01.01.2016 – 31.12.2019

Finansiering: 349.000 kr. Slots- og Kulturstyrelsen
Eksterne samarbejdspartnere: Vikingskibsmuseet.

Tyrsted – Istidens rensdyrjægere

Ansvarlig: Seniorforsker **Morten Fischer Mortensen**

Beskrivelse: I 2017 udgravede Horsens Museum et mindre dødshul syd for Horsens. Dødshullet inde-

holdt 5 bearbejdede rensdyrgevire og mennesketil-dannet flint fra Brommekulturen. M&M deltog i udgravningen, hvor der blev udtaget sedimentprøver til en række naturvidenskabelige analyser (bl.a. pollen-, makrofossil-, insekt-, tephra-, DNA- og lipid-analyser) med henblik på at belyse de naturgivne livsvilkår for 13.000 år siden.

Varighed: 01.01.2017 – 31.12.2021

Finansiering: 344.970 kr., Slots- og Kulturstyrelsen
Eksterne samarbejdspartnere: Horsens Museum; University of Kiel; Schloss Gottorf; Aarhus Universitet.

Borremose - naturvidenskabelige undersøgelser i mosen omkring den befæstede jernalderlandsby

Ansvarlig: Museumsinspektør emeritus

Charlie Christensen

Beskrivelse: Publikation af de i 1989-91 udførte undersøgelser af mose, voldgrav og jordbund under volden. Nye pollendiagrammer er udarbejdet, og undersøgelsens resultater ændrer fuldstændigt DGU's geologers tolkninger af deres tidligere arbejde i mosen. Publikationen udføres i samarbejde med Jes Martens i Oslo, som forestod de arkæologiske udgravninger 1989-91. Publikationen skal komme som et bind i Nordiske Fortidsminder.

Varighed: 20.08.1989 – 2020

Finansiering: Udført som tjenestearbejde under ansættelse på NNU

Eksterne samarbejdspartnere: Jes Martens, Universitetet i Oslo

Hobyprojektet. Naturvidenskabelige undersøgelser i forbindelse med udgravninger af et høvdingesæde fra jernalderen

Ansvarlig: Museumsinspektør

Peter Steen Henriksen

Beskrivelse: I forbindelse med udgravninger af Høvdingesædet ved Hoby på Lolland er der udtaget en lang række prøver til naturvidenskabelige undersøgelser, dels af bebyggelsen, dels af et gravet vandhul. Det er målet at belyse lokalitetens subsistensøkonomi ved hjælp af makrofossil- og pollenanalyser samt vedbestemmelser. Endvidere skal vandhullets funktion søges klarlagt.

Hoby-projektet er forankret på enheden Danmarks og Middelhavslandenes Oldtid med museumsinspektør Susanne Klingenberg som projektleder.

Varighed: 01.02.2016 – 31.12.2020

Finansiering: 440.400 kr., Slots- og Kulturstyrelsen
Eksterne samarbejdspartnere: Museum Lolland Falster

Kalkmaleriernes bevaringshistorie – et ekko fra fortiden

Ansvarlig: Seniorforsker **Isabelle Brajer**

Beskrivelse: Formålet med dette projekt er at belyse den mangfoldige og komplekse verden, der har at gøre med kalkmaleriernes bevaring – et arbejdsområde, der befinder sig i krydsfeltet mellem

filosofi, kunstforståelse, håndværk og naturvidenskab. Projektet bygger på arkivmaterialer. Projektet søger at belyse de mange forskellige aktørers rolle i fremdragelse, istandsættelse og vedligeholdelse af de mangfoldige, og i mange tilfælde enestående billeder, som pryder de danske kirker. Projektet vil føre til en beskrivelse af hvilke principper, der har dannet grundlag for trufne beslutninger gennem tiderne, og på basis af hvilket vidensniveau beslutningerne blev taget. Dette vil tydeliggøre udviklingen i konserveringsfaget og i holdningerne til maleriernes bevarelse.

Varighed: 01.04.2015 – 31.12.2020

Finansiering: Forskerår

Bestemmelse af trækul til AMS - løbende vedanatominiske undersøgelser

Ansvarlig: Museumsinspektør **Claudia Baittinger**

Beskrivelse: Siden 2009 har vedanatominiske laboratorier på Nationalmuseet samarbejdet med fylkeskonservatoren i Vest-Agder Fylkeskommune, Norge angående udtagning af prøver til 14C datering med henblik på at understøtte det arkæologiske arbejde i fylket. På Nationalmuseet flottes jordprøver fra arkæologiske udgravninger i Vest-Agder fylke, og fund af trækul bliver vedbestemt med henblik at udtage de bedst egnede stykker til 14C datering, dvs. træarter med en lille egenalder.

Varighed: 01.01.2009-

Finansiering: 439.000 kr. Vest-Agder Fylkeskommune.

Eksterne samarbejdspartnere: Vest-Agder Fylkeskommune.

Samarbejdsaftale om ph.d. projektet: 14C i dansk eg fra omkring AD 1000

Ansvarlig: Museumsinspektør **Claudia Baittinger**

Beskrivelse: I forbindelse med et ph.d. projekt ved Aarhus Universitet, Institut for Geoscience, vedrørende 14C m.m. i træringe har Aarhus Universitet og Nationalmuseet indgået en samarbejdsaftale. Nationalmuseet stiller træprøver fra arkæologiske udgravninger og tømmer fra jyske kirker til rådighed for projektet. Prøverne omfatter tidsintervallet år 950 til år 1380, hvor det er muligt at ekstrahere høstved fra hvert enkelt år. Formålet med projektet er at kalibrere og forbedre den eksisterende 14C-kurve i det nævnte tidsinterval ved hjælp af træringe med en årlig opløsning.

Varighed: 10.10.2017-

Finansiering: 40.000-68.000 kr., Aarhus Universitet, Institut for Geoscience.

Eksterne samarbejdspartnere: Aarhus Universitet, Institut for Geoscience og Institut for Fysik og Astronomi.

Bestemmelse af trækul til AMS 14C-datering - løbende vedanatominiske undersøgelser

Ansvarlig: Museumsinspektør **Claudia Baittinger**

Beskrivelse: Siden 2009 har vedanatominiske laborato-

rium på Nationalmuseet samarbejdet med fylkeskonservatoren

i Vest-Agder Fylkeskommune, Norge angående udtagning af prøver til 14C datering med henblik på at understøtte det arkæologiske arbejde i fylket. På Nationalmuseet flottes jordprøver fra arkæologiske udgravninger i Vest-Agder fylke og fund af trækul bliver vedbestemt med henblik at udtage de bedst egnede stykker til 14C datering, dvs. træarter med en lille egenalder.

Varighed: 01.01.2009-

Finansiering: 439.000 kr. Vest-Agder Fylkeskommune.

Eksterne samarbejdspartnere: Vest-Agder Fylkeskommune.

Samarbejdsaftale om ph.d. projektet: 14C i dansk eg fra omkring AD 1000

Ansvarlig: Museumsinspektør **Claudia Baittinger**

Beskrivelse: I forbindelse med et ph.d. projekt ved Aarhus Universitet, Institut for Geoscience, vedrørende

14C m.m. i træringe har Aarhus Universitet og Nationalmuseet indgået en samarbejdsaftale.

Nationalmuseet stiller træprøver fra arkæologiske udgravninger og tømmer fra jyske kirker til rådighed

for projektet. Prøverne omfatter tidsintervallet år 950 til år 1380, hvor det er muligt at ekstrahere høstved fra hvert enkelt år. Formålet med projektet er at kalibrere og forbedre den eksisterende 14C-kurve

i det nævnte tidsinterval ved hjælp af træringe med en årlig opløsning.

Varighed: 10.10.2017-

Finansiering: 40.000-68.000 kr., Aarhus Universitet, Institut for Geoscience.

Eksterne samarbejdspartnere: Aarhus Universitet, Institut for Geoscience og Institut for Fysik og Astronomi.

Afsluttede projekter

Remains of Greenland

Ansvarlig: Seniorforsker **Jørgen Hollesen**

Beskrivelse: REMAINS of Greenland vil undersøge og kortlægge klimatruslen mod den grønlandske arkæologi og udvikle modeller, som kan bruges til at udpege de 'hotspots', hvor klimaforandringerne for alvor er en trussel, og dermed give Grønlands Nationalmuseum mulighed for at prioritere og redde mest muligt. Se også *Større projekter*.

Varighed: 01.03.2016 – 28.02.2019

Finansiering: 5.000.000 kr. Velux Fonden

Eksterne samarbejdspartnere: Grønlands Nationalmuseum; Center for Permafrost, KU

Bronze Age wool economy: production, trade, environment, husbandry and society

Ansvarlig: Forskningsprofessor **Karin M. Frei**

Beskrivelse: Projektet formål er at udforske uldproduktionens økonomiske betydning for Europa i bronzealderen. Vigtigt er her studiet af, hvordan distributionen af uldtekstiler påvirkede dannelsen af overregionale netværk og handelsruter. Projektet fokuserer på to regioner: Szazhalombatta lokaliteten på den ungarske højslette og Terramare området i Norditalien. Se også *Større projekter*.

Varighed: 01.01.2016 – 31.12.2019

Finansiering: 4.592.524 kr. (6.042.000 SEK), The Swedish Foundation for Humanities and Social Sciences, Riksbankens Jubileumsfond,

Eksterne samarbejdspartnere: Sophie Bergebrant og Serena Sabatini, Göteborg Universitet, Sverige

Tales of Bronze Age Women

Ansvarlig: Forskningsprofessor **Karin M. Frei**

Beskrivelse: "Tales of Bronze Age Women" ("Bronzealderkvinders fortællinger") er et 3-årigt tværfagligt forskningsprojekt som undersøger mobilitet, identitet og samfundsroller hos bronzealderkvinder i Danmark. Projektet benytter de nyeste forskningsmetoder inden for biomolekylær-, bioke-misk-, antropologisk og arkæologisk analyse til at undersøge skeletmaterialet med fokus på strontium-isotopanalyser. Se også *Større projekter*.

Varighed: 01.10.2016 – 30.09.2019

Finansiering: 2.900.000 kr. Carlsbergfondet

Ph.d.-projekt: Microbial degradation of archaeological bones

Ansvarlig: Ph.d. -studerende **Anne Marie Eriksen**

Beskrivelse: Ph.d. projekt omhandlende bakteriel og svampe nedbrydning af knoglemateriale i forskellige miljøer.

Varighed: 01.06.2015 – 06.04.2019

Finansiering: 2.751.931 kr. DFF – Natur og Univers
Eksterne samarbejdspartnere: Prof. Tom Gilbert, Statens Naturhistoriske Museum, Københavns Universitet (hovedvejleder)

Bryggen i Bergen, vurdering af bevaringsforhold

Ansvarlig: Seniorforsker **Henning Matthiesen**

Beskrivelse: Konsulentarbejde for Riksantikvaren i Norge, hvor vi skal vurdere bevaringsforholdene for de arkæologiske kulturlag under Bryggen i Bergen samt dokumentere effekten af de afbødende tiltag, som blev iværksat i 2012-2015 for at hæve vandstanden i området. Opgaven er en blanding af overvågning i felten og laboratorieundersøgelser af nedbrydning.

Varighed: Løbende – startet i 2001,

Finansiering: Ca. 150.000 kr. i 2016

Eksterne samarbejdspartnere: Adskillige

Marinarkæologisk tilsyn og forvaltningsplan for det undersøiske bopladsområde Tybrind Vig

Ansvarlig: Seniorforsker **David Gregory**

Beskrivelse: Undersøgelse af bevaringstilstand og nedbrydning af den submarine stenalderboplads Tybrind Vig. Projektet gå ud på at: beskrive fortidsmindets tilstand, vurdere fysiske og biologiske årsager til den igangværende erosion, vurdere effekten af tidligere udførte tildækninger med fiberdug og sandsække, estimere udstrækningen af bevarede gytjelag med kulturspor på lokaliteten, estimere erosionstruslens betydning for fortidsmindets fremtidige skæbne, udarbejde forslag til en fremtidig forvaltningsplan for lokaliteten.

Varighed: 01.01.2016 – 31.12.2019

Finansiering: 450.000 kr. Slots- og Kulturstyrelsen

Eksterne samarbejdspartnere: Otto Uldum, Langelands Museum

Oxygen consumption in conserved archaeological wood from the Oseberg find

Ansvarlig: Seniorforsker **Martin N. Mortensen**

Beskrivelse: Hastigheden for iltforbrug kan måles for genstande af konserveret arkæologisk træ med en metode vi har udviklet tidligere. I nærværende projekt er prøver af konserveret arkæologisk træ blevet imprægneret med calciumsalte og jernsalte i forskellige kombinationer og koncentrationer for at finde ud af hvordan jern ioner og calcium ioner påvirker hastigheden for iltforbrug og således nedbrydningshastighed for træet. I projektet måles ligeledes nedbrydningshastighed for originalt Oseberg materiale.

Varighed: November 2015 – 2019

Finansiering: Nationalmuseet

Eksterne samarbejdspartnere: Postdoc Caitlin McQueen og konservator Susan Braovac ved Kulturhistorisk Museum i Oslo

Hastighed for hydrolytiske reaktioner i museums-genstande målt med DVS

Ansvarlig: Seniorforsker **Martin N. Mortensen**

Beskrivelse: Med DVS (Dynamic Vapor Sorption) er det muligt at logge masse meget nøjagtigt over lang tid, samtidig med at temperatur og RH styres nøjagtigt. Nogle typer af museumsgenstande kan nedbrydes hydrolytisk hvis de f.eks. indeholder cellulose såsom papir og træ. Projektet sigter mod at måle hastigheden for denne reaktion ved stuetemperatur, og vi vil undersøge om det kan gøres med DVS. Ved hydrolyse bryder et vandmolekyle cellulosen op hvorved vægten af en celluloseholdig prøve øges for hvert vandmolekyle; det er denne vægtøgning, der skal måles med DVS.

Varighed: 2017 – ultimo 2019

Finansiering: Nationalmuseet/KADK

Eksterne samarbejdspartnere: Specialestuderende Mette Pallesen og Lektor Morten Ryhl Svendsen ved KADK.

Mobility creates Masters - a ground-breaking international network

Ansvarlig: Seniorrådgiver **Mads Chr. Christensen**
(projektleder Anne Haack Christensen, SMK)

Beskrivelse: MoCMA is a ground-breaking international network that aims to strengthen the exchange of theoretical and object related research into paintings from the 16th and 17th centuries.

Varighed: 02.10.2017 – 31.07.2019

Finansiering: DFF

Eksterne samarbejdspartnere: Statens Museum for Kunst

Samlinger

Beskrivelse

Samlinger er placeret i Forskning, Samling og Bevaring og varetager Nationalmuseets arbejde med alle samlinger. Al arbejde omkring museumsgenstande og de kulturhistoriske billedsamlinger og arkiver er samlingsarbejde. Målet med enheden er at sikre viden og brug af Nationalmuseets enestående samlinger til gavn for forskning og formidling. Enheden varetager udlån, fælles registreringspraksis og nye registreringssystemer, samlingsrevisioner, afklaring af GDPR og billedrettigheder, crowdsourcing og registrering af billedsamlinger, digital tilgængeliggørelse, servicering af studiebesøg, magasinpakkeprojekter osv. på et niveau der viser en effektiv og moderne samlingsforvaltning

Medarbejdere

Samlingschef Bobo Krabbe Magid

Ansatte uden for den videnskabelige stillingsstruktur

Anne-Mette M. Andersen, museumsinspektør

Wibeke Haldrup Pedersen, museumsinspektør

Agnes Lydiksen, museumsinspektør

Jesper Kurt Nielsen, museumsinspektør

Jørgen Wigh Walseth, museumsinspektør

Rasmus Voss, museumsinspektør

Peter A. Toft, museumsinspektør, ph.d.

Marie Martens, museumsinspektør

Lars Serup, museumsinspektør

Jannick Olsen, museumsinspektør

Brian T. Rasmussen, museumsinspektør

Laura Bjerrum, bibliotekar

Salwa Amzourou, museumsinspektør

Marie Th. Laursen, museumsinspektør

Peter Pentz, museumsinspektør, fil.dr.

Barbara Berlowicz, konservator

Karen Brynjolf Pedersen, konservator

Rikke Ruhe, museumsinspektør

Assistent Anita Voges

Magasiner og Kulturhistorisk Konservering

Beskrivelse

Magasiner og Kulturhistorisk Konservering varetager den præventive bevaring af Nationalmuseets samlinger fordelt på magasinlokaliteter på hele Sjælland, herunder udvikling af magasineringsløsninger og optimering af eksisterende, pladsregistrering og tilsyn. Forudsætningen for at opnå en søgbar samling som kilde til forskningsmateriale. MKK varetager nymagasiner, fremfinding og påplads-sætning samt både den interne transport af museumsgenstande, til studiebesøg, udstillinger og dokumentationsfotografering samt kurervirksomhed ved udlån. Det store projekt med at flytteforberede og udvikle helt nye og effektive magasineringsløsninger til ca. 2/3 af Nationalmuseets samlinger til indflytning i et nyt stat-of-the-art Fællesmagasin delt med Det Kongelige Bibliotek, ligger også i MKK.

MKKs medarbejdere medvirker også ved udstillingspleje af Nationalmuseets egne udstillinger i hele Danmark og tilbyder ekspertise indenfor magasinindretning, logistik og transport, samt bekæmpelse af skadedyr og skimmel til andre eksterne institutioner og private.

Danefæsekretariatet hvor kulturhistoriske genstande modtages via lokalmuseerne til danefævurdering, indjournalisering og accessionering, inden sagerne afsluttes med danefæbreve og udbetaling af eventuel danefægødtgørelse er også en del af MKK. Danefævurdering er en myndighedsopgave, men det meget store genstandsmateriale som medarbejderne i Danefæsekretariatet gennem sagsbehandlingen, opnår et indgående kendskab til, udgør den største tilvækst til Nationalmuseets samlinger og et stort forskningsmateriale.

Der er ingen medarbejdere i MKK, der er ansat i den videnskabelige stillingsstruktur, men medarbejdere i MKK deltager undertiden i forskningsprojekter vedr. Danefæ, hvor der er en medarbejder med en ph.d. og i forbindelse med forskningsprojekter forankret på de fire forskningsenheder deltager medarbejderne i MKK, i indsamling af data samt tolkning af data og analyseresultater. Som et led i flytteforberedelsen af store dele af Nationalmuseets samlinger til det nye Fællesmagasin analyseres museumsgenstande af syntetiske og semisyntetiske materialer, da de kræver særlige opbevaringsforhold og pakkematerialer for at sænke den hurtige og accelererende nedbrydning, og hindre at andre museumsgenstande skades, af stoffer der afgives under nedbrydningen.

Medarbejdere inden for forskningsområdet

Enhedschef Anne-Kathrine Kjerulff

Ansatte uden for den videnskabelige stillingsstruktur

Line Majbritt Højberg Bjerg, museumsinspektør, ph.d.

Bygning og Inventar

Beskrivelse

Ved enheden Bygning og Inventar arbejdes med praktisk konservering og håndtering af kulturarvsgenstande samt udstillingspleje af Nationalmuseets egne udstillinger i hele Danmark. Dertil kommer en bred portefølje med konservering og restaurering af kulturarvsgenstande og fredede og bevaringsværdige bygninger for eksterne aktører, det vil sige rekvirerede opgaver i ind- og udland.

Der er ingen medarbejdere på Bygning og Inventar, der er ansat i den videnskabelige stillingsstruktur. I forbindelse med forskningsprojekter forankret på de fire forskningsenheder foretager medarbejderne på Bygning og Inventar, indsamling af data samt tolkning af data og analyseresultater. I forbindelse med konservering og restaurering af museumsgenstande og kulturhistoriske objekter tolkes analyser ved bestemmelse af bl.a. farvelag, maling, pigmenter, bindemiddel, organiske rester, metallegeringers sammensætning, naturlig konservering af jern, digitale analysemetoder til forebyggelse af destruktiv håndtering af kulturarvsgenstande, herunder røntgenscanning af blyamuletter. Som et led i at afdække håndværkets historie foretages værkstedsundersøgelser af arbejdsspor på kulturarvsgenstande i træ. På kalkmaleriområdet medvirker afdelingens kalkmalerikonserveringsfaglige medarbejdere ved indsamling og registrering af data til databasen om nyere tids vægmalerier. Endvidere afprøver de metoder til afrensning af kalkmalerier, der er udviklet ved forskningsenheden Miljøarkæologi og Materialeforskning.

Medarbejdere inden for forskningsområdet

Enhedsschef Eva Bøje Nielsen

Ansatte uden for den videnskabelige stillingsstruktur

Anne Lisbeth Schmidt, konservator

Arnold Mikkelsen, Fotograf

Ida Haslund, konservator

Karin Vestergaard Kristiansen, konservator, ph.d.

Johanne Bornemann Mogensen, konservator

Line Bregnhøi, konservator

Roberto Fortuna, fotograf

Susanne Ørum, konservator

Trine Wiinblad, konservator

Igangværende projekter

Skinddragter fra Inuit

Ansvarlig: Konservator **Anne Lisbeth Schmidt**

Beskrivelse: Skinddragter fra inuit i museumssamlinger. Forskning i proveniensbestemmelse. Ved bestemmelse af materialeforbrug, design og dyreart fremstilles en nøgle til identifikation af skindtøj uden inventarnummer. Målet er genfindning af arkivinforinformation, så kulturel værdi kan reetableres.

Varighed: 01.12.2019 – 01.12.2022

Finansiering: 904.249 kr. Kulturministeriets Forskningspulje (KFU)

Eksterne samarbejdspartnere: Grønlands Nationalmuseum. Institut for planlægning, AAU. Globe, KU.

Afsluttede projekter

Abildgaard som arkitekt – former og farver

Ansvarlig: Konservator **Line Bregnhøi**

Beskrivelse: Maleren N. Abildgaard arbejdede, ud over kunstmaleriet, som arkitekt og interiørdesigner i perioden 1794-1809. Han farvesatte i perioden et halvt hundrede interiører. Disse er katalogiseret og gennemgået, og der er udført farvearkæologiske undersøgelser, for at finde frem til den oprindelige farvesætning. Dette er suppleret med alle tidligere udførte farvearkæologiske undersøgelser af Abildgaards interiører, ligesom arkivalier i form af malerregninger, farvelagte udkast samt eksempelvis samtidige beskrivelser er inddraget. Ud fra alt dette materiale er der udarbejdet en farvepalet over Abildgaards interiører, hans farvesætninger og måder at sætte farver sammen på er analyseret. Ligeledes er der set på hans nære fortid og samtidens måde at farvesætte på, for at finde ud af, om Abildgaard er noget helt særligt, eller han bare er en del af sin tid. Afslutningsvis er hans eftertid analyseret, for at vurdere Abildgaards påvirkning af arkitekter og farvesættere efter ham. Projektet resulterede i udgivelsen af bogen Abildgaard som arkitekt – former og farver, der blev udgivet 2019

Varighed: 2015 – 2019

Finansiering: 904.249 kr. Kulturministeriets Forskningspulje (KFU)

Eksterne samarbejdspartnere: Kunsthistoriker Hanne Raabyemagle, SMK.

Nationalmuseet København

Beskrivelse

Nationalmuseet København er placeret i afdelingen Udvikling. enheden varetager koordineringen af en lang række formidlingsopgaver på tværs af Nationalmuseets organisationsstruktur med henblik på at sikre hensigtsmæssige planlægningsprocedurer, effektiv vidensopsamling, optimal ressourceudnyttelse og sammenhæng i museets visuelle fremtoning.

Enheden varetager med sparring fra de faglige enheder bl.a. undervisningstilbud og aktiviteter i relation til museets samlinger og udstillinger.

Medarbejdere inden for forskningsområdet

Enhedsschef Anni Mogensen

Ansatte uden for den videnskabelige stillingsstruktur

Mette Boritz, overinspektør, ph.d.

Mette Byriel-Thygesen, museumsinspektør

Rune Clausen, webansvarlig

Gitte Engholm, projektleder, ph.d.

Kristine Møller Gårdhus, museumsinspektør

Igangværende projekter

Cultural Citizenship and Innovation

Ansvarlig: Projektleder **Gitte Engholm**

Beskrivelse: Målet med CULINN projektet er at udvikle ideer til, hvordan kulturinstitutioner kan bidrage til flygtninges og andre nyankomnes integration (sprogudvikling, netværksopbygning, styrket tilhørsforhold og kompetence vedligeholdelse) gennem kulturelle medborgerskabsprojekter. Se også *Større projekter*.

Varighed: 01.02.2017 – 29.02.2020

Finansiering: 4.659.482 kr. Innovationsfondens Grand Solutions

Eksterne samarbejdspartnere: Arbejdermuseet, Center for Kunst og Interkultur, Det Syriske Kulturinstitut i Danmark, Immigrantmuseet, Bornholms Museum, Museum Vestsjælland, Vardemuseerne og Museum Lolland-Falster.

The Fabric of My Life

Ansvarlig: Projektleder **Gitte Engholm**

Beskrivelse: The Fabric of My Life (=FABRIC) is a collaborative project between cultural institutions in DK, GR, DE and FR with the aim of innovating and establishing new methods and initiatives in the cultural sector concerning migration history, to empower refugee women and to train and educate designers and cultural workers in museums and other cultural associations. The Fabric of My Life fosters new digital and cultural products co-created with refugee women.

Varighed: 01.09.2018 – 31.08.2020

Finansiering: ca. 100.000 kr. Creative Europe

Eksterne samarbejdspartnere: Center for tekstilforskning, SAXO-Instituttet, KU (Projektejer) m.fl.

4. Nationalmuseets publikationer

I dette kapitel er Nationalmuseets publikationer fra 2019 præsenteret samlet og ordnet efter enhed. Alle enheder, hvis medarbejdere har publiceret, er medtaget. For hver enhed er publikationerne overordnet delt i Peer-reviewede publikationer og Øvrige publikationer. Herunder er publikationerne inddelt i følgende kategorier: Monografier/antologier, Artikler, Bogkapitler/bidrag til antologier (herunder også artikler i konferencepublikationer), Anmeldelser og Faglige rapporter.

Publikationerne er ordnede alfabetisk efter forfatteren fra den pågældende enhed. For hver publikation er den pågældende enheds forfatter(e) markeret i fed og kapitæler. Hvis der er medforfattere fra andre af museets enheder, er disse markeret i almindelig skrift og kapitæler. Herved synliggøres samarbejder på tværs af Nationalmuseets enheder. I 2019 har der været 13 publikationer med forfattere fra flere af museets enheder.

Danmarks og Middelhavslanternes Oldtid

Peer-reviewede publikationer

Monografier/antologier

Møbjerg, T., **MANNERING, ULLA**, Rostholm, H., & Knudsen, L. R. (RED.) *The Hammerum Burial Site. Customs and clothing in the Roman Iron Age*. Jysk Arkæologisk Selskab. Jysk Arkæologisk Selskab. Skrifter, Bind. 103

PETERSEN, PETER VANG. *Atlantiske Bopladsfund fra Nordøstsjælland og Skåne: Dateringsproblemer*. Wadskjær Forlag.

SCHIERUP, STINE, & HOFFMANN, SANNE (RED.). *Documenting Ancient Rhodes: Archaeological Expeditions and Rhodian Antiquities*. Aarhus Universitetsforlag. Gösta Enbom monographs, Bind. 6

Artikler

Dobat, A., Christiansen, T. T., Henriksen, M. B., Laursen, S. V., **DENG SØ JESSEN, MADS**, RUHE, RIKKE B., Arntsen, F., & Holst, M. K. The DIME project: Background, status and future perspectives of a user driven recording scheme for metal detector finds as an example of participatory heritage. *Danish Journal of Archaeology*, 8, 1-15. <https://doi.org/10.7146/dja.v8i0.111422>

HENRIKSEN, PETER STEEN, **HOLST, SANDIE**, & Breuning-Madsen, H. Dating Ancient Burial Mounds in Denmark: – Revealing Problematic Ancient Charcoal. *Norwegian Archaeological Review*, 52(2), 170-178.

REITER, SAMANTHA S., FREI, KARIN M., Nørgaard, H. W., & **KAUL, FLEMMING**. The Ølby Woman: A Comprehensive Provenance Investigation of an Elite Nordic Bronze Age Oak-Coffin Burial. *Danish Journal of Archaeology*, 8. <https://doi.org/10.7146/dja.v8i0.114995>

LUND, JOHN. Christian Tuxen Falbe: Danish Consul-General and Antiquarian in Greece, 1833-1835. *Proceedings of the Danish Institute of Athens*, 9, 11-34.

LUND, JOHN. The nine lives of Adam Friedel, the portrayer of the protagonists of the Greek Revolution. *Proceedings of the Danish Institute of Athens*, 9, 127-140.

MANNERING, ULLA. La culture vestimentaire de l'âge de Bronze danois. *A P R A B. Bulletin*, 5(Supplément), 81-98.

NIELSEN, POUL OTTO & SØRENSEN, LASSE. The formation of social rank in the Early Neolithic of Northern Europe. *Acta Archaeologica*, 89(1), 15-29.

NIELSEN, MORTEN. Beyond the Punchline: Mythic Involution as Recursive Futural Orientation among Stand Up Comics in New York City. *American Ethnologist*. <https://americanethnologist.org/read>

NIELSEN, MORTEN. Comedic Lies as Transitory Truths. *Anthropology News*. <http://www.anthropology-news.org/index.php/2019/04/01/comedic-lies-as-transitory-truths/>

Gjødvad Kaiser Kudsk, S., **PHILLIPSEN, BENTE**, BAITTINGER, CLAUDIA, Fogtmann-Schulz, A., Knudsen, M. F., Karoff, C., & Olsen, J. (2019). New Single-Year Radiocarbon Measurements Based on Danish Oak Covering the Periods Ad 692-790 and 966-1057. *Radiocarbon*, 62, 1-19.

Bogkapitler/bidrag til antologier

AXBOE, MORTEN. Highlights from Danish metal detector finds. I A. Cieśliński, & B. Kontny (red.), *Interaction Barbarians Contacts, Exchange and Migrations in the First Millennium AD* (Bind 9, s. 269-277). Neue Studien zur Sachsenforschung, Bind. 9

AXBOE, MORTEN & Grønnegaard, T. Migration Period Jewellery from Høvlbakke, Northeastern Zealand. I R. Annaert (red.), *Early medieval waterscapes. Risks and opportunities for (im)material cultural exchange*. (s. 55-64). Neue Studien zur Sachsenfor-

schung, Bind. 8

- DENGSO JESSEN, MADS.** Botkyrkamonumentet: Om en usædvanlig gravsten og en skarp professor. I C. Ljung, A. Andreasson Sjögren, I. Berg, E. Engström, A-M. Hållans Stenholm, K. Jonsson, A. Klevnäs, L. Qviström, & T. Zachrisson (red.), *Tidens landskap: En vänbok till Anders Andrén* (s. 180-182). Nordic Academic Press.
- HOFFMANN, SANNE.** Terracotta Figurines as Votive Offerings for both the Individual and the Family. I K. Bøggild Johannsen, & J. Hjarl Petersen (red.), *Family Lives.: Aspects of Life and Death in Ancient Families* (Bind 15, s. 61-76). Museum Tusculanum Press. Danish Studies in Classical Archaeology. Acta Hyperborea
- KAUL, FLEMMING.** Late Bronze Age Oath Rings from Boeslunde, Zealand. Their function and meaning. I H. Meller, S. Kimmig-Völlkner, & A. Reichenberger (red.), *Ringe der Macht - Rings of Power: Internationale Tagung vom 09. bis 10. November 2018 in Halle (Saale)* (s. 375-388). Landesamt für Denkmalpflege und Archäologie Sachsen-Anhalt. Landesmuseum für Vorgeschichte. Tagungen des Landesmuseums für Vorgeschichte Halle (Saale), Bind. 21/II
- LUND, JOHN.** Peter Oluf Brøndsted og de første danske udgravninger i Grækenland. I E. Mortensen, & R. Raja (red.), *Store danske arkæologer: på jagt efter fortidens byer* (s. 40-68). Aarhus Universitetsforlag.
- LUND, JOHN.** The typology of Rhodian amphora handles. I N. Badoud, & A. Marangou (red.), *Analyse et exploitation des timbres amphoriques grecs. Actes du colloque organisé par l'Ecole française d'Athènes et l'université de Rennes 2 Haute Bretagne sous le haut patronage de l'Académie des inscriptions et belles-Lettres* (Athènes, 3-5 février 2010) (s. 217-223). Presses Universitaires de Rennes. Archéologie et culture
- MANNERING, ULLA, & Knudsen, L. R.** Textile and clothing production. I T. Møbjerg, U. Mannering, H. Rostholm, & L. R. Knudsen (red.), *The Hammerum Burial Site: Customs and clothing in the Roman Iron Age* (s. 49-81). Jysk Arkæologisk Selskab. Jysk Arkæologisk Selskab. Skrifter, Bind. 103
- Møbjerg, T., **MANNERING, ULLA**, Rostholm, H., & Knudsen, L. R. Perspectives and conclusions. I T. Møbjerg, U. Mannering, H. Rostholm, & L. R. Knudsen (red.), *The Hammerum Burial Site. Customs and clothing in the Roman Iron Age* (s. 203-216). Jysk Arkæologisk Selskab. Jysk Arkæologisk Selskab. Skrifter, Bind. 103
- NIELSEN, POUL OTTO.** The development of the two-aisled longhouse in the Neolithic and Early Bronze Age. I L. Reedtz Sparrevojn, O. Thirup Kastholm, & P. O. Nielsen (red.), *Houses for the Living: Two-aisled houses from the Neolithic and Early Bronze*

Age in Denmark (s. 9-50). Det Kongelige Nordiske Oldskriftselskab. Nordiske fortidsminder, Serie B, Nr. 31, Bind. 1

NIELSEN, POUL OTTO, & Nielsen, F. O. Two-aisled houses from the Early. Middle and Late Neolithic on Bornholm. I L. Reedtz Sparrevojn, O. Thirup Kastholm, & P. O. Nielsen (red.), *Houses for the Living: Two-aisled houses from the Neolithic and Early Bronze Age in Denmark* (s. 95-113). Det Kongelige Nordiske Oldskriftselskab. Nordiske fortidsminder, Serie B, Nr. 31, Bind. 1

NIELSEN, POUL OTTO. Late Neolithic and Early Bronze Age settlement archaeology in Denmark. I H. Meller, S. Friederich, M. Kussner, H. Stäuble, & R. Risch (red.), *Siedlungsarchäologie des Endneolithikums und der frühen Bronzezeit / Late Neolithic and Early Bronze Age Settlement Archaeology: 11. Mitteldeutscher Archäologentag vom 18. bis 20. Oktober 2018 in Halle (Saale) / 11th Archaeological Conference of Central Germany October 18-20, 2018 in Halle (Saale)* (s. 895-914). Verlag/Beier und Beran. Tagungen des Landesmuseums für Vorgeschichte Halle, Nr. 20, Bind. 2

SCHIERUP, STINE. K.F. Kinch - og udforskningen af oldtidsbyer på Rhodos og den makedonske halvø Chalkidike. I R. Raja, & E. Mortensen (red.), **STORE DANSKE ARKÆOLOGER: PÅ JAGT EFTER FORTIDENS BYER** (s. 71-103). Aarhus Universitetsforlag.

SCHIERUP, STINE. Documenting Ancient Rhodes: Introduction. I S. Schierup (red.), *Documenting Ancient Rhodes: Archaeological Expeditions and Rhodian Antiquities* (s. 9-14). Aarhus Universitetsforlag. Gösta Enbom monographs, Bind. 6

Øvrige publikationer

Monografier/antologier

NIELSEN, POUL OTTO, Reedtz Sparrevojn, L., & THIRUP KASTHOLM, O. (RED.). *Houses for the Living: Two-aisled Houses from the Neolithic and Early Bronze Age in Denmark*. Det Kongelige Nordiske Oldskriftselskab. Nordiske fortidsminder, Serie B, Nr. 31, Bind. 1-2

VARBERG, JEANETTE. *Viking: Ran, ild og sværd*. Gyl-dendal.

Artikler

Ashot Margaryan, Daniel Lawson, Martin Sikora, Fernando Racimo, Simon Rasmussen, Ida Moltke, Lara Cassidy, Emil Jørsboe, Andrés Ingason, Mikkel Pedersen, Thorfinn Korneliussen, Helene Wilhelmson, Magdalena Buš, Peter de Barros Damgaard, Rui Martiniano, Gabriel Renaud, Claude Bhérier, J. Víctor Moreno-Mayar, Anna Fotakis, Marie Allen, Martyna Molak, Enrico Cappellini, Gabriele Scorano, Alexandra Buzhilova, Allison Fox, Anders Albrechtsen, Berit Schütz, Birgitte Skar, Caroline Arcini, Ceri Falys, Charlotte Hedenstierna Jonson,

Dariusz Błaszczuk, Denis Pezhemsky, Gordon Turner-Walker, Hildur Gestsdóttir, Inge Lundstrøm, Ingrid Gustin, Ingrid Mainland, Inna Potekhina, Italo Muntoni, Jade Cheng, Jesper Stenderup, Jilong Ma, Julie Gibson, Jüri Peets, Jörgen Gustafsson, Katrine Iversen, Linzi Simpson, Lisa Strand, Louise Loe, Maeve Sikora, Marek Florek, Maria Vretemark, Mark Redknap, Monika Bajka, Tamara Pushkina, Morten Søvsø, Natalia Grigoreva, **TOM CHRISTENSEN, OLE KASTHOLM**, Otto Uldum, Pasquale Favia, Per Holck, Raili Allmäe, Sabine Sten, Símun Arge, Sturla Ellingvåg, Vayacheslav Moiseyev, Wiesław Bogdanowicz, Yvonne Magnusson, Ludovic Orlando, Daniel Bradley, Marie Louise Jørkov, **JETTE ARNEBORG**, Niels Lynnerup, Neil Price, M. Thomas Gilbert, Morten Allentoft, Jan Bill, Søren Sindbæk, Lotte Hedeager, Kristian Kristiansen, Rasmus Nielsen, Thomas Werge, Eske Willerslev. Population genomics of the Viking world. *bioRxiv*. doi: <https://doi.org/10.1101/703405> Beck, A. S., **DENGSGØJESSEN, MAD**S, Fahlander, F., Lucas, G. M., Fuglestedt, I., & Herva, V-P. Will there be a next Nordic TAG? Reflections on theoretical archaeology in the Nordic countries today. *Arkæologisk Forum*, (41), 14-24.

KAUL, FLEMMING. En mærkelig figur med hornet hjelm, fra Abini. *Sfinx*, nr. 3, 2019(nr. 3), 84.

KAUL, FLEMMING. Små sten med stor betydning. Sol over jord - neolitisk minikunst fra Bornholm. *Fund & Fortid*, 19-25.

MANNERING, ULLA. Nældeklædet fra Lusehøj. *Skalk*, 2019(3), 3-5.

PENTZ, PETER, **SØRENSEN, LASSE & VARBERG, JEANETTE**. Meet the Vikings: for real. *Antiquity*, 93(369), [e19].

PETERSEN, PETER VANG. Menneskets bedste ven. *Skalk*, 2019(nr.5), 28-34.

Kristiansen, M. S., Iversen, R., GRANE, THOMAS & **SØRENSEN, LASSE**. Editorial. *Danish Journal of Archaeology*, 8. <https://doi.org/10.7146/dja.v8i0.115607>

Bogkapitler/bidrag til antologier

AXBOE, MORTEN & Vang Posselt, M. Dobbeltbrakteaten: Pragtfund fra Gudme. I K. Risskov Sørensen (red.), *Fund fortæller: nye arkæologiske fund på Fyn* (s. 81-85). [19] Arkæologi Sydfyn.

AXBOE, MORTEN. Vi var borgerskabets børn. I J. Jespersen, & P. Olesen (red.), *Børnene fra Bakkekammen* (s. 65-76)

LUND, JOHN. L'histoire et le découvertes du site de Hama. I V. Blanchard (red.), *Royaumes oubliés. De l'empire hittite aux Araméens* (s. 272-282, 286-292). Lienart: Louvre éditions.

MÜTH-FREDERIKSEN, SILKE. Die spätclassische Stadtmauer von Messene: Konfliktvorbereitung

und Konfliktprävention. I *Materialisierung von Konflikten – Materialisation of Conflict: Proceedings of the Third International LOEWE Conference*, 24-27 September 2018 in Fulda (s. 277). Habelt Verlag, Bonn. Universitätsforschungen zur Prähistorischen Archäologie, Nr. 346

SCHIERUP, STINE. Lucanien Red-figure Pottery in the National Museum of Denmark. I O. de Cezanne, & A. Duplouy (red.), *La Lucanie entre deux mers* (s. 143-150). Centre Jean Berard.

Anmeldelser

LUND, JOHN. Lexicon of Eponym Dies on Rhodian Amphora Stamps By Gonca Cankardeş-Şenol. *American Journal of Archaeology*.

MÜTH-FREDERIKSEN, SILKE. Review of G. Kuhn, Das Heilige Tor. Wiesbaden: Ludwig Reichert Verlag, 2017. *Bulletin Antieke Beschaving*, 94, 273-274.

MÜTH-FREDERIKSEN, SILKE. Review of M. Maher: The fortifications of Arkadian city states in the Classical and Hellenistic Periods. Oxford: University Press 2017. *Journal of Greek Archaeology*, 4, 502-507.

Middelalder, Renæssance og Numismatik

Peer-reviewede publikationer

Artikler

Vésteinsson, O., Hegmon, M., **ARNEBORG, JETTE**, Rice, G., & Russell, W. G. Dimensions of inequality. Comparing the North Atlantic and the US Southwest. *Journal of Anthropological Archaeology*, 54 (2019) (June), 172-191.

ETTING, VIVIAN, GREGORY, DAVID, & STRÆTKVERN, KRISTIANE. Gribshunden: om vraget af Kong Hans' Krigskib i Blekinge skærgård. *Nationalmuseets Arbejdsmark*, 2019, 102-112.

GRINDER-HANSEN, POUL. Kronborgs tre kroner: Kunst og heraldik som kampplads i 1500-tallets Norden. *ICO Iconographisk Post*, 2019(1/2), 6-35

HORSNÆS, HELLE. MB 38 – en fynsk mønttype fra første halvdel af 1200-tallet. *Nordisk Numismatisk Unions Medlemsblad*, 2019(1), 16-24.

IMER, LISBETH, & Kitzler Åhfeldt, L. Rune Carvers and Sponsor Families on Bornholm. *Danish Journal of Archaeology*, 8. <https://doi.org/10.7146/dja.v8i0.113226>

LINDHOLT, PIA K., & Larsen, M. Vrejlev Klosterkirkes middelalderlige bygningshistorie. *Kuml*. <https://tidsskrift.dk/kuml/issue/archive>

Bogkapitler/bidrag til antologier

GRINDER-HANSEN, POUL. Søren Abildgaard - a Patriotic Antiquarian Draftsman from Eighteenth-century Denmark. I B. Roling, & B. Schirg (red.), *Boreas rising: Antiquarianism and national narratives in 17th- and 18th century Scandinavia* (s. 179-201). Walter de Gruyter.

IMER, LISBETH. Bønner på bly. I C. Ljung (red.), *Tidens landskap: En vänbok til Anders Andrén* (s. 194-196). Nordic Academic Press.

MADSEN, PER KRISTIAN, & ARNEBORG, JETTE. The Odyssey of a Saint - Lucius, a Roman Papal Saint and his Merits from AD 253 to 2016. I N. H. Petersen, M. Münster-Swendsen, T. Heebøll-Holm, & M. Wangsgaard Jürgensen (red.), *Ora Pro Nobis: Space, Place and the Practice of Saints' Cults in Medieval and Early-Modern Scandinavia and Beyond* (s. 215-239). Syddansk Universitetsforlag. Publications from the National Museum / Studies in archaeology & history, Bind. 27

WANGSGAARD JÜRGENSEN, MARTIN. Protestants and the Uncomfortable Sainthood. I S. Angel, H. Elstad, & E. Andersen Oftestad (red.), *Were we ever Protestants? : Essays in honour of Tarald Rasmussen* (s. 37-72). Walter de Gruyter. Arbeiten zur Kirchengeschichte, Bind. 140

PEDERSEN, ANNE, Ravn, M., Juel, C., & Lindblom, C. Erritsø - new investigations of an aristocratic, early Viking Age manor in Western Denmark c. 700-850 AD. I R. Annaert (red.), *Early medieval waterscapes. Risk and opportunities for (im)material cultural exchange.* Neue Studien zur Sachsenforschung (Bind 8, s. 37-45). Onroerend Erfoged. Neue Studien zur Sachenforschung, Bind. 8

KOCH MADSEN, CHRISTIAN, GRØNNOW, BJARNE, & Harmsen, H. Archaeology of Greenland. I C. Smith (red.), *Encyclopedia of Global Archaeology Springer.* https://doi.org/10.1007/978-3-319-51726-1_2866-1

Øvrige publikationer

Monografier/antologier

BENDTSEN, LASSE J., & ELIASSEN, KIRSTIN S. *Danmarks Kirker: Odense amt*, hft. 46: Lunde, Lumby, Stige, Allesø. Syddansk Universitetsforlag.

BURMEISTER, DAVID & WANGSGAARD JÜRGENSEN, MARTIN. Kirkerne i Krogsbølle, Nørre Næraå, Bederlev, Uggerslev. *Danmarks Kirker, Odense Amt*, Bind. 47

BURMEISTER, DAVID & WANGSGAARD JÜRGENSEN, MARTIN. Kirkerne i Otterup, Østrup og Hjadstrup. *Danmarks Kirker, Odense Amt*, Bind. 45

CHRISTENSEN, ANDERS C., & JOHANNSEN, BIRGITTE B. Ejising, Ryde, Sevel, Stubber +Kloster, Trandum, Herrup. Syddansk Universitetsforlag. *Danmarks*

Kirker, Bind. Ringkøbing Amt, hæfte 29-31 (bind 4)

Petersen, N. H., Münster-Swendsen, M., Heebøll-Holm, T., & **WANGSGAARD JÜRGENSEN, MARTIN (RED.)**. *Ora Pro Nobis: Space, Place and the Practice of Saints' Cults in Medieval and Early-Modern Scandinavia.* Syddansk Universitetsforlag. Publications from the National Museum. Studies in archaeology & history, Bind. 27

ILSTED KRISTIANSEN, RIKKE & LINDHOLT, PIA K. Ollerup, Kirkeby, Stenstrup, Lunde. Syddansk Universitetsforlag. *Danmarks Kirker, Nr. 19-20, Bind. Svendborg Amt* bd. 3

ILSTED KRISTIANSEN, RIKKE & LINDHOLT, PIA K. Kværndrup, Thurø. Syddansk Universitetsforlag. *Danmarks Kirker, Nr. 21-22, Bind. Svendborg Amt* 3

PLATHE, SISSEL F. *Gotikkens Kalkmalerier. De oversete dekorationer i Danmarks Kirker.* Gads Forlag.

Artikler

ARNEBORG, JETTE. Les établissements du Groenland. *Les Dossiers d'Archeologie*, 391, 62-66.

Ashot Margaryan, Daniel Lawson, Martin Sikora, Fernando Racimo, Simon Rasmussen, Ida Moltke, Lara Cassidy, Emil Jørsboe, Andrés Ingason, Mikkel Pedersen, Thorfinn Korneliussen, Helene Wilhelmson, Magdalena Buś, Peter de Barros Damgaard, Rui Martiniano, Gabriel Renaud, Claude Bhérier, J. Víctor Moreno-Mayar, Anna Fotakis, Marie Allen, Martyna Molak, Enrico Cappellini, Gabriele Scorano, Alexandra Buzhilova, Allison Fox, Anders Albrechtsen, Berit Schütz, Birgitte Skar, Caroline Arcini, Ceri Falys, Charlotte Hedenstierna Jonson, Dariusz Błazszyk, Denis Pezhemsky, Gordon Turner-Walker, Hildur Gestsdóttir, Inge Lundstrøm, Ingrid Gustin, Ingrid Mainland, Inna Potekhina, Italo Muntoni, Jade Cheng, Jesper Stenderup, Jilong Ma, Julie Gibson, Jüri Peets, Jörgen Gustafsson, Katrine Iversen, Linzi Simpson, Lisa Strand, Louise Loe, Maeve Sikora, Marek Florek, Maria Vretemark, Mark Redknap, Monika Bajka, Tamara Pushkina, Morten Søvsø, Natalia Grigoreva, **TOM CHRISTENSEN, OLE KASTHOLM, Otto Uldum, Pasquale Favia, Per Holck, Raili Allmäe, Sabine Sten, Símun Arge, Sturla Ellingvåg, Vayacheslav Moiseyev, Wiesław Bogdanowicz, Yvonne Magnusson, Ludovic Orlando, Daniel Bradley, Marie Louise Jørkov, JETTE ARNEBORG, Niels Lynnerup, Neil Price, M. Thomas Gilbert, Morten Allentoft, Jan Bill, Søren Sindbæk, Lotte Hedeager, Kristian Kristiansen, Rasmus Nielsen, Thomas Werge, Eske Willerslev.** Population genomics of the Viking world. *bioRxiv*. doi: <https://doi.org/10.1101/703405>

ETTING, VIVIAN. Fra Kongens Kunstskammer. *Skalk*, 2019(5), 36.

GRINDER-HANSEN, POUL. Kongens uopnåelige stykke storvildt. Kontrafaktisk artikel. *Politiken Historie*, 08, 64-69.

- GRINDER-HANSEN, POUL.** Stormen på København – svenskekrigene 1657-1660. *Meddelelser fra dansk adelsforening*, juni 2019, 58-61.
- HORSNÆS, HELLE.** Den kgl. Mønt- og Medaillesamling – nu og i fremtiden. *Nordisk Numismatisk Unions Medlemsblad*, 3/2019.
- IMER, LISBETH & Kitzler Åhfeldt, L.** "Krist hjælpe hans sjæl vel": Opdagelsen af Knudsker-stenen på Bornholm. *Nationalmuseets Arbejdsmark*, 2019, 114-123.
- KJÆR, ULLA.** Marienlyst - Jardin og Helsingør. *Helsingør Kommunes Museer. Aarbog*, 2018, 22-43.
- PEDERSEN, ANNE.** Jelling, un complexe royal du Xe siècle au Danemark. *Les Dossiers d'Archeologie*, (391), 32-35.

Bogkapitler/bidrag til antologier

- IMER, LISBETH & Dørup Knudsen, A.** Jeg besværges jer elvermænd og elverkoner og alle dæmoner ... Blyamulletten fra Møllergade i Svendborg. I K. Risikov Sørensen (red.), *Fund fortæller. Nye arkæologiske fund på Fyn* (s. 64-67).
- KJÆR, ULLA.** Kirkebygningen og dens indretning. I *Holmens Kirke* (s. 14-85). Gad.
- KJÆR, ULLA.** Hvad sølvskabet gemmer og andre løse inventargenstande. I *Holmens Kirke* (s. 100-117). Gad.
- KJÆR, ULLA.** De dødes haver. I *Holmens Kirke* (s. 196-221). Gad.
- Pedersen, E. D. L. F., **KJÆR, ULLA**, Bregnsbo, M., & Røllum-Larsen, C. Brusende barok: Abel Schrøder den yngres træskårne pragtinventar. I *Holmens Kirke* (s. 86-99). Gad.
- RENSBRO, HENRIETTE.** LEMVIG, STRUER, SKIVE, HOLSTEBRO kommuner: Fagkonsulent for arkæologi: byer, ødekirker og klostre. I *Trap Danmark* (6 udg., Bind 7). Trap Danmark.
- RENSBRO, HENRIETTE.** VIBORG, IKAST-BRANDE kommuner: Fagkonsulent for arkæologi: byer, ødekirker og klostre. I *Trap Danmark* (6 udg., Bind 8). Trap Danmark.
- RENSBRO, HENRIETTE.** RINGKØBING-SKJERN, HERNING kommuner: Fagkonsulent for arkæologi: byer, ødekirker og klostre. I *Trap Danmark* (6 udg., Bind 10). Trap Danmark.
- RENSBRO, HENRIETTE.** SILKEBORG, FAVRSKOV, SKANDERBORG kommuner: Fagkonsulent for arkæologi: byer, ødekirker og klostre. I C. Rohden Melin (red.), *Trap Danmark* (6 udg., Bind 11). Trap Danmark.
- RENSBRO, HENRIETTE.** HØJE-TAASTRUP, ALBERTSLUND, GLOSTRUP, RØDOVRE, ISHØJ, VALLENSBÆK kommuner: Fagkonsulent for arkæologi: byer, ødekirker og klostre. I C. Rohden Melin (red.), *Trap*

Danmark (6 udg., Bind 30). Trap Danmark.

- RENSBRO, HENRIETTE.** BRØNDBY, HVIDOVRE, TÅRNBY, DRAGØR, BORNHOLM kommuner: Fagkonsulent for arkæologi: byer, ødekirker og klostre. I C. Rohden Melin (red.), *Trap Danmark* (6 udg., Bind 31). Trap Danmark.
- GRINDER-HANSEN, POUL.** Ikast-Brandes Kommune. Kirker. I *Trap Danmark* 6. udgave (Bind 8, s. 229-233). Gad.
- GRINDER-HANSEN, POUL.** Brøndby Kommune. Kirker. I *Trap Danmark* 6. udgave (Bind 31, s. 45-46). Gad.
- GRINDER-HANSEN, POUL.** Hvidovre Kommune. Kirker. I *Trap Danmark* 6. udgave (Bind 31, s. 105). Gad.
- GRINDER-HANSEN, POUL.** Tårnby Kommune. Kirker. I *Trap Danmark* 6. udgave (Bind 31, s. 168-169). Gad.

KJÆR, ULLA. Forord. I J. Ring-Hansen Holt (red.), *130 års kærlighed til den ægte vare: I anledning af Otto Berg Kunst- og Antikvitetshandels 130 års jubilæum* (s. 9-11). Inc.

Anmeldelser

HORSNÆS, HELLE. Anmeldelse af Ulla Westermark: The Coinage of Akragas c. 510-406 BC, Acta Universitatis Upsaliensis, Studia Numismatica Upsaliensia 6, vol. I-II. *Nordisk Numismatisk Unions Medlemsblad*, 2019(3), 93-94.

Nyere Tid og Verdens Kulturer

Peer-reviewede publikationer

Monografier/antologier

ANDERSSON MØLLER, VIBEKE. *Dansk arkitektur i 1960'erne*. Forlaget Rhodos og Syddansk Universitetsforlag.

Artikler

Ameen, C., Feuerborn, T., Linderholm, A., Brown, S., Hulme-Beaman, A., Lebrasseur, O., Sinding, M.-H.-S., Lounsbury, Z.T., Lin, A., **APPELT, MARTIN**, Bachmann, L., Britton, K.H., Betts, M., Darwent, J., Dietz, R., Fredholm, M., Gopalakrishnan, S., Goriunova, O., **GRØNNOW, BJARNE**, Haile, J., Hallsson, J.H., Harrison, R., Heide-Jørgensen, M., Knecht, R., Losey, R., Masson-MacLean, E., McGovern, T., McManus-Fry, E., Meldgaard, M., Midtdal, Å., Moss, M.L., Nikitin, I.G., Nomokonova, T., Pálsdóttir, A., Perri, A., Popov, A.N., Rankin, L., Reuther, J., Sablin, M., SCHMIDT, ANNE LISBETH, Shirar, S., Smirarowski, K., Sonne, C., Stiner, M.C., Vasyukov, M., West, C.F., Ween, G.B., Wenneberg, S.E., Wiig, Ø., Woollett, J., Dalén, L., Hansen, A.J., Gilbert, T., Sacks, B., Frantz, L., Larson, G., Dobney, K., Darwent, C.M., Evin, A., Specialized sledge dogs accompanied Inuit dispersal across the North American Arctic. Royal Society of London.

Proceedings B. *Biological Sciences*, 286(1916), [20191929].

Djurhuus Christiansen, K., **CHRISTENSEN, JENS OLE**, & WALSETH, JØRGEN. Charlotte, Johnnie og Palle - at give museumsgenstande stemme. *Nationalmuseets Arbejdsmark*, 2019, 22-33.

JØRGENSEN, ANNE METTE. Communitification and emotional capital: Producing, shaping and re-shaping communities before and after mining in Norbotten and Disko Bay. *Polar Record*, 1-11.

JØRGENSEN, ANNE METTE. Introduction: Curating Film in Ethnographic Exhibitions. *Anthrovision - VANEASA Online Journal*, 2018(6.1). <https://doi.org/10.4000/anthrovision.3005>

PEDERSEN, LYKKE L. En onsdag i september: Historier skrives for en dag. *Culture and History*, 4(1), 23-36. [2]. [https://tidsskrift.dk/culturehistoryku/issue/archive/Petersen, Karsten Skjold. Magt, mekanismer og materialitet. Den danske hærs uniformer under enevælden. Fra Krig og Fred - Dansk Militærhistorisk Kommissions Tidsskrift, 2019, 29-56. https://tidsskrift.dk/frakrigogfred/issue/archive.](https://tidsskrift.dk/culturehistoryku/issue/archive/Petersen,%20Karsten%20Skjold.%20Magt,%20mekanismer%20og%20materialitet.%20Den%20danske%20h%C3%A6rs%20uniformer%20under%20enev%C3%A6lden.%20Fra%20Krig%20og%20Fred%20-%20Dansk%20Milit%C3%A6rhistorisk%20Kommissionens%20Tidsskrift,%202019,%2029-56)

SCHJELLERUP, INGE. 1470 Inca expansion into the land of the Chachapoya : archaeological research in the cloud forest on the eastern slopes of the Andes Mountains in Peru. *Acta Archaeologica*, vol. 90, 1, s. 135-154.

VENBORG PEDERSEN, MIKKEL. Danish Gentlemen around 1900: Ideals, Culture, Dress. *Ethnologia Scandinavica*, 49, 70-91.

Bogkapitler/bidrag til antologier

ANDERSSON MØLLER, VIBEKE. Hyrdevangen, montagebyggeri og bedre boliger. I J. H. Christiansen, & J. R. Bendsen (red.), *Architectura: Årsskrift for Selskabet for Arkitekturhistorie* (Bind 41, s. 65-90).

APPELT, MARTIN, GRØNNOW, BJARNE, & Hastrup, K. Historical and archaeological records as proxies for the dynamics of the North Water Ecosystem. I L. Anker Kyhn, & A. Mosbech (red.), *North Water Polynya Conference: Whitepaper* (s. 50-55). Aarhus Universitet.

KOCH MADSEN, CHRISTIAN, **GRØNNOW, BJARNE** & Harmsen, H. Archaeology of Greenland. I C. Smith (red.), *Encyclopedia of Global Archaeology Springer*.

Keith, D., Griebel, B., Gross, P., & **JØRGENSEN, ANNE METTE**. Digital Return of Inuit Ethnographic Collections using Nunaliit. I T. Fraser, E. Anonby, & K. Murasugi (red.), *Further Developments in the Theory and Practice of Cybercartography* (3 udg., s. 297-316). Elsevier Science. Modern Cartography Series, Bind. 9

RASTÉN, SIMON. Beyond work: The social lives and relationships of domestic servants under Danish rule in early colonial Bengal. I *Servants' Pasts*:

Sixteenth to Eighteenth Century, South Asia (Bind 1). Orient BlackSwan. New Perspectives in South Asian History

TOFTGAARD, CASPER. The Krum Bay sites revisited. The excavations in the Krum Bay area on St. Thomas, U.S. Virgin Islands. I Hofman, C. L. & Antczak, A. T. (Eds). *Early settlers of the Insular Caribbean*. Sidestone Press. Leiden

Harvey, V. L., LeFebvre, M. J., deFrance, S. D., **TOFTGAARD, CASPER**, Drosou, K., Kitchener, A. C. and Buckley, M. Preserved collagen reveals species identity in archaeological marine turtle bones from Caribbean and Florida sites. *Royal Society Open Science*, <https://doi.org/10.1098/rsos.191137>

VENBORG PEDERSEN, MIKKEL. Power, Grace and Authority: The Cultural Landscape of Danish Estates c. 1600-2000. I J. Finch, K. Dyrmann, & M. Frausing (red.), *Estate Landscapes in Northern Europe* (s. 39-58). Aarhus Universitetsforlag.

Øvrige publikationer

Monografier/antologier

LUND JENSEN, EINAR. *Boplads - udsted - koloni? En undersøgelse af diskussionen i Grønland om bosættelsespolitikken 1911-1952*. Naalakkersuisut, Grønlands Selvstyre. Inussuk, Bind. 1-2019

MARTENS, MARIE, & Torp, L. *Musikmuseet: Et museumskatalog*. Nationalmuseet.

MARTENS, MARIE, & Torp, L. *The Danish Music Museum: A Museum Catalogue*. Nationalmuseet.

Artikler

ANDERSSON MØLLER, VIBEKE. 1960'ernes arkitektur var fuld af kreativitet, nyskabelse og gode hensigter. *Videnskab.dk* [online]. <https://videnskab.dk/kultur-samfund/1960ernes-arkitektur-var-fuld-af-kreativitet-nyskabelse-og-gode-hensigter>.

CHRISTENSEN, JENS OLE. Arktis – en ny forsvarsopgave i Rigsfællesskabet. *Krigshistorisk Tidsskrift*, 55(3), 3-18.

CHRISTENSEN, JENS OLE. Militære kvindekorps var frontløbere for ligestilling i forsvaret. *Hjemmeværnsmagasinet. Tidsskrift for Hjemmeværnet*, 3/2019, 64-66.

ODGAARD, ULLA. Rensdyrjagt og etik i Vestgrønland: Et spørgsmål om balance. *Grønland*, 67(1), 2-18.

VENBORG PEDERSEN, MIKKEL. Den perfekte Gentleman. *Anglo-Files*, (193), 74-80. <http://www.engelskforeningen.dk/anglo-files/>

VENBORG PEDERSEN, MIKKEL. Danske gentlemen omkring 1900. *Nationalmuseets Arbejdsmark*, 2019, 34-48.

PETERSEN, KARSTEN SKJOLD. Slaget ved Helsingborg

1710. *Forening & Museum*, 4, 3-13.

Bogkapitler/bidrag til antologier

ANDERSSON MØLLER, VIBEKE. Funktionalisme: Edvard Heibergs hus - Nordens første funkisvilla. I B. Hjort, & H. Harnow (red.), *Grænseløs påvirkning: Dansk bygningskultur gennem århundreder* (s. 126-143).

CHRISTENSEN, JENS OLE. Krigsmuseet og Den Kolde Krig. I P. H. Hansen, & M. Jespersen (red.), *Kold Krig på museum: Historier om kanoner, spioner og hverdagsliv*. (s. 64-79). Langelands Museums Forlag og bibliotek.

PEDERSEN, L. LYKKE. Kødforsyning er blevet afløst af kulturforsyning. I I. Gundersen (red.), *Kødbyen* (s. 7). BOOK LAB.

PEDERSEN, L. LYKKE. Hverdag med familien. I L. Floris (red.), *København 1950'erne: Københavnernes historie fortalt i billeder* (s. 155-179)

TOFTGAARD, CASPER. THE HUECOID CULTURE IN THE US VIRGIN ISLANDS - "OLD" EVIDENCE FROM THE NATIONAL MUSEUM OF DENMARK. *International Association of Caribbean Archaeologists (IACA) Proceedings 2019*

Anmeldelser

ODGAARD, ULLA. Worldviews Of The Greenlanders: An Inuit Arctic Perspective. By Birgitte Sonne. *Arctic*, 72(1), 91-92.

VENBORG PEDERSEN, MIKKEL. Beyond the folk and Fashion Dichotomy: Anmeldelse af: Seija Johnson: I den folklige modedræktens fotspår. *Ethnologia Scandinavica*, 49, 198-199.

VENBORG PEDERSEN, MIKKEL. Anmeldelse af Petersen, Marco L. (red.): Sønderjylland - Schleswig Kolonial: Kolonialismens kulturelle arv i regionen mellem Kongeåen og Ejderen. Das kulturelle Erbe des Kolonialismus in der Region zwischen Eider und Königsau. Suddansk Universitetsforlag 2018. *Soenderjyske Aarboeger*, 2019, 248-251.

Rådgivning

JENSEN, JENS FOG, Flora, J., Meldgaard, M. Iivit Folket bag Storisen - rapport om det faglige grundlag for en eventuel nominering til Unesco. pp. 63. Ilisimatusarfik.

JENSEN, JENS FOG and Gestsdóttir, G. G.: QASIGIAR-SUIT KANGERLUAT, Archaeological Investigation of Burials 2018, Report on file Greenland National Museum & Archives.

Miljøarkæologi og Materialeforskning

Peer-reviewed publikationer

Artikler

Fogtmann-Schulz, A., Gjødvad Kaiser Kudsk, S., Trant, P. L. K., **BAITTINGER, CLAUDIA**, Karoff, C., Olsen, J., & Knudsen, M. F. Variations in Solar Activity Across the Spörer Minimum Based on Radiocarbon in Danish Oak. *Geophysical Research Letters*, 46(15), 8617-8623.

Gjødvad Kaiser Kudsk, S., PHILLIPSEN, BENTE, **BAITTINGER, CLAUDIA**, Fogtmann-Schulz, A., Knudsen, M. F., Karoff, C., & Olsen, J. New Single-Year Radiocarbon Measurements Based on Danish Oak Covering the Periods Ad 692-790 and 966-1057. *Radiocarbon*, 62, 1-19.

FENGER-NIELSEN, RASMUS, HOLLESEN, JØRGEN, MATTHIESEN, Henning, Andersen, E. A. S., Westergaard-Nielsen, A., Harmsen, H., Michelsen, A., and Elberling, B. Footprints from the past: The influence of past human activities on vegetation and soil across five archaeological sites in Greenland. *Science of The Total Environment*, 654, 895-905.

Frei, R., **FREI, KARIN M.**, & Jessen, S. Shallow retardation of the strontium isotope signal of agricultural liming - implications for isoscapes used in provenance studies. *Science of the Total Environment*, 706, [135710].

FREI, KARIN M., Bergerbrant, S., Sjögren, K-G., Jørkov, M-L., Lynnerup, N., Harvig, L., Allentoft, M. E., Sikora, M., Price, T. D., Frei, R., & Kristiansen, K. Mapping human mobility during the third and second millenia BC in present-day Denmark. *PLoS One*, 14(8), [e0219850].

Hoogewerff, J. A., Reimann, C., Ueckermann, H., Frei, R., **FREI, KARIN M.**, van Aswegen, T., Stirling, C., Reid, M., Clayton, A., Ladenberger, A., & GEMAS project team (2019). Bioavailable 87Sr/86Sr in European soils: A baseline for provenancing studies. *Science of the Total Environment*, 672, 1033-1044.

Schroeder, H., Margaryanc, A., Szmytf, M., Theulotc, B., Wlotdarczakh, P., Rasmussen, S., **FREI, KARIN M.**, & Allentoft, M. E. Unravelling ancestry, kinship, and violence in a late Neolithic Mass Grave. *PNAS*, 116(22), 10705-10710. [116].

Smith, M. H., Smith, K. P., & **FREI, KARIN M.** "Tangled up in Blue": a case study of death, dress, and identity for an early Viking Age female settler from Ketilsstadir, Iceland. *Medieval Archaeology*, 63(1), 95-127.

GREGORY, DAVID. From Wet to Dry: The Assessment and Conservation of the Gribshund Figurehead. *Gränslös*, 2019(10), 49-55. [5].

- ETTING, VIVIAN, **GREGORY, DAVID**, & STRÆTKVERN, KRISTIANE. Gribshunden: om vraget af Kong Hans' Krigsskib i Blekinge skærgård. *Nationalmuseets Arbejdsmark*, 2019, 102-112.
- Glatz, C., Casana, J., Bendrey, R., Beysal, E., Calderbank, D., Chelazzi, F., del Bravo, F., Erskine, N., **HALD, METTE MARIE**, Laugier, E. J., Jensen, E., & Perruchini, E. Babylonian Encounters in the Upper Diyala River Valley: Contextualizing the Results of Regional Survey and the 2016-2017 Excavations at Khani Masi. *American Journal of Archaeology*, 123(3), 439-471.
- HENRIKSEN, PETER STEEN**, HOLST, SANDIE, & Breuning-Madsen, H. Dating Ancient Burial Mounds in Denmark: – Revealing Problematic Ancient Charcoal. *Norwegian Archaeological Review*, 52(2), 170-178.
- Prendin, A. L., Carrer, M., Karami, M., **HOLLESEN, JØRGEN**, Bjerregaard Pedersen, N., Pivadori, M., Treier, U. A., Westergaard-Nielsen, A., Elberling, B., & Normand, S. Immediate and carry-over effects of insect outbreaks on vegetation growth in West Greenland assessed from cells to satellite. *Journal of Biogeography*.
- HOLLESEN, JØRGEN, MATTHIESEN, HENNING, FENGER-NIELSEN, RASMUS**, Abermann, J., Westergaard-Nielsen, A., & Elberling, B. Predicting the loss of organic archaeological deposits at a regional scale in Greenland. *Scientific Reports*, 9(9097), [9097].
- Rasmussen, L., Michelsen, A., **LADEGAARD-PEDERSEN, PERNILLE**, Nielsen, C., & Elberling, B. Arctic soil water chemistry in dry and wet tundra subject to snow addition, summer warming and herbivory simulation. *Soil Biology & Biochemistry*, 141, [107676].
- Gregers-Høegh, C., **MORTENSEN, MARTIN N.**, Christensen, M. E., & Andersen, C. K. Distorted oil paintings and wax-resin impregnation – A kinetic study of moisture sorption and tension in canvas: Multidisciplinary study of the Sarno Baths in Pompeii. *Journal of Cultural Heritage*, 40, 43-48.
- Jensen, T. Z. T., Niemann, J., Iversen, K. H., Fotakis, A. K., Gopalakrishnan, S., Vågene, Å. J., Pedersen, M. W., Sinding, M-H. S., Ellegaard, M. R., Allentoft, M. E., Lanigan, L. T., Taurozzi, A. J., Nielsen, S. H., Dee, M. W., **MORTENSEN, MARTIN N.**, Christensen, M. C., Sørensen, S. A., Collins, M. J., Gilbert, M. T. P., ... Schroeder, H. A 5700 year-old human genome and oral microbiome from chewed birch pitch. *Nature Communications*, 10, [5520].
- Lewis, J. P., Lamb, A. L., Ryves, D. B., **RASMUSSEN, PETER**, Leng, M. J., & Andersen, S. H. $\delta^{18}\text{O}$ -inferred salinity from *Littorina littorea* (L.) gastropods in a Danish shell midden at the Mesolithic–Neolithic transition. *Holocene*, 30(2), 233-243.
- REITER, SAMANTHA & FREI, KARIN M.** Interpreting Past Human Mobility Patterns: A Model. *European Journal of Archaeology*, 22(4), 454-469.
- REITER, SAMANTHA, FREI, KARIN M.**, Nørgaard, H. W., & KAUL, FLEMMING. The Ølby Woman: A Comprehensive Provenance Investigation of an Elite Nordic Bronze Age Oak-Coffin Burial. *Danish Journal of Archaeology*, 8.
- RISCHEL, ANNA-GRETHER**. The provenance of Paper analysis of Syriac Service book and other Syriac Manuscripts in the Turfan Collection. *IPH Paper History*, 23(1), 8-13.
- RISCHEL, ANNA-GRETHER**. Lou-Lan documents - a stepping stone on the true Paper Road. *IPH Paper History*, 23 (2), 9-18 Syberg, K.,
- SHASHOUA, YVONNE**, & Vollertsen, J. Plastforurening I Danmark, Resultatrapport for Masseeksperiment 2019. Astra Publications.
- SHASHOUA, YVONNE**, Underwood, C., & Viduka, A. The Ocean Decade Heritage Network: integrating cultural heritage within the UN Decade of Ocean Science 2021-2030. *Journal of Maritime Archaeology*, 14(2), 153-165.
- TRAKADAS, ATHENA**, Firth, A., **GREGORY, DAVID**, Elkin, D., Guerin, U., Henderson, J., Kimura, J., Scott-Ireton, D.,
- Løvschal, M., Gullbekk, S. H., Johansen, M-L., O'neill, S., **WALSH, MATTHEW J.**, & WILLERSLEV, RANE. Human sacrifice and value. *Antiquity*, 93(370), [e23].
- Bogkapitler/bidrag til antologier**
- FREI, KARIN M.** Wool Production and the Evidence of Strontium Isotope. I S. Bergerbrant, & S. Sabatini (red.), *The Textile Revolution in Bronze Age Europe* (s. 239-254). Cambridge University Press.
- FREI, KARIN M.** Strontium Isotope Analyses. I T. Møbjerg, U. Mannering, H. Rostholm, & L. Ræder Knudsen (red.), *The Hammerum burial site. Customs and clothing in the Roman Iron Age* (s. 115-120). Jysk Arkæologisk Selskab. Jysk Arkæologisk Selskab. Skrifter, Bind. 103
- GREGORY, DAVID**. Deterioration of organic materials in the marine environment. In A. Trakadas and N. Mhammdi (red.). *Recommendations for Best Practices in Data Acquisition Methods for Natural and Cultural Heritage Management of Moroccan Coastal Wetlands*. Archaeopress, JSTOR, www.jstor.org/stable/j.ctvndv8kg.
- Nitsch, E., Jones, G., Sarpaki, A., **HALD, METTE MARIE**, & Bogaard, A. Farming practice and land management at Knossos, Crete: New insights from $\delta^{13}\text{C}$ and $\delta^{15}\text{N}$ analysis of Neolithic and Bronze Age crop remains. I D. Garcia, R. Orgeolet, M. Pomadère, & J. Zurbach (red.), *Country in the City: Agricultural functions of Protohistoric urban settlements (Aegean and Western Mediterranean)* (s. 159-174).

Archaeopress.

Riede, F., Weber, M.-J., Western, B., Gregersen, K. M., Lundqvist Eriksen, K. K., Murray, A. S., **HENRIKSEN, PETER STEEN, & MORTENSEN, MORTEN F.** Krogsbølle, a new Hamburgian site in eastern Denmark. I B. V. Eriksen, S. K. Harris, & E. Rensink (red.), *Final Palaeolithic of Northern Eurasia. Proceedings of the Amersfoort, Schleswig and Burgos UISPP Commission Meetings* (s. 11-30). Verlag Ludwig, Kiel. Schriften des Museums für Archäologie Schloss Gottorf Ergänzungsreihe, Bind. 13

KLENZ LARSEN, POUL & Ryhl-Svendsen, M. Low-Energy Museum Storage. I D. Rogola, P. Depriest, E. Charola, & R. Koestler (red.), *The Mechanics of Art Materials and Its Future in Heritage Science* (s. 57-64). Smithsonian Institution Scholarly Press. Smithsonian Contributions to Museum Conservation, Nr. 10

Andersen, C. K., Freeman, A., **MORTENSEN, MARTIN N.**, Beltran, V., Łukomski, M., & Phenix, A. Mechanical and Moisture Sorption Properties of Commercial Artists' Oil Paint by Dynamic Mechanical Thermal Analysis (DMA), Nanoindentation, and Dynamic Vapour Sorption (DVS). I K. J. van den Berg, I. Bonaduce, A. Burnstock, B. Ormsby, M. Scharff, L. Carlyle, G. Heydenreich, & K. Keune (red.), *Conservation of Modern Oil Paintings* (s. 403-418). Springer International Publishing.

Krarup Andersen, C., Kimbriel, C. S., Henriksen, K.-M., Gregers-Høegh, C., Christensen, M., & **MORTENSEN, MARTIN N.** Bulging in wax-resin impregnated canvas paintings. In Interactions of Water with Paintings. I A. Wright, R. Clarricoates, & H. Dowding (red.), *Interactions of Water with Paintings* (s. 66-77). Archetype Publications Ltd..

SHASHOUA, YVONNE, Plastic, §3: Conservation. I Meredith Taylor (red.), *Grove Art Online*, Oxford University Press, New York, <https://www.oxfordartonline.com/groveart>

Cone, L., & **SHASHOUA, YVONNE**. Sustainable conservation treatments for large-scale artworks made of polyurethane ether foam in art and design. I T. Bechthold (red.), *Sustainable conservation treatments for large-scale artworks made of polyurethane ether foam in art and design* (The Silver Edition udg., Bind 017, s. 98-107). [011] Die Neue Sammlung. Future Talks

TAUBE, MICHELLE, & Glastrup, J. Chemical Analysis. I T. Møjbjerg, U. Mannering, H. Rostholm, & L. Ræder Knudsen (red.), *The Hammerum Burial Site: Customs and Clothing in the Roman Iron Age* (s. 121-130). Jysk Arkæologisk Selskab. Jysk Arkæologisk Selskab. Skrifter, Bind. 103.

WALSH, MATTHEW J., Anna M. Prentiss, A.M., & Riede, F. Introduction to Cultural Microevolutionary Research in Anthropology and Archaeology. I Prentiss, A.M. (red.), *Handbook of Evolutionary Research*

in Archaeology, 25-47. Cham: Springer. This chapter was featured as one of Springer Nature's 2019 Highlights: https://doi.org/10.1007/978-3-030-11117-5_2

WALSH, MATTHEW J., Riede, F., & O'Neill, S. Cultural Transmission and Innovation in Archaeology. I Prentiss, A.M. (red.), *Handbook of Evolutionary Research in Archaeology*, 49-70. Cham: Springer. https://doi.org/10.1007/978-3-030-11117-5_3.

WALSH, MATTHEW J. & Riede, F. The Evolution of Culture. I Nielsen, T.K., Kratschmer, A.R., Andersen, C. and Clasen, M. (red.) *Menneske, kultur, evolution – et biokulturelt perspektiv*, 33-45. Aarhus: Aarhus University Press. <https://unipress.dk/media/15724/menneske-kultur-evolution.pdf>

Riede, F. & **WALSH, MATTHEW J.** Cultural Evolution. I Nielsen, T.K., Kratschmer, A.R., Andersen, C. and Clasen, M. (red.) *Menneske, kultur, evolution – et biokulturelt perspektiv*, 47-59. Aarhus: Aarhus University Press.

Øvrige publikationer

Monografier/antologier

Glatz, C., Sorotou, A., Rasheed, K., **HALD, METTE MARIE**, Bendrey, R., Calderbank, D., & Dimo, M. *Food in the Ancient Near East*.

Ph.d.-afhandling

ERIKSEN, ANNE MARIE. *Bone Diagenesis: the effect of depositional environment on bone degradation*. University of Copenhagen, Faculty of Science, Natural History Museum.

Artikler

Uldum, O., & **GREGORY, DAVID**. Erosionsovervågning under vandet. *Fynboer og Arkaeologi*, 1.

HALD, METTE MARIE, MORTENSEN, MORTEN F., & TOLSTRUP, ANDREAS. Lortemorgen! Forskning og formidling af latriner. *Nationalmuseets Arbejdsmark*, 124-133.

Bogkapitler/bidrag til antologier

BAITTINGER, CLAUDIA, BONDE, NIELS, Paulsen, H., & Inger, V. Hvad årringsdateringer kan fortælle om Hidras historie! I J. H. Trelsgård (red.), *Bygdebok for Hidra Herred: Gård og slekt*. Bind 3. Gårdsnummer 23-32 (Bind 3, s. 28-41). Flekkefjord historielag.

SHASHOUA, YVONNE, Alterini, M., Pastorelli, G., & Cone, L. From microfibres to nanogels-conservation cleaning of plastics heritage. 76. Abstract fra Plastics Heritage Congress 2019, Lisbon, Portugal.

Colantoni, C., **HALD, METTE MARIE, &** Skuldbøl, T. Introduction. I H. Brahe (red.), *Arch Hands: Photo-book* Publisher Henrik Brahe.

MORTENSEN, MORTEN F., HENRIKSEN, PETER STEEN, & Olsen, A-L. H. Da Fenrisulven kom til Thy. I *Historisk Årbog Thy: Historisk Samfund* (Bind 2019, s. 7-15).

Anmeldelser

TRAKADAS, ATHENA. Review of: Justin Leidwanger & Carl Knappett (eds), *Maritime Networks in the Ancient Mediterranean World. Antiquity*, 93(370), 1103-1105.

TRAKADAS, ATHENA. Review of: Stéphanie Guédon (ed.), *La frontière méridionale du Maghreb: Approches croisées (Antiquité - Moyen Âge)*. 1. *Bryn Mawr Classical Review*, 2019, [10.50].

Faglige rapporter

BAITTINGER CLAUDIA. Vedanatommisk analyse af trækul fra projekt E 39 A-B Nord linje, Mandal kommune, Vest-Agder fylke, Norge.

BAITTINGER CLAUDIA. Vedanatommisk analyse af trækul fra Torvmoen, Søgne kommune, gnr/bnr 18/42, Vest-Agder fylke, Norge.

BAITTINGER CLAUDIA. Vedanatommisk analyse af trækul fra Eiken DDO-boliger, Furuneset, Hægebostad kommune, Vest-Agder fylke, Norge.

BAITTINGER CLAUDIA. Vedanatommisk analyse af trækul fra Foss Ytre, Lyngdal kommune, gnr/bnr 152/15, Vest-Agder fylke, Norge.

BAITTINGER CLAUDIA. Vedanatommisk analyse af trækul fra projekt E 39_2019 sesong, Lindesnes og Lyngdal kommune, Vest-Agder fylke, Norge.

BAITTINGER CLAUDIA. Vedanatommisk analyse af trækul fra Stampen vest, Flekkefjord kommune, Vest-Agder fylke, Norge.

BAITTINGER CLAUDIA. Vedanatommisk analyse af trækul fra projekt E 39_2019 sesong (rapport II), Lindesnes og Lyngdal kommune, Vest-Agder fylke, Norge.

BAITTINGER CLAUDIA. Vedanatommisk analyse af trækul fra Støleheia, Vennesla kommune, Vest-Agder fylke, Norge.

BAITTINGER CLAUDIA. Vedanatommisk bestemmelse af trækul fra Skarveheia, Flekkefjord kommune, Vest-Agder fylke, Norge.

BAITTINGER CLAUDIA. Vedanatommisk bestemmelse af trækul fra Sandvatn, Åseral kommune, Vest-Agder fylke, Norge.

BAITTINGER CLAUDIA. Vedanatommisk analyse af trækul fra Oftenes, gnr/bnr 31/3, Søgne kommune, Vest-Agder fylke, Norge.

BAITTINGER CLAUDIA. Vedanatommisk analyse af trækul fra Hundingsland, Lyngdal kommune, Vest-Agder fylke, Norge.

BAITTINGER CLAUDIA. Vedanatommisk analyse af trækul fra Kjellandsheia nord-Mjøland, Søgne kommune, Vest-Agder fylke, Norge.

BAITTINGER CLAUDIA. Vedanatommisk analyse af trækul fra Sira-Landbruksvei, Flekkefjord kommune, Vest-Agder fylke, Norge.

BAITTINGER CLAUDIA. Vedanatommisk analyse af trækul fra E39 høst 2019, Lyngdal kommune, Vest-Agder fylke, Norge.

BAITTINGER CLAUDIA. Vedanatommisk analyse af prøver af vanddrukkent træ fra tre genstande fra udgravning ved Kallerup, Thy 5035.

BAITTINGER CLAUDIA. Identifikation af forkullet organisk materiale og vanddrukkent træ fra arkæologisk udgravning ved Dysseholm ROM 3423.

BAITTINGER CLAUDIA. Vedanatommisk analyse af trækul fra skibsvraget Gribshunden.

BAITTINGER CLAUDIA. Analyse af forkullet materiale fra Ibskjærgård, Sigersted III.

BAITTINGER CLAUDIA. Vedanatommisk analyse af træprøve fra altertavle fra Sct. Mortens kirke, Næstved.

BAITTINGER CLAUDIA. Vedanatommisk analyse af trækul fra Hundingsland, Lyngdal kommune, Vest-Agder fylke, Norge.

BAITTINGER CLAUDIA. Vedanatommisk analyse af trækul fra Bergsaker, Lyngdal kommune, gnr/bnr 166/147, Vest-Agder fylke, Norge.

BAITTINGER CLAUDIA. Vedanatommisk analyse af trækul fra Lista Lufthavn - datalagring, Farsund kommune, Vest-Agder fylke, Norge.

BAITTINGER CLAUDIA. Vedanatommisk analyse af trækul fra Halshaug Terrasse, Mandal kommune, Vest-Agder fylke, Norge.

BAITTINGER CLAUDIA. Vedanatommisk analyse af trækul fra Kvinesheia vindkraftverk, lokalitet Trollheia, Kvinesdal kommune, Vest-Agder fylke, Norge.

BAITTINGER CLAUDIA. Vedanatommisk analyse af trækul fra Vittrup Mose.

BAITTINGER, CLAUDIA. Vedanatommisk og dendrokronologisk undersøgelse af vanddrukkent træ fra arkæologisk udgravning ved Rødbyhavn. MLF01362 Femern Bælt I, Nr. MLF01362, 7 s.

BAITTINGER, CLAUDIA. Vedanatommisk og dendrokronologisk undersøgelse af vanddrukkent træ fra arkæologisk udgravning ved Hoby stormandsgård. MLF00036, 2015 udgravningen, Nr. MLF00036

BAITTINGER CLAUDIA & BONDE, NIELS. Dendrokronologisk undersøgelse af prøver udtaget fra Lopt, Brottveit i Valle kommune, Aust-Agder fylke, Norge.

BAITTINGER CLAUDIA & BONDE, NIELS. Dendrokronologisk undersøgelse af prøver udtaget fra to Stolpehuse, Kvåle i Bygland kommune, Aust-Agder

fylke, Norge.

BAITTINGER CLAUDIA & BONDE, NIELS. Dendrokronologisk undersøgelse af prøver udtaget fra Lopt, Helle - Oppigard, Valle kommune, Aust-Agder, Norge.

BAITTINGER CLAUDIA & BONDE, NIELS. Dendrokronologisk undersøgelse af prøver udtaget fra Våningshus, Helle – Der nede, Valle kommune, Aust-Agder, Norge.

BAITTINGER CLAUDIA & BONDE, NIELS. Dendrokronologisk undersøgelse af prøver udtaget fra stegeløe, Skregeli, Flekkefjord kommune, Vest-Agder, Norge.

BAITTINGER CLAUDIA & BONDE, NIELS. Dendrokronologisk undersøgelse af tømmer i altertavlen i Sct. Mortens kirke i Næstved.

BAITTINGER CLAUDIA & BONDE, NIELS. Dendrokronologisk undersøgelse af prøver udtaget fra tømmer fundet ved arkæologisk udgravning i Oslo, Bispegata, felterne A2 og F07.

BAITTINGER CLAUDIA & BONDE, NIELS. Dendrokronologisk undersøgelse af prøver udtaget fra Bringsvær Gård, Grimstad kommune, Aust-Agder, Norge.

BAITTINGER CLAUDIA & BONDE, NIELS. Dendrokronologisk undersøgelse af prøver udtaget fra våningshus, Skregeli, Flekkefjord kommune, Vest-Agder, Norge.

BAITTINGER CLAUDIA & BONDE, NIELS. Dendrokronologisk undersøgelse af prøver udtaget fra løa (grinkonstruktion) syd, Skregeli, Flekkefjord kommune, Vest-Agder, Norge.

BAITTINGER CLAUDIA & BONDE, NIELS. Dendrokronologisk undersøgelse af prøver udtaget fra stegeløe, Handeland, Sirdal kommune, Vest-Agder, Norge.

BONDE, NIELS. Supplerende dendrokronologisk undersøgelse af prøver udtaget fra tømmer fundet ved arkæologisk udgravning i Oslo, Bispegata.

BONDE, NIELS. Supplerende dendrokronologisk undersøgelse af prøve udtaget fra tømmer fundet ved arkæologisk udgravning i Oslo, Bispegata 12 III.

BONDE, NIELS. Dendrokronologisk undersøgelse af prøver udtaget fra 'stegeverksløe', Omlandsveien 68, Hidra, Flekkefjord kommune, Vest-Agder, Norge.

BONDE, NIELS. Dendrokronologisk undersøgelse af prøver udtaget fra "Gjestgiveriet" i Skjernøysund, Mandal kommune, Vest-Agder, Norge.

BONDE, NIELS. Dendrokronologisk undersøgelse af prøver udtaget fra bjælke fra fjøs?, Vatne, Mandal kommune, Vest-Agder, Norge.

BONDE, NIELS. Dendrokronologisk undersøgelse af prøver udtaget fra skibsvrag fundet i Aggersund

(Limfjorden), Region Nordjylland.

BRAJER, ISABELLE. Forundersøgelse af kalkmalerierne i Højelse Kirke, Ods herred, Holbæk amt, 118 sider.

BRAJER, ISABELLE. Forundersøgelse af kalkmalerierne i Saltum Kirke, Hvetbo herred, Thisted amt, 144 sider.

BRAJER, ISABELLE. Forundersøgelse af kalkmalerierne i Odden Kirke, Ods herred, Holbæk amt, 112 sider.

HENRIKSEN, PETER STEEN, JESSEN, CATHERINE & MORTENSEN, MARTIN N. Naturvidenskabelige undersøgelser fra ROM 641 (Gl. Lejre).

HYLLEBERG ERIKSEN, ORLA. Dendrokronologisk undersøgelse af tømmer fra Fodby kirke, Sorø amt.

HYLLEBERG ERIKSEN, ORLA. Dendrokronologisk undersøgelse af to stilladsbomme fra Oluf Mortensens våbenhus, Roskilde Domkirke.

HYLLEBERG ERIKSEN, ORLA. Dendrokronologisk undersøgelse af brædder fra Haregade 14, Nyboder, København.

HYLLEBERG ERIKSEN, ORLA. Dendrokronologisk undersøgelse af træ fra altertavle i Holmens kirke, København.

HYLLEBERG ERIKSEN, ORLA. Dendrokronologisk undersøgelse af tagkonstruktion over Skamby kirke, Odense amt.

HYLLEBERG ERIKSEN, ORLA. Dendrokronologisk undersøgelse af træ fra brønd udgravet ved Peder Hedesvej, Ribe amt.

HYLLEBERG ERIKSEN, ORLA. Dendrokronologisk undersøgelse af sjøbod fra Skjernøysund gæstgiveri, Norge.

HYLLEBERG ERIKSEN, ORLA. Dendrokronologisk undersøgelse af bjælke fra Herregården Odden, Hjørring amt.

HYLLEBERG ERIKSEN, ORLA. Dendrokronologisk undersøgelse af Ny Hellesund Gæstgiveri, Norge.

HYLLEBERG ERIKSEN, ORLA. Dendrokronologisk undersøgelse af Næs Jernværk, Norge.

HYLLEBERG ERIKSEN, ORLA. Dendrokronologisk undersøgelse af tagkonstruktion over Nørre Højrup kirke, Odense amt.

HYLLEBERG ERIKSEN, ORLA. Dendrokronologisk undersøgelse af Bortelid stabbur, Norge.

HYLLEBERG ERIKSEN, ORLA. Dendrokronologisk undersøgelse af tømmer fra tagkonstruktion over Jerlev kirke, Vejle amt.

HYLLEBERG ERIKSEN, ORLA. Dendrokronologisk undersøgelse af tagkonstruktion over Ødsted kirke, Vejle amt.

HYLLEBERG ERIKSEN, ORLA. Dendrokronologisk undersøgelse af tagkonstruktion over Klinte kirke, Odense amt.

HYLLEBERG ERIKSEN, ORLA. Dendrokronologisk undersøgelse af tagkonstruktion over Ødsted kirke, Vejle amt.

HYLLEBERG ERIKSEN, ORLA. Dendrokronologisk undersøgelse af tagkonstruktion over Nørre-Kirkeby kirke, Maribo amt.

HYLLEBERG ERIKSEN, ORLA. Dendrokronologisk undersøgelse af tømmer fra Nygade 10, Ribe.

HYLLEBERG ERIKSEN, ORLA. Dendrokronologisk undersøgelse af træstykke fra Aa kirke, Aakirkeby, Bornholm.

HYLLEBERG ERIKSEN, ORLA. Dendrokronologisk undersøgelse af prøver fra Oslo gate 12, Oslo, Norge.

HYLLEBERG ERIKSEN, ORLA. Dendrokronologisk undersøgelse af træ fra brønd ved Okholm, Vester Vedsted, Region Syddanmark (tidl. Ribe amt).

HYLLEBERG ERIKSEN, ORLA. Dendrokronologisk undersøgelse af tagværk over Skovby kirke, Odense amt.

HYLLEBERG ERIKSEN, ORLA. Dendrokronologisk undersøgelse af egetræ fra bygning i Skare, Norge.

HYLLEBERG ERIKSEN, ORLA. Dendrokronologisk undersøgelse af tagværk over Nørre Sandager kirke, Odense amt.

HYLLEBERG ERIKSEN, ORLA. Dendrokronologisk undersøgelse af tagværk over Guldbjerg kirke, Odense amt.

HYLLEBERG ERIKSEN, ORLA. Dendrokronologisk undersøgelse af tagværk over Ejlby kirke, Odense amt.

HYLLEBERG ERIKSEN, ORLA & BAITTINGER, CLAUDIA. Vedbestemmelse af indemuret bræt fra Højelse kirke, Københavns amt

MATTHIESEN, HENNING. Preservation of wrecks in the North Sea. National Museum of Denmark, Conservation & Natural Sciences.

Rådgivning

KLENZ LARSEN, POUL, & Bartholdy, J. Miljøvenlige tømmlers nedbrydning af mineralske byggematerialer.

MATTHIESEN, HENNING. Preserving the Sweet Track site: monitoring March 2017– December 2018. National Museum of Denmark, Conservation & Natural Sciences.

MATTHIESEN, HENNING. Status for truede arkæologiske pladser i Åmosen: Vandstandsmålinger september 2017-september 2019. National Museum of Denmark, Conservation & Natural Sciences.

Samlinger

Peer-reviewede publikationer

Artikler

Dobat, A., Christiansen, T. T., Henriksen, M. B., Laur- sen, S. V., DENGSSØ JESSEN, MADS, **RUHE, RIKKE B.**, Arntsen, F., & Holst, M. K. The DIME project: Back- ground, status and future perspectives of a user driven recording scheme for metal detector finds as an example of participatory heritage. *Danish Journal of Archaeology*, 8, 1-15.

Djurhuus Christiansen, K., CHRISTENSEN, JENS OLE & **WALSETH, JØRGEN.** Charlotte, Johnnie og Palle - at give museumsgenstande stemme. *Nationalmuseets Arbejdsmark*, 2019, 22-33.

Bogkapitler/bidrag til antologier

LAURSEN, MARIE T. Changing perceptions of relics. I Petersen, N. H., Münster-Swendsen, M., Hebøll- Holm, T., & Wangsgaard Jürgensen, Martin (red.). *Ora Pro Nobis: Space, Place and the Practice of Saints' Cults in Medieval and Early-Modern Scandi- navia*. Syddansk Universitetsforlag. Publications from the National Museum. Studies in archaeology & history, Bind. 27

Øvrige publikationer

Artikler

LAURSEN, MARIE T. Elisabeth Buggesdatters segl- stampe. *Skalk*, 2019(2), 28-33.

PENTZ, PETER, SØRENSEN, LASSE & VARBERG, JEANET- TE. Meet the Vikings: for real. *Antiquity*, 93(369), [e19].

PENTZ, PETER. Hellig forbandelse. *Skalk*, (1).

WALSETH, JØRGEN. Fra DK4s udsendelse "Tøjhusmu- seets hemmelige skatkammer": Spørgsmål, svar og ekstra kommentarer til Tidsskriftet. *Vaabenhistorisk Tidsskrift*, 52(4), 30-34.

Magasinering og Kulturhistorisk Konservering

Peer-reviewede publikationer

Artikler

ETTING, VIVIAN, GREGORY, DAVID, & **STRÆTKVERN, KRISTIANE.** Gribshunden: om vraget af Kong Hans' Krigskib i Blekinge skærgård. *Nationalmuseets Arbejdsmark*, 2019, 102-112.

Bogkapitler/bidrag til antologier

WIINBLAD, TRINE. Stabilization of Archaeological Composites: A Complex Challenge Requiring Com- promise. 361-364. *ICOM-CC METAL 2019*, Neu-

châtel, Schweiz

Øvrige publikationer

Artikler

POMMERGAARD, KIRSTINE, & Gyldenløve, K. (2019). Smedene fra Tolstrup og Tandrup. *Vesthimmerlands Museum, Årbog*, 2019, 25-30. [4].

Bygning & Inventar

Peer-reviewede publikationer

Artikler

Ameen, C., Feuerborn, T., Linderholm, A., Brown, S., Hulme-Beaman, A., Lebrasseur, O., Sinding, M.-H.-S., Lounsbury, Z.T., Lin, A., APPELT, MARTIN, Bachmann, L., Britton, K.H., Betts, M., Darwent, J., Dietz, R., Fredholm, M., Gopalakrishnan, S., Goriunova, O., GRØNNOW, BJARNE, Haile, J., Hallsson, J.H., Harrison, R., Heide-Jørgensen, M., Knecht, R., Losey, R., Masson-MacLean, E., McGovern, T., McManus-Fry, E., Meldgaard, M., Midtdal, Å., Moss, M.L., Nikitin, I.G., Nomokonova, T., Pálsdóttir, A., Perri, A., Popov, A.N., Rankin, L., Reuther, J., Sablin, M., **SCHMIDT, ANNE LISBETH**, Shirar, S., Smirarowski, K., Sonne, C., Stiner, M.C., Vasyukov, M., West, C.F., Ween, G.B., Wenneberg, S.E., Wiig, Ø., Woollett, J., Dalén, L., Hansen, A.J., Gilbert, T., Sacks, B., Frantz, L., Larson, G., Dobney, K., Darwent, C.M., Evin, A., Specialized sledge dogs accompanied Inuit dispersal across the North American Arctic. *Royal Society of London. Proceedings B. Biological Sciences*, 286(1916), [20191929].

Øvrige publikationer

Monografier/antologier

BREGNHØI, LINE & Raabyemagle, H. *Abildgaard som arkitekt: - former og farver*. (1 udg.) Gad.

Nationalmuseet København

Øvrige publikationer

Monografier/antologier

THAULOW, MIRJA & Tsoskunoglu, M. *En dronning værdig: Mester, mæcen, monark*. Kjøbenhavns Guldsmedelaug.

Artikler

BYRIEL-THYGESEN, METTE. Sex på museum. *MID Magasin*, (40), 34-37. [40].

HALD, METTE MARIE, MORTENSEN, MORTEN F., & **TOLSTRUP, ANDREAS**. Lortemorgen! Forskning og formidling af latriner. *Nationalmuseets Arbejds-*

mark, 124-133.

TORP PETERSEN, KAREN, JENSEN, CHARLOTTE S. H., & BYRIEL-THYGESEN, METTE. Pornoen kom op af cigarkassen: Om billedpornografiens frigivelse. Kbh.: *Nationalmuseet*. [https://natmus.dk/webdok/billedpornografiens-frigivelse-porno-i-beskidteretsdokumenter/?tx_tccards_card\[show\]=8332&cHash=0437a7e51764eed023f44ca5d639a79d](https://natmus.dk/webdok/billedpornografiens-frigivelse-porno-i-beskidteretsdokumenter/?tx_tccards_card[show]=8332&cHash=0437a7e51764eed023f44ca5d639a79d)

Øvrige forfattere

Peer reviewede publikationer

Artikler

Løvschal, M., Gullbekk, S. H., Johansen, M-L., O'neill, S., WALSH, MATTHEW J., & **WILLERSLEV, RANE**. Human sacrifice and value. *Antiquity*, 93(370), [e23].

Øvrige publikationer

Monografier/antologier

SKOV KRISTENSEN, HENRIK. *Gerningsmænd eller ofre? Erindringen i det tyske mindretal i Sønderjylland om nazismen, verdenskrigen og retsoppgøret i komparativ belysning*. Historisk Samfund for Sønderjylland. Skrifter udgivet af Historisk Samfund for Sønderjylland, Nr. 115.

Artikler

GRANE, THOMAS. Dansen om E-ressourcerne: Hvordan får museumsverdenen en tidssvarende adgang til elektroniske forskningsartikler? *Arkæologisk Forum*, (41), 33-36.

Kristiansen, M. S., Iversen, R., **GRANE, THOMAS** & **SØRENSEN, LASSE**. Editorial. *Danish Journal of Archaeology*, 8.

WILLERSLEV, RANE & FRISCHE, JACOB. Sæt fjernsyn på museet. *Børsen*.

WILLERSLEV, RANE, Sandberg, J., Lopdrup, S., **FRISCHE, JACOB**, Jørgensen, S., Jørgensen, J. H., Malzer, A., Hesseldahl, O., Koch, N. E., & Larsen, M. Ny kulturradio skal være lydunivers til de unge. *Politiken*.

WILLERSLEV, RANE, & Sandberg, J. Museer er også public service. Vi skal sikre, at viden kommer til fryd og forundring for flest muligt. *Politiken*.

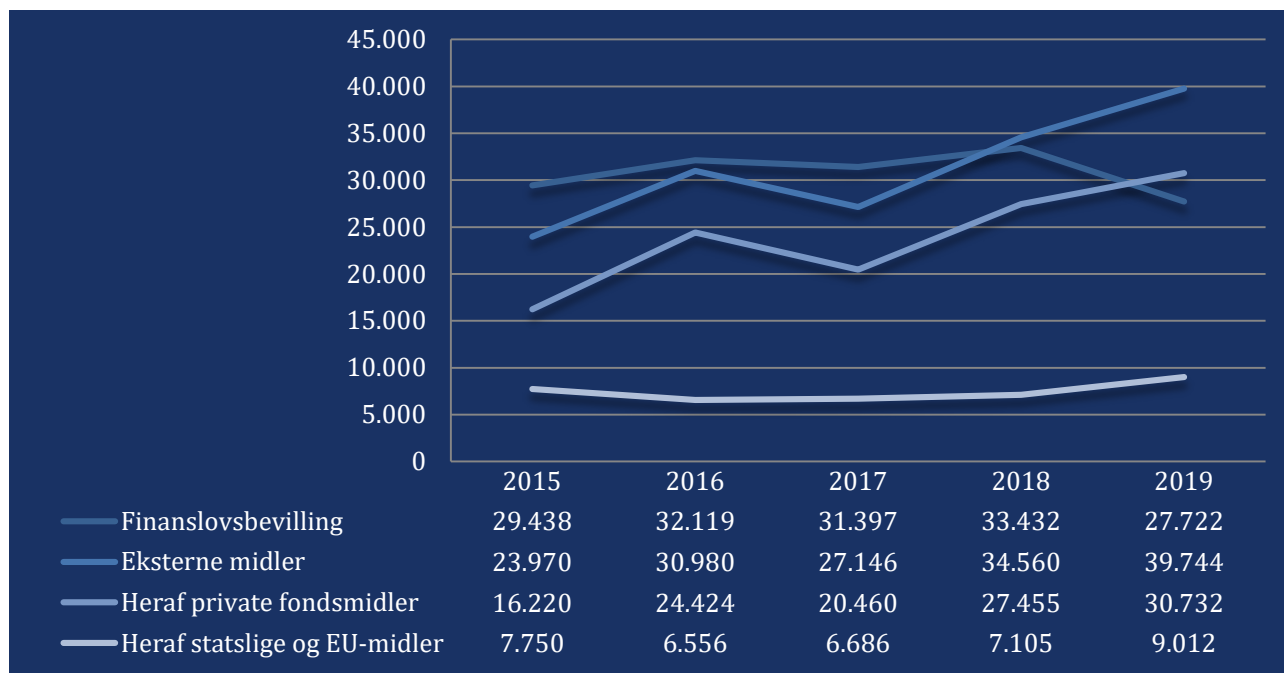
Bogkapitler/bidrag til antologier

WILLERSLEV, RANE. Opråb! I J. M. Smidt, S. S. Mygind, & T. Vinter (red.), *HACK DET!: Projekthåndbogen til unge kulturskabere* (s. 262-265). Frontløberne.

5. Nationalmuseets forskning i tal

Ressourcer anvendt til forskning 2015-19

Mens vi har set et fald i finanslovsmidler til forskning på grund af den endelige effekt af sparerunden i 2018, er der samtidig en forøgelse af eksterne midler, hvor de sidste par års stigning er fortsat. Det betyder, at den eksterne del af Nationalmuseets forskningsfinansiering i 2019 er oppe på 59%.

Beløbene er opgjort i tusinde kr.

Eksterne midler hjemtaget til forskning i 2019

Nedenstående tabel viser, hvor mange forskningsansøgninger, der er sendt med Nationalmuseets forskere som hovedansøger, samt hvor mange midler, der er hjemtaget.

	Antal ansøgninger	Beløb
Ansøgt	48	kr. 232.238.455
Bevilget	14	kr. 15.883.617
Succesrate i %	29%	7%

Nationalmuseets forskere i 2019

Forskere

Nationalmuseet opererer med to grupper af forskere, dels ansatte inden for den videnskabelige stillingsstruktur, som primært findes i fire af museets enheder, dels ansatte uden for stillingsstrukturen.

Fordeling af forskere inden for den videnskabelige stillingsstruktur per 31. december 2019

Stillingstype \ Forskningsenhed	DMO	MRN	NTVK	M&M	I alt
TIDSBEGRÆNSEDE STILLINGER					
Ph.d.-stipendiat	2	1	1	2	6
Postdoc/projektforsker	4	4	0	2	10
Projektseniorforsker	1	0	2	0	3
FASTE STILLINGER					
Forsker	1	0	0	0	1
Seniorforsker	6	7	9	9	31
Seniorrådgiver	1	0	0	1	2
Forskningsprofessor/MSO	0	0	1	1	2
I alt	15	12	13	15	55

Alders- og kønsmæssig fordeling af forskere inden for stillingsstrukturen i 2019

NM i alt	20-29 år	30-39 år	40-49 år	50-59 år	60-69 år	70-79 år	F	M
Antal (n=57)	1	7	20	15	12	0	31	24
Procent	1,8	12,7	36,4	27,3	21,8	0,0	56,4	43,6
DMO	20-29 år	30-39 år	40-49 år	50-59 år	60-69 år	70-79 år	F	M
Antal (n=14)	0	5	5	2	3	0	9	6
Procent	0,0	33,3	33,3	13	20	0,0	60	40
MRN	20-29 år	30-39 år	40-49 år	50-59 år	60-69 år	70-79 år	F	M
Antal (n=12)	0	1	5	1	5	0	9	3
Procent	0,0	8,3	41,7	8,3	41,7	0,0	75,0	25,0
NTVK	20-29 år	30-39 år	40-49 år	50-59 år	60-69 år	70-79 år	F	M
Antal (n=14)	0	0	3	7	3	0	4	9
Procent	0,0	0,0	23,1	30,8	23,1	0,0	30,8	69,2
M&M	20-29 år	30-39 år	40-49 år	50-59 år	60-69 år	70-79 år	F	M
Antal (n=17)	1	1	7	5	1	0	9	6
Procent	6,7	6,7	46,7	33,3	6,7	0,0	60	40

I tabellerne optræder Nationalmuseets enheder under følgende forkortelser: Danmarks og Middelhavslanternes Oldtid = DMO; Middelalder, Renæssance og Numismatik = MRN; Nyere Tid og Verdens Kulturer = NTVK; Miljøarkæologi og Materialeforskning = M&M; Samlinger = Saml.; Magasinering og Kulturhistorisk Konservering = MKK; Bygning og Inventar = B&I; Nationalmuseet København NMK; Øvrige medarbejdere = Øvr.

Nationalmuseets projekter og publikationer i 2019

Projekter

Status \ Enhed	DMO	MRN	NTVK	M&M	B&I	NMK	I alt
Afsluttede	2	0	8	9	1	0	20
Igangværende	14	14	9	22	1	2	62
Heraf nye	2	1	2	4	0	0	9
I alt	16	14	17	31	2	2	82

Publikationer

Nationalmuseets publikationer er opgjort efter enhed og overordnet delt i *Peer-reviewede publikationer* og *Øvrige publikationer*. Herunder er publikationerne inddelt i følgende kategorier: *Monografier/antologier*, *Artikler*, *Bogkapitler/bidrag til antologier*, *Faglige rapporter* og *Anmeldelser*. Tal i parentes angiver antal publikationer, som er forfattet sammen med kolleger fra andre enheder. Disse er indrapporteret flere gange, hvilket er reflekteret i differencen mellem de to kolonner for henholdsvis rapporterede og antal publikationer. Nederst i tabellen ses antallet af medarbejdere henholdsvis inden for og uden for den videnskabelige stillingsstruktur, som har bidraget til publikationerne.

Publikation \ Enhed	DMO	MRN	NTVK	M&M	SAML	MKK	B&I	NMK	Øvr.	I alt rapporteret	I alt antal
Peer-reviewede publikationer											
Monografier/antologier	3	0	1	0	0	0	0	0	0	4	4
Artikler	10(4)	6(1)	7(2)	26(5)	2(2)	1(1)	1(1)	0	1(1)	54	46
Bogkapitler/bidrag til antologier	14	6(1)	8(1)	15	1	1	0	0	0	45	44
I alt	27(4)	12(2)	16(3)	41(5)	3(2)	2(1)	1(1)	0	1(1)	103	94
Øvrige publikationer											
Monografier/antologier	2	8	3	1	0	0	1	1	1	17	17
Ph.d.-afhandling	0	0	0	1	0	0	0	0	0	1	1
Artikler	7(3)	9(1)	7	2(1)	4(1)	1	0	3(1)	5(1)	38	34
Bogkapitler/bidrag til antologier	5	16	5	4	0	0	0	0	1	31	31
Anmeldelser	3	1	3	2	0	0	0	0	0	9	9
Faglige redegørelser	0	0	2	80	0	0	0	0	0	82	82
I alt	17(3)	34(1)	20	87(1)	4(1)	1	1	4(1)	7(1)	178	174
Antal forfattere med del i publikationerne											
Inden for Stillingsstrukturen	11	8	11	13	0	0	0	0	0		43
Uden for stillingsstrukturen	6	10	4	9	4	2	2	5	4		46
	17	18	15	22	4	2	2	5	4		89